Biblioteca Centrală Regională

Trăiască victoria în alegeri a Frontului Democrației Populare!

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

luceafărul

REVISTĂ a UNIUNII SCRIITORILOR din R. P. R.

Anul IV, Nr. 5 (64) • 1 martie 1961 • Apare la 1 și 15 ale lunii • 12 pagini — 1,50 lei

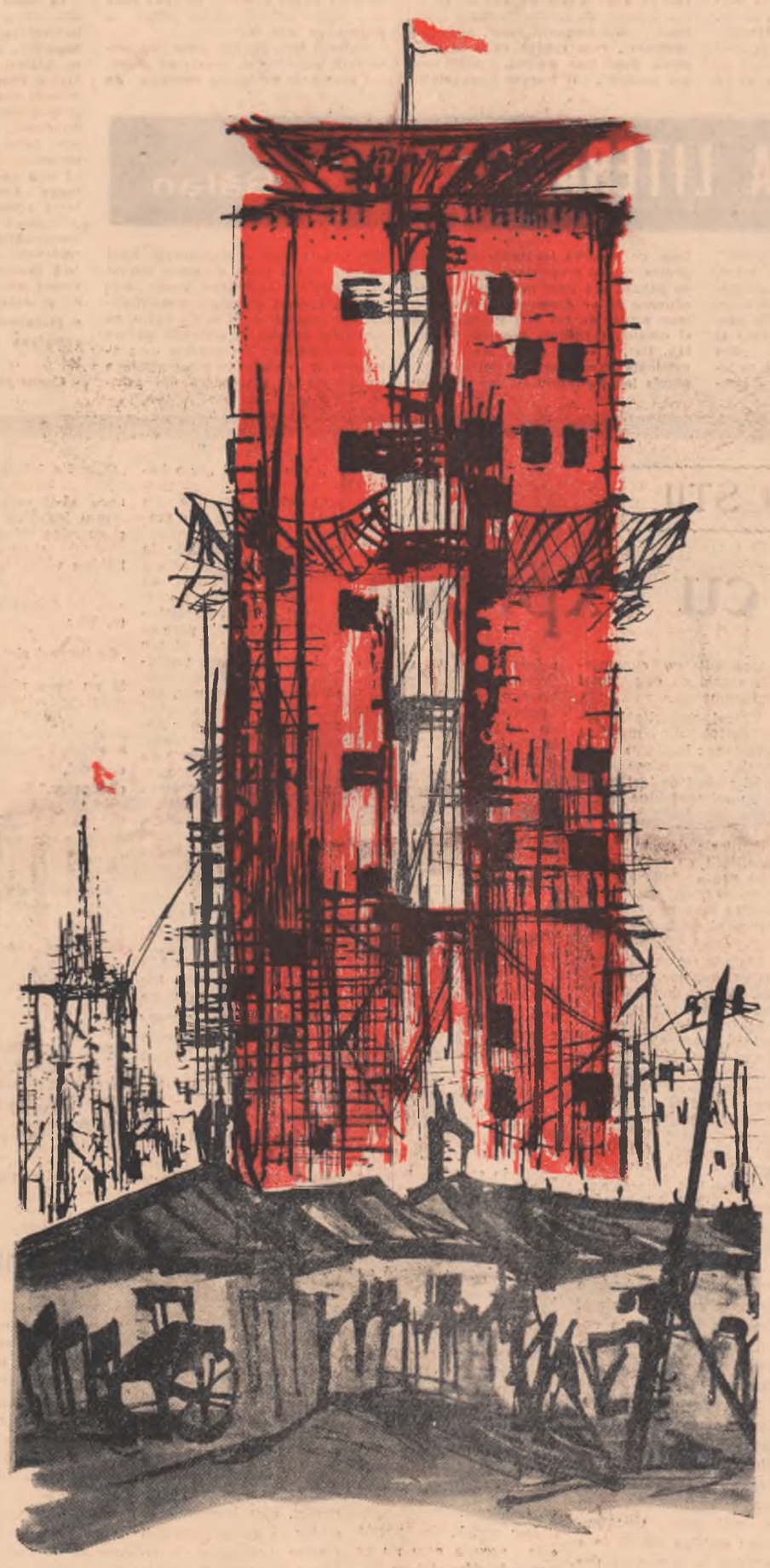

MIHU VULCĂNESCU: CALEA GRIVIȚEI

Ziua de 5 martie, în care veți alege deputații în Marea Adunare Națională și în Sfaturile Populare — oameni devotați cu trup și suflet intereselor celor ce muncesc, gospodari pricepuți ai treburilor obștești — va fi o zi de sărbătoare a întregului popor. Votînd candidații Frontului Democrației Populare, vă veți exprima hotărîrea de a înfăptui mărețul program al luptei pentru înflorirea patriei, dezvoltarea economiei naționale și ridicarea bunăstării poporului, pe care vi-l înfățișează Frontul Democrației Populare.

Trăiască unitatea întregului popor în lupta pentru victoria socialismului și a păcii.

Pentru bunăstare și fericire, cu toții la vot!

Votați candidații Frontului Democrației Populare!

Trăiască și înflorească scumpa noastră patrie — Republica Populară Romînă!

(Din Manifestul Consiliului Central al Frontului Democrației Populare)

Două timpuri

La ultimele alegeri parlamentare regizate în 1937 de către burghezie, satul Dragomirești-Deal din fostul județ Ilfov a fost declarat „contaminat de tifos exantematic" și, înconjurat cu sîrmă ghimpată și cordoane de jandarmi, el a stat izolat de tot restul țării. Dacă n-ar fi fost dictată de alegeri, măsura ar fi putut să pară plauzibilă: în vremea aceea eram țara europeană cu cea mai jalnică stare sanitară. Tuberculoza, sifilisul, pelagra, frigurile palustre și gușa endemică făceau ravagii în lungul și latul țării sărăcite și înfometate. Asta a fost în 1937, cînd politicienii burghezi își aruncau unul altuia în obraz invectivele de hoț, șperțar, tîlhar și escroc și toți aveau dreptate să-și spună așa, fiind cu toții hoți și șperțari, tîlhari și escroci. Își făceau fabrici storcind sudoarea poporului, își rotunjeau moșiile tot din sudoarea poporului, își îngroșau conturile la bănci din sudoarea poporului, furau, jefuiau și iar furau. Întorceau cu scîrbă spatele poporului și numai în preajma alegerilor, amintindu-și subit de el, îi făgăduiau marea cu sarea, totul, bineînțeles, la timpul „viitor incert": „vom face", „vom drege", „vom construi"... Dacă ar fi construit ceva, istoria n-ar fi putut ascunde nimic. Dar n-au construit, ci au jefuit. Acesta e trecutul de care ne aducem numai cu scîrbă aminte.

Față în față cu el stă prezentul. El e luminos, e al nostru, ne mîndrim din tot sufletul cu el și nu pregetăm a ne mîndri cu minunata lui înfățișare. Se mărește forța de producție a centrelor siderurgice Reșița și Hunedoara. La Reșița se află în construcție noua secție de furnale; la Galați se așează jaloanele viitorului gigant al industriei noastre socialiste. În locuri cu totul necunoscute odinioară pe vreo hartă industrială, au apărut numele noi și dragi ale cetăților industriei chimice: Govora, Săvinești, Năvodari, Victoria, Borzești și Onești. Producția fabricilor noastre este astăzi de 5 ori mai mare decît înainte de război. Producem de 4 ori mai mult zahăr, de 6,6 ori mai mult ulei și de 2,4 ori mai multe țesături. Pe întinsul patriei au apărut în anii noștri și continuă să apară sute și sute de fabrici noi, întreprinderi moderne și de mare tehnicitate. Eliberat de sub jugul fabricanților, bancherilor, moșierilor și chiaburilor, poporul nostru muncitor, stăpîn pe soarta sa și pe munca sa, stăpîn în țara sa, dă în fața istoriei examenul strălucit al conștiinței sale politice, al hărniciei sale, al uriașei sale energii creatoare. Marea majoritate a țărănimii muncitoare a ales calea socialismului, calea gospodăriei colective, calea bunăstări. Și iată numai o parte din ceea ce alcătuiește viața cea nouă a țărănimii noastre de azi: numai din vînzarea produselor către Stat, țărănimea a primit în 1960 aproape 9 miliarde și jumătate lei. În satele noastre s-au construit în ultimii ani peste 330.000 de locuințe și un număr însemnat de școli, cămine culturale, cinematografe, biblioteci, dispensare, case de naștere și magazine.

Astăzi avem în țară peste 2.800.000 elevi în școlile elementare, medii, în școli pedagogice. Din acest an elevii claselor I—VII, deci sute de mii de elevi, primesc manuale școlare cu totul gratuit. Azi avem un învățămînt universitar vestit în întreaga lume pentru seriozitatea, competența și profunzimea științifică a cursurilor predate și la noi vin să învețe studenți din cele mai depărtate colțuri ale planetei. Un avînt fără precedent au luat în anii noștri arta, știința și literatura. Numai într-un singur an (1960) s-au difuzat în orașele și satele patriei 50 milioane cărți și broșuri, multe sute de milioane de ziare și reviste. În același an s au prezentat poporului aproape un milion de spectacole de cinematograf și peste 28.000 spectacole de teatru și concerte.

Ne aflăm la începutul unei noi și măreațe etape în istoria patriei noastre, etapa istorică a desăvîrșirii construcției socialismului în Republica Populară Romînă.

Congresul al III-lea al P.M.R. a trasat un program grandios și realizarea lui în cadrul planului de 6 ani va însemna creșterea considerabilă a bunurilor economice și social-culturale puse la îndemîna poporului muncitor, va însemna înaintarea patriei noastre cu pași repezi pe drumul bunăstării și al progresului.

In 1965 Republica Populară Romînă va produce în numai 40 de zile întreaga producție industrială fabricată în Romînia în anul 1938. Vom produce în 1965 3,3 milioane tone oțel, iar în 1970 7,5 milioane tone oțel, mergînd așadar, într-un ritm fără precedent, pe calea dezvoltării unei puternice și moderne industrii socialiste. Oamenii muncii de la sate vor primi 100.000 tractoare, peste 43.000 combine, peste 70.000 semănători și alt utilaj agricol, iar această masivă înzestrare tehnică a agriculturii noastre socialiste va ușura considerabil munca țărănimii, va crea condițiile unei creșteri neîncetate a producției de bunuri agro-alimentare și va asigura întărirea economică a gospodăriilor colective.

Toate aceste victorii remarcabile au fost și sînt posibile datorită conducerii înțelepte a partidului, legăturii indestructibile dintre partid, guvern și popor.

La conducerea treburilor obștești și de stat iau parte activă masele largi populare. Numai la alegerile din 5 martie crt., numărul candidaților propuși pentru Marea Adunare Națională și pentru Sfaturile Populare ajunge la 140.000. Pe drept cuvînt ei sînt denumiți „deputații poporului", ei înșiși venind din mijlocul poporului, de la strung și de la forje, de la plug și de la catedră.

In ziua de 5 martie, vom da votul nostru candidaților Frontului Democrației Populare, cu conștiința și încrederea că dăm votul înseși ideii de pace, de muncă, ideii de fericire și bunăstare!

Petru Vintilă

Niculae Stoian

Manifest electoral

Nu, nu-i nevoie să-i mai dau eu pinteni
Pegasului, spre-a nu umbla la pas;
Imaginile vin de pretutindeni,
Oști tinere ce nu cunosc popas.

Coloana lor, ce-n veci nu se mai gată,
Ca marea-n clocot, val născînd din val,
E, fără vreo putință de tăgadă
Al nostru manifest electoral.

Aici, în fabrici și pe străzi și-n case,
Nu undeva în ceața unui vis,
Socialismu-n carne și în oase
E printre noi, precum Poetu-a zis.

Cu coșuri, semne mari de exclamații,
Se-ntind adîncii codri de uzini
Trăgîndu-și sevele din toți Carpații
Prin minele — vînjoase rădăcini.

Ciudați vulcani, treziți de om, prin care
Erupe-al energiilor imbold,
Nalt, se ridică sondele pe zare
Din holdele care le-ajung la șold.

Un fermecat ochean e-ntreaga țară,
Nicicînd nu te mai saturi de privit.
Și-i pentru orice om oglinda clară
În care-și vede chipu-ntinerit.

Bicazul de aceea, Hunedoara
Un buletin de vot sînt pentru noi
Pe care c-un condei de aur țara
Înscrise nume simple, de eroi

Și votul care-n ceasul acătării
Li-l dă poporul pe-acest plai stăpîn,
E-un vot dat primului ales al țării,
Partidului Muncitoresc Romîn.

Al. Andrițoiu

Cetățeanul

Tăia-n metal ca un artist vestit,
În ritm de inimă suna ciocanul
Ca fulgerele flăcări i-au zvîcnit
În jurul frunții. El e cetățeanul
Prin care epoca-și găsește sens.
Deși, cum vezi, este măreț de simplu.
Prin calendarul lui trecu mai dens
Mai repede, mai cu lumină timpul.
Pămîntu-l știe, apele îl știu
Văzduhu-l mîngîie și focu-l place
Și ornicile bat ca pulsu-i viu
Căci pentru el a vrea înseamnă-a face.
Din înlăuntrul sufletului său
Ca în spirale de azur și soare
Se urcă mîndru viitorul meu
Și-a țării frumusețe viitoare.
În brațul lui cu unghiul larg deschis
E-un semn prin vreme și-o mișcare vastă
Prin care prinde formă orice vis
Materializat în fața noastră.

E el. E cetățeanul vremii noi,
Bronz viu și marmur limpede-n cristale.
Și tot ce e frumos aici la noi
Stă-n măreția simplității sale.

Răspunderea deputatului

de ION PAS

Îndatorirea deputatului e să păstreze cît mai strînse legături cu masele, vizitînd cît mai des circumscripția, pentru ca, astfel, să poată sta pe-ndelete, deschis, de vorbă cu oamenii muncii, să-i deslușească mai bine asupra multiplelor probleme pe care le pune statului efortul construirii socialiste și să se deslușească, la rîndu-i, mai în adînc asupra stărilor de lucruri din locurile unde a fost ales. Cum merge treaba? Ce s-a mai înfăptuit? Ce greutăți sînt întîmpinate în muncă? Ce lipsuri stau încă în asigurarea unui trai mai bun?

S-a schimbat fața comunei, a tîrgului, a cartierelor de la marginea orașelor mari. Se schimbă fața întregii țări. Se schimbă și sufletul oamenilor patriei.

Deputatul pune cuvîntul său, la nevoie pune și umărul, pentru ca treburile să meargă bine. Om al muncii din fabrică, uzină, mină sau de pe ogor, activist politic sau în aparatul de stat, cărturar legat prin toate fibrele de popor, savant, inginer, tehnician, medic, profesor, scriitor sau artist, el este pătruns de cinstea și răspunderea ce-i revin.

— Ne-aducem aminte, tovarășe deputat, că era o vreme cînd...

Se poate întîmpla ca deputatul să fie tînăr, foarte tînăr, la limita minimă prevăzută de lege, iar în adunarea la care se găsește cu cetățenii — ei să fie, cei mai mulți, virstnici și chiar bătrîni. Amintirile lor merg în urmă către o vreme cînd altor forme înrobitoare, cinice sau fățarnice, ale regimului burghezo-moșieresc li se adăuga minciuna vieții parlamentare.

Dar este cu neputință ca deputatul să fie mai virstnic, și chiar cu mult mai virstnic, decît alegătorii.

În cazul acesta, și cu deosebire cînd are în fața sa cetățeni tineri, deputatul cu păr cărunt sau alb evocă împrejurările vitrege ale vieții de altădată pentru ca ascultătorii săi să poată prețui și mai mult prezentul, să aducă o contribuție și mai plină de avînt făuririi viitorului, să urască fără înduplecare trecutul de împilare și injosire care a întunecat traiul părinților, bunilor și străbunilor lor.

Era o vreme cînd...

Ei da, era o vreme cînd două partide se perindau la cîrmă, guvernările lor însemnînd chivernisire pentru ele, pentru regele lacom care le sprijinea, și, pe de altă parte, exploatare, sărăcie, asuprire pentru popor. Pe urmă, prin destrămarea acestora, numărul partidelor a sporit, ajungînd prin anul 1930 la aproape două duzini, toate dîndu-și titulaturi de „naționale" și „democrate", și toate asemuindu-se ca două picături de apă — de apă, se-nțelege, murdară.

Legea electorală și practicile politice, caracterizate prin silnicie și măsluire, au împiedicat masele largi, de-a lungul aproape a opt decenii, să-și exprime voința și să trimită în cele două corpuri legiuitoare, Camera și Senatul, pe reprezentanții lor autentici.

Cîteva zeci, cîteva sute de indivizi, aleși pe sprînceană pentru rangul și averea ce dețineau, puteau să desemneze un deputat sau un senator, în timp ce sute de mii de cetățeni erau lipsiți de dreptul de-a propune candidați și a vota, iar voturile altor sute de mii de cetățeni erau falsificate.

Amintirile deapănă împrejurările în care se desfășurau alegerile pentru Senat și Cameră, sau cele comunale: demagogie, corupție, teroare; agenți electorali și oameni ai poliției deghizați care votau de zeci și zeci de ori, folosind buletinele cetățenilor împiedicați să-și exercite dreptul cetățenesc, sau pe cele ale cetățenilor decedați cu trei, cinci, sau zece ani în urmă; urne cu fundul dublu; urne pur și simplu prădate noaptea; comune înconjurate de jandarmi sub pretextul contaminării de boli contagioase, pentru ca locuitorii să nu poată veni la vot.

Marele nostru satiric I. L. Caragiale și, după el, alți scriitori au consemnat în pagini virulente, cu indignare și dezgust, întreaga turpitudine și întregul grotesc al unor moravuri care s-au perpetuat timp de mai bine de trei sferturi de veac.

— Mai sînt dușmani, tovarășe deputat, și aici, și-n afară, care ar vrea să ne întoarcă la robia de altădată.

— Mai sînt. Îi știu; îi știți.

— Pun la cale războaie ca să ne răpească nouă și altor popoare, care au scuturat ca și noi jugul — pîinea, libertatea și fericirea. Să poftească! Acum, după cele ce vorbirăm despre ce-a fost în trecutul care s-a dus pe pustii, să ne sfătuim cu privire la ale noastre. Stăm bine dinspre partea semănăturilor. Am reparat podul. Credem că vom mîntui în primăvara asta căminul cultural pentru care am mai avea nevoie de niște țiglă. Te rugăm să ne dai o mînă de ajutor ca să ne programeze cu ea. Și să ne ajuți să tragem lumina electrică și în comuna noastră.

Făceau parte din parlamentul de altădată moșieri, bancheri, fabricanți și mari comercianți, chiaburi și alte elemente parazitare.

Astăzi, în incinta Marii Adunări Naționale, stau alături muncitori industriali, țărani muncitori și intelectuali care au servit și servesc, cu devotament și iubire, cauza poporului.

Alăturarea acestor două înfățișări e adînc grăitoare și întru totul lămuritoare pentru prefacerile care s-au produs în patria devenită stăpînă pe destinele ei.

COMUNA DE AUR
de Cezar Baltag

Comuna de aur este un volum tipic de debut. Debutul unui talent real. Se găsesc în aceste pagini şi versuri care vor putea figura peste ani într-un volum de „alese", la început, cu nostalgicul titlu „din primele versuri" ; se găsesc şi poezii care ar putea fi revăzute chiar azi, la numai două luni de la apariţie. În ansamblul lor, versurile ne dau, însă, sentimentul unei prezenţe poetice care, deşi în plin proces de formaţie, a depăşit dibuirile, trecînd în lumea creatoare a căutărilor, aşa cum socotim că trebuie să se prezinte un volum de debut, publicînd primele poezii ale autorului nu în sens istoriografic, ci în sens artistic. Pe de altă parte, impresia persistentă de debut este prilejuită — şi ne referim tot timpul la debuturile care nu se mulţumesc să bată, cum se spune, la porţile poeziei, ci să şi capete dreptul de a intra — şi de unitatea de sentiment a volumului. Cezar Baltag este la vîrsta fericită cînd gîndurile şi senzaţiile se contopesc într-un tot poetic, disocierile între imagini încă nu s-au produs, şi vibraţia, deşi monocordă, este continuă şi inedită prin însăşi tinereţea ei. Riul care va iriga ogoare, crengile, holdele, uzinele, angajamentele luate de muncitori la o şedinţă, zborul în cosmos, — totul este cuprins cu aceeaşi privire entuziastă, fără ezitări, într-un elan care nu poate să mai ţină seama de bogăţia culorilor, ci numai de existenţa lor. Dominat de prezenţa luminii care inundă viaţa noastră de azi, trăind din plin simbolul soarelui către care se înalţă, din ce în ce mai cutezătoare, planetele făurite de mîinile oamenilor sovietici, Cezar Baltag a găsit cu uşurinţă numitorul comun al nenumăratelor imagini care îl solicită : soarele. Crezul poetic este integrat acestei imagini : „Viaţa-mi e văpaie tinzînd spre-nalturi, castă, / Fără de care versu-mi ar fi tînjit firav. / Eu datorez întreagă, Partidului, această / Solară demnitate cu sens profund şi grav". Realitatea zilelor noastre este încadrată într-o formulă fericită, demnă de reţinut : „În toate-s eu, în mine toată-această / Ameţitoare fericire rară. / Ştiu : în alt veac, prea strîmt, atîta soare / interior, ar fi putut să doară". Inima lui Danko trece „printre sori, printre stele". În anii tineri „curg sori imenşi şi grei". Imaginea soarelui, dinamică şi suavă în acelaşi timp, îşi găseşte împlinirea în „Zbor în cosmos", una dintre poeziile care îi conferă lui Cezar Baltag dreptul cititorilor de a-i cere din ce în ce mai mult : „Numai jumătate din fiinţa mea / Cade sub bătaia razelor de soare / Ca un trunchi înalt, scăldat de nea / Doar pe partea şuvoită de ninsoare. / Soarele-şi urmează calea lui ştiută, / Nu-şi întoarce fruntea în alt chip. / De milenii, palidă şi mută, / Umbra mă răsfrînge în nisip. / Dar în zări departe o să mă împlînt. / O, şi cum vor ninge stelele-nmiit / Cînd desprinsă prima dată de pămînt / Umbra mea va fulgera în infinit ! / Voi privi cum toate zările întind / Braţe limpezi către albul meu contur, / Trupul zvelt, lumina sorilor vuind, / Mi-l va inunda jur împrejur". Imagine a pătrunderii în lumea celor patru dimensiuni, poezia vibrează de o tinereţe plenară, care nu poate fi decît a omului comunist, pregătit să învingă spaţiile cosmice, şi este, în acelaşi timp, plină de o nesecată bucurie a vieţii. Soarele, silit de om să lumineze şi altfel, se contopeşte, aici, cu funcţia poetică. Este imaginea centrală a volumului. Simţind că exprimarea i s-a supus, poetul a încercat (poate fără voie, dar faptul ni se pare prea evident) s-o reia ori de cîte ori versul se apropia de tensiune. Şi astfel, imaginea soarelui a devenit un factor comun. Din spaţiu, poetul a trecut în timp, definindu-l : „Timpul, snop de arderi rectilinii". (Teoria relativităţii pune, într-adevăr, timpul şi spaţiul în dependenţă relativă de viteza luminii, dar deocamdată noi încercăm să discutăm dintr-un punct de vedere mai modest, pur şi simplu, poetic). Pe nesimţite, poetul alunecă în banal : „La ţărmul de aur al holdelor, inima mea / soare ar vrea să fie (şi, insistînd asupra acestei comparaţii uzate) pisc al lumii să fie". Într-o singură poezie, de numai patru strofe, găsim : „nesfîrşite valuri verzi în soare", un om care „poate soarelui zîmbea", bucuria aceluiaşi om, care „împurpurase cu văpăi de aur zarea împrejur", şi, în final, din nou, „soarele bătea fierbinte lîngă tîmple". Este, desigur, cam mult şi, împrumutînd un termen aritmetic, factorul comun riscă să devină cel mai mic comun multiplu... Desigur, nu imaginea în sine şi nici chiar frecvenţa ei sînt nerecomandabile, ci doar circulaţia fără acoperire (mai ales că, strict statistic vorbind, poeziile abundă şi de termeni apropiaţi : aur, lumină, zori etc. ceea ce restrînge considerabil posibilitatea de creare a imaginilor). Cînd, într-o serie apreciabilă de comparaţii, unul dintre elemente este mereu acelaşi, poetul trebuie să devină atent. Aceasta cu atît mai mult cu cît, ieşind din această euforie solară, el ştie să creeze tablouri tot atît de autentice ca „Zbor în cosmos". („Schiţă pentru portretul unui Herr Doktor de la Bonn" : Ar vrea un anotimp uitat să-ntoarcă / Înţepenit cu braţu-n vînt, solemn, / De-o stea-n cîrlige fi atîrnă parcă / Privirea fixă, putredă, de lemn", admirabilă gravură, căreia i-am dori multe altele alăturea).

Problema imaginii, aşa cum reiese din „Comuna de aur" se mai poate discuta şi din alt punct de vedere. Desigur, deocamdată nu se poate şti dacă Cezar Baltag va evolua către o poezie imagistică, sau către imaginea conţinută, a poeziei de idei, sau către o sinteză a amîndurora. Cert este că, în momentul de faţă, există ambele tendinţe, opunîndu-se uneori violent. Mai proprie (ne permitem să observăm, cu toate că viitorul ne poate contrazice) ni se pare tendinţa către versul concentrat, neîncărcat de tropi, evoluînd liber, muzical şi spontan : „Vin zilele şi nopţile Comunei / Şi cresc deasupra noastră ca un cor, / Şi eu alerg nestingherit de nimeni / Iesind transfigurat în calea lor". La fel de proprii, prin naturaleţea lor, sînt şi încercările de definiţii: „zîmbetul: continuare a sufletului", „vom şti că veşnicia sîntem noi" etc. Cînd însă tropii nu se topesc în gîndirea poetică, şi sînt chemaţi cu insistenţă la apel, ei vin greoi, obosiţi, ca în „Războiul", poezie greoaie, silnică, stridentă faţă de celelalte pagini ale volumului. Aici, Cezar Baltag aglomerează imagini de tipul „mărăcinoase vînturi tremolizînd eterul", „mestecenii palizi" ard „într-un fuior de lapte", lucirea amintirilor este sunată ca o vioară, bolta cerească scutură „cîrpe de foc din vasta-i crinolină" iar, în final, „bivolii de aur" în care se vrea concretizată poetic tinereţea, iau beznele în coarne „şi sparg taftaua nopţii /, şi-o-nsîngeră, / şi-o rup". Bivolii luptîndu-se cu o tafta ! Tafta din care curge sînge ! Nu, deşi şi bătrînul Homer mai moţăie cîteodată, nu putem crede că se pot asimila de către cititori asemenea imagini. Cezar Baltag se anunţă ca un poet al versului fluent, luminos, şi credem că trebuie să elimine fără cruţare orice solicitare a confecţionării unei poezii din petice colorate. Drumul lui este cel din „Copaci de primăvară", căreia îi atribuim subtextul de artă poetică : „Umbrele au plecat cu gerul pe umeri / şi nu s-au mai întors niciodată. / A rămas un aer real şi adînc, / toate lucrurile au căpătat o mie de dimensiuni, / toate au început să-şi dezmorţească formele / colţuroase şi înţepenite, / şi au pornit un dans armonios şi lucid, / ca dansul coapselor mării, trezite / dintr-un somn îndelung şi viclean". Dansul armonios şi lucid al versului, pe care îl rîvneşte, şi pe care ne-a dovedit că îl poate surprinde, nu se poate obţine decît printr-o cunoaştere profundă a vieţii noastre, printr-o muncă poetică încordată, care să tindă a descoperi şi a pune în valoare „soarele interior" al fiecărei imagini către care este atras. (În paranteză fie zis, insuficienţa acestei cunoaşteri se relevă şi într-o poezie ca „Printre colectivişti", în care ţăranii sînt puşi să vorbească astfel : „La noi în fiecare se zbat în piept comori / Şi fagurii nădejdii se rotunjesc mai plini", Ştim, nu se pot transplanta în poezie legile dialogului dramatic, dar oricît de transfigurat ar vorbi un ţăran, poetul este dator să găsească mijlocul de a ne face să credem în autenticitatea cuvintelor.)

Volumul „Comuna de aur" are, ca orice izbucnire, o flacără conţinînd încă impurităţi. Dar, în partea ei cea mai de sus, flacăra ţîşneşte dreaptă şi dornică să se contopească cu azurul.

Mihu Dragomir

luceafarul

Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.
Director : acad. Mihai BENIUC
COLEGIUL DE REDACŢIE :
Dumitru CORBEA (redactor şef adjunct) ; Dan DEŞLIU (redactor şef); Mihu DRAGOMIR; V. Em. GALAN ; Silvian IOSIFESCU ; Aurel MIHALE ; Mihai NOVICOV ; acad. Panaitescu-PERPESSICIUS ; Titus POPOVICI ; Al. I. ŞTEFANESCU (redactor şef adjunct) ; Tiberiu UTAN ; Haţegan ZINCA (redactor şef adjunct).

Petre Sălcudeanu:
IUBEŞTE ZIUA DE MÎINE

Una din tipologiile sociale cele mai semnificative, care s-au impus în proza noastră realist-socialistă, cu tematică rurală mai ales, este, neîndoielnic, aceea a ţăranului exploatat în regimul burghezo-moşieresc, umilit şi jefuit de simţul valorii propriei demnităţi umane, capabil însă, în condiţiile regimului nostru, să-şi recîştige încrederea în sine, să se ridice ferm la înţelegerea rostului său în cadrul noii societăţi. Personajele care alcătuiesc această tipologie atît de caracteristică epocii socialiste sînt numeroase şi, în general, bine realizate. Ne amintim întotdeauna în acest sens de eroii lui Marin Preda : Ilie Barbu din Desfăşurarea şi Anton Modan din Îndrăzneala, de Ion Dohotaru din nuvela lui V. Em. Galan La Răzeşi ca să pomenim numai pe cei mai cunoscuţi reprezentanţi ai acestei tipologii. Galeria personajelor de care vorbeam s-a îmbogăţit în vremea din urmă cu încă unul : Ion Şuştăruţu, eroul amplei nuvele a lui Petre Sălcudeanu Iubeşte ziua de mîine din volumul cu acelaşi titlu. Meritul tînărului prozator şi originalitatea nuvelei sale constă în urmărirea vieţii eroului în ţesătura relaţiilor socialiste, în miezul unei gospodării colective. Personajele din aceeaşi familie tipologică — ca să zicem aşa — se află aproape cu exclusivitate într-o fază premergătoare relaţiilor socialiste de producţie, ceea ce determină un anume specific şi în comportarea lor morală. Ele se desmorţesc şi-şi recapătă demnitatea într-o luptă directă, aprigă, cu duşmanul de clasă. Ion Şuştăruţu, ţăranul sărac şi umilit în trecut, povăţuit de bietul taică-său „să fie supus şi să zică el întîi bunăziua la toată lumea", fusese multă vreme docil şi blînd, „încît puteai să tai lemne pe grumazul lui". Saluta mecanic pe oricine, ca un semn de supunere (tatăl său, pantofarul ambulant, adresa doar şi copiilor originala-i reverenţă „dea dumnezo bine"). Ion „uitase că se făcuse om în toată firea, că era însurat, că avea o faţă de măritat, el zicea tuturor, de la mic la mare „ziua bună", „dea dumnezo bine", apoi „cu sănătate", cum credea că e mai nimerit, după faţa omului, după cum era necăjit". Îi trecuse neveste-si, Lina, cu vederea legăturile amoroase pentru că era proprietara unui pogon de pămînt şi-a unei căsuţe în care se adunase de pe drumuri. În sfîrşit fusese privat de cel mai de preţ bun al omului, conştiinţa propriei demnităţi. Dar, a arătat genial Karl Marx, existenţa oamenilor determină conştiinţa lor. Şuştăruţu începe să trăiască altfel, ca membru devotat şi harnic al gospodăriei colective. În această perspectivă socială urmăreşte autorul împlinirea personalităţii morale a eroului său. Personajul e admirabil redat cu toate frămîntările lui din drumul făcut cu carul încărcat cu bucate de la sediul colectivei spre casă, în care umilul de pînă atunci Ion Şuştăruţu dărîmă toţi idolii prejudecăţilor sale. „Pînă în după masa aceea, cînd ieşise cu carul plin de bucate din curtea gospodăriei colective, nu-şi pusese niciodată întrebarea de ce îşi ridica el pălăria în faţa tuturor. Întoarse capul, văzu carul încărcat cu vîrf, se gîndi apoi la toată agoniseala strînsă de cînd era colectivist, se miră că şi atunci cînd ar fi descoperit că era avut, om cu stare şi, înciudat îşi zise că la urma urmei de ce să spună tot el întîi „bună ziua" de ce nu şi alţii, că „el nu-l dator nimănui cu nimic" şi, îmbufnat, îşi puse capul în piept, trăgînd cu coada ochiului să vadă dacă nu-l înjură cineva că nu salută el primul, ca altă dată".

Autorul face dovada unor fine observaţii psihologice, zugrăvind procesul acesta de desbărare energică de rămăşiţele acţiunilor dizolvante ale unor elemente ca Iermulaie, Gaftonica, Achim Racoşă şi a spiritului individualist al noului preşedinte Vasile Baciu. (Am fi preferat un alt nume, aceşta fiind mult prea încetăţenit în conştiinţa cititorilor din romanul lui Liviu Rebreanu Ion).

Oamenii, sub raportul gospodăririi individuale, prosperă, îşi fac case în dauna fondului de bază al colectivei. „cea ce se cuvenea colectivei — arată într-o scrisoare către raionul de partid, un personaj bine realizat, Artemie Goga, studentul practicant la gospodărie — s-a împărţit colectiviştilor"... „Fondul indivizibil nu poate asigura noi construcţii, şi, din această cauză, grajdul nou, început pe vremea vechiului preşedinte, nu s-a terminat nici acum, iar grajdurile vechi sînt într-o situaţie de plîns. Din această cauză preşedintele vrea să împartă vitele pentru iarnă la colectivişti şi o dată cu ele şi nutreţul".

La ideea aceasta elementele instabile cît şi duşmanul din afara colectivei îşi fac tot mai auzit glasul. Împotriva acestora luptă Ion Şuştăruţu, alături de secretarul de partid Marin Gîmbutan, pătruns pînă în adîncul conştiinţei de superioritatea gospodăriei colective faţă de cea individuală. „Mie nu-mi trebuie jugărele, bade Ilie, — îi spune el unui personaj — mie-mi trebuie colectivă, că fără ea la stare noi n-om mai ajunge". Omul umil de altă dată se arată acum înzestrat cu o deosebită inteligenţă practică, şi cu o dîrzenie remarcabilă în apărarea intereselor colectivei. Sălcudeanu a reuşit să facă investigaţii interesante în universul, într-o bună măsură încă inedit al satului socialist, înfăţişîndu-ne o ţărănime nouă, eroi noi, probleme complexe din conştiinţa colectiviştilor.

Cunoscător minuţios al satului, el a prins într-o frumoasă construcţie epică, atmosfera socială şi psihologică a unei gospodării colective, realizînd personaje bine închegate, ca Ion Şuştăruţu, studentul practicant Artemie Goga, sau numai schiţate ca: Pulca, Vasile Baciu, Marin Gîmbutan, care s-ar fi cerut mult mai solid contopite în economia nuvelei. Acestea din urmă, prin natura evenimentelor, ar fi trebuit să aibă un rol mult mai substanţial în cadrul nuvelei, să fie mai vii, mai pregnant iniţiaţi, prin acţiune şi nu numai prin vorbe şi sfaturi generale. Personajele negative sînt palide şi inexpresive. Din pricina aceasta, credem că suferă însuşi conflictul nuvelei, care la un moment dat se mută pe un personaj, oricum episodic, cum este în economia nuvelei, Artemie Goga.

Cititorul rămîne în minte cu tragedia acestui tînăr ale cărei cauze nu le pricepe îndeajuns, fiind insuficient sublimiate de autor. Era necesară, în acest caz, o apăsare mai accentuată pe pricina morţii lui, pentru ca ea să nu apară ca un accident stupid.

O schiţă care se aseamănă, întrucîtva, ca mesaj cu nuvela Iubeşte ziua de mîine este Vreau să trăiesc. Ciobanul Toader al Glahirei, împuşcat deasupra inimii de chiaburul Pantea, la care slugărise ani de zile, ajunge şi el la sentimentul propriei demnităţi umane în sînul societăţii socialiste şi se comportă ca atare faţă de fostul stăpîn. În pragul morţii, Toader, prin toată fiinţa lui, transmite cititorului o mare sete de viaţă, şi un aprins dor de a învinge. Din întreaga lui comportare, senină şi optimistă, din atmosfera sănătoasă, naturală şi morală a mediului în care trăieşte, se desprinde convingerea „că el s-a născut într-o zodie norocoasă, că el nu moare, că el vrea să trăiască, şi că trebuie să ţină de ea cu dinţii".

Schiţele Trenul de zero patruzeci şi unu, Roşu pe alb, bine scrise, au un anume dramatism şi o problematică în stare să reţină atenţia şi să emoţioneze. Un gram de aur, Flori de muşcată, Viaţă irosită nu ating întotdeauna nivelul intenţiilor autorului.

Inegal, sub raportul realizării şi al importanţei temelor abordate, volumul lui Petre Sălcudeanu atestă un prozator de talent care dacă ar fi scris numai interesanta nuvelă Iubeşte ziua de mîine, stă, totuşi, în rînd cu cei mai buni colegi de generaţie. Nuvela aceasta reprezintă, fără îndoială, un pas înainte în cunoaşterea artistică a satului nostru socialist.

CRONICA LITERARĂ de I. D. Bălan

LIMBA ŞI STIL

Lupta cu expresia

Ceea ce impresionează în mod plăcut în volumul *Sensul iubirii*, al talentatului poet Nichita Stănescu, este efortul necontenit şi de multe ori demn de admirat pentru a-şi făuri o expresie puternică, nouă, originală. În concertul viguros şi variat al poeziei noastre tinere, acest lucru nu este uşor de realizat şi meritul tînărului artist este cu atît mai mare. În acelaşi timp, în placheta pomenită, pe lîngă poemele izbutite, de o ridicată valoare poetică, există şi unele care sînt umbrite de un viciu neaşteptat : obscuritatea. Care sînt izvoarele acestei obscurităţi, în ce constă ea şi ce trebuie făcut pentru a o învinge, iată ceea ce vom încerca să arătăm în rîndurile de mai jos.

Întîi, trebuie să înlăturăm confuzia vulgară ce se face uneori între poezia obscură şi cea clară, dar care necesită mai multe lecturi pentru a fi bine înţeleasă. Unui cititor incult sau doar grăbit îi poate apărea obscură chiar şi poezia *La steaua* de Eminescu:

„Era pe cînd nu s-a văzut
Azi o vedem şi nu e'.

În al doilea rînd, este bine să distingem, între obscuritatea voită şi cea involuntară. De-a lungul istoriei, poeţi renumiţi au folosit uneori cu intenţie o exprimare mai puţin clară pentru a înşela ochiul rău al aşpuritorului. Alţii au crezut că poezia e destinată doar unor „iniţiaţi" şi au slujit, conştient sau nu, clasele dominante, interesate să rupă arta de popor. Obscuritatea îşi are uneori explicaţia în faptul că înseşi ideile sau sentimentele pe care vrea să le exprime poetul sînt neclare, obscure, şi atunci ar fi nedrept să-i cerem, ca cititori, mai mult decît poate da. Intervine aici ceva asemănător cu tehnica clar-obscurului rembrandtian, adică o „claritate a neclarităţii", cum spunea odată academicianul Tudor Vianu. În astfel de cazuri ne conducem după scopul urmărit de poet. Dacă poemul cercetează zone umbroase ale realităţii, în vederea lărgirii ariei cunoaşterii umane, încă imperfecte, atunci o exprimare mai puţin clară, şi ea parţială, apare legitimă şi o luăm ca atare. Dacă întunecarea expresiei vine din alte intenţii, ca de pildă aceea de a dovedi direct sau indirect imposibilitatea cunoaşterii, atunci ea este total condamnabilă.

Uneori obscuritatea vine derivă din mobiluri grosolane : înşelarea cititorului, acoperirea propriei sărăcii de idei. Alteori, unui poet bine intenţionat, dar lipsit de talent sau mult prea grăbit, au chinuit de demonul „originalităţii cu orice preţ", i se poate întîmpla să propună poezii obscure. Şi acestea sînt refuzate de cititor şi pe bună dreptate.

Metoda realismului socialist respinge obscuritatea, atît cea de fond cît şi cea formală, ambele contrazicînd unul din principiile de bază ale esteticii marxist-leniniste : caracterul popular al artei. O literatură obscură, chiar atunci cînd este însufleţită de cele mai bune intenţii, nu-şi poate atinge scopul ei suprem, acela de a contribui la desăvîrşirea moral-socială a omului, pur şi simplu pentru că nu reuşeşte să ajungă la acest om. De aceea scriitorul realist-socialist nu-şi poate îngădui să adopte o expresie mai puţin clară, decît foarte rar şi în cazuri bine precizate, ca unele dintre cele despre care am vorbit.

Izvoarele obscurităţii, care, pe alocuri, viciază expresia în placheta lui Nichita Stănescu mi se par a fi, într-o ordine care le justifică din ce în ce mai puţin, următoarele : ambiţia nobilă de a înfăţişa în poezia sa domenii ale realităţii mai puţin explorate, graba (sau stîngăcia) de a fi publicat poeme al căror „travaliu" poetic nu era terminat şi, în sfîrşit, unele concesii juvenile făcute „originalităţii cu orice preţ".

Nu se poate spune că obscuritatea unora dintre poeziile lui Nichita Stănescu constă din întrebuinţarea termenilor rari, inaccesibili sau inventaţi. Poetul foloseşte un lexic deosebit de bogat şi variat şi, din acest punct de vedere, poate fi dat ca exemplu altor tineri poeţi care sînt lipsiţi de îndrăzneală, sau sînt prizonieri ai unei concepţii, de mult perimate, despre cuvinte „poetice" şi „nepoetice". Dacă există unele cuvinte care revin obsesiv, cum ar fi „orizont", „arc-arcuit", „întins", „dungă", „a roti", acestea fac parte dintr-o familie vizibilă şi care defineşte spaţiul vast circular în care se mişcă sensibilitatea poetului. Totuşi utilizarea forţată a unor termeni, pe deasupra puţin cunoscuţi, duce uneori la obscuritate. Iată de pildă „spijă", moldovenism însemnînd „tuciu". Poetul adună „cioburile" colorate ale „umbrei" iubitei şi le aşează „cu grijă". „Încoifate-n creştet cu o spijă" (rima şi schiţa ei. titorul, ca şi comentatorul, dacă sesizează pleonasmul „încoifate-n creştet", nu înţelege la ce serveşte „spija". „tuciul". Probabil la încadrarea cioburilor, dar atunci nu le mai „încoifează" doar în creştet !

Altă dată „Apa bate-n *steampuri* malurile nopţii, risipind ovale fumurii şi reci" (p. 38. *Pînă tîrziu aşteptînd o fată*). Dicţionarele dau forma „şteamp" „piuă în care se piseză minereul de aur". Cuvîntul apare căutat, nu se potriveşte în contextul „fluvial" cu „şlepuri" şi „port", şi, prin alianţă cu „malurile nopţii", împinge versul spre obscuritate. În acelaşi poem, foarte contorsionat, figurează cuvîntul „strînsul" : „Şi desfac de-a-valma gîndului, tot strînsul". Din nou, cuvîntul pare atras de rimă (la „într-însul"). e „căutat" şi cu sens obscur (culesul ? recolta ?, „colici la copii"? cf. Candrea).

Dar ce fel de poezie este aceasta care nu se poate descifra nici cu dicţionarul ? se poate întreba supărat cititorul.

Producătoare de confuzii de sens sînt şi licenţele sintactice aflătoare în mare număr, care, de multe ori, nu au o funcţie stilistică precisă, aceea de a pune în valoare un epitet, o sintagmă (grup de cuvinte care se percep împreună), o metaforă, o idee poetică etc.

Iată chiar poezia care deschide volumul, *Cîntec* (trecută de editură şi pe una din „clapele" copertei) :

„C-un gînd fosnesc toţi arborii, mai pur
şi cu-o bătaie-a inimii, răsună
larg discul orizontului din jur
parcă lovit de-un răsărit de lună.

Cu timpu-acesta bolţii îi supun
rubine şi smaralde, ametiste
şi cărămida trupului mi-o pun
la ridicarea lumii Comuniste".

„C-un gînd..." „cu-o bătaie-a inimii"... „cu timpu-acesta..." par să fie elemente propuse ca o gradaţie în vederea fervoarei finale a poetului : la un gînd al meu, la bătaia inimii mele, în acord cu timpu-acesta... Dar numai ultimul element aparţine poetului. „Gîndul" pare să fie al arborilor şi el are mai multe sensuri posibile : un *singur* gînd îi face să fosnească mai pur, sau fosnesc *mai pur c-un gînd* mai pur fosnesc *toţi* arborii. Nu se ştie care-i sensul dorit de poet şi nici restul strofei nu ne ajută la elucidarea acestei prime probleme, căci al doilea moment are şi el „probleme" la Orizontul nu poate fi un „disc", ci un cerc. Discul se găseşte la „cer". „Orizontul din jur" sună cam pleonastic, dar ţinînd seama de confuzia cu cercul putem accepta şi-l „în jur", adică peste tot, la margine şi dinspre centrul. Răsăritul de lună care loveşte orizontul făcîndu-l să răsune larg este foarte frumos spus, dar nu ştim a cui este „bătaia inimii" a poetului ? a discului ? a arborilor din versul precedent ?) şi nici relaţia dintre „bătaia inimii" şi „răsunetul discului lovit de răsăritul lunii" nu-i explicită. În primul distih al strofei finale, al treilea element, „cu timpu-acesta", se referă clar la poet, dar relaţia sintactică cu actul poetului de a „supune bolţii diverse pietre preţioase (metaforă banală, chiar uşor minimalizantă în context) este iar neclară : în acord cu „acest timp" de azi ? în acelaşi timp cu „arborii" şi „discul" ? Toate aceste nelămuriri, care împiedică pe cititor să guste întregul farmec al poemului, se datoresc aglomerării inutile a licenţelor despre care vorbeam. Punctuaţia, topica, sintaxa sînt pe rînd îngenunchiate de poet dar, după cum se vede, nu în vederea obţinerii unor efecte fericite.

Şi pentru a linişti pe cei care ar crede poate că gonim fiorul poetic (fără discuţie, existent) cu o analiză gramaticală rece şi meschină, trebuie să menţionăm că am ales una dintre poeziile taxate drept „clare" şi „reuşite" ale volumului.

Alteori, obscuritatea derivă din insuficienta strunire a fluxului metaforic (în general bogat şi nou la Nichita Stăneseu) :

„Colţul inimii să-l dau de trunchiuri
nu mai vreau, ci orizontu-nvins
arcuit în palmi şi strîns mănunchiuri
i l-am dat femeii mele dinadins. (*Avertisment*; p. 43)

sau, despre Vasile Roaită (p. 104) :

„Piscurile lui lăsau
locuri rotunde
unde să-ţi catari trupul,
prin ierburile ascunde,
şi cu mîna întinsă, să
abaţi din cale
liniştea vulturilor în
rotogoale"

sau. în *Cîntec de iarnă* (p. 79) :

„Ce limpezi sînt mîinile
tale, iarna !
Şi nu trece nimeni
doar sorii albi se rotesc
liniştit, idolatru
şi gîndul creşte-n cercuri
sonorizînd copacii
cîte doi,
cîte patru."

Cineva s-a amuzat să schimbe cuvintele în unele versuri :

...doar sorii albi se rotesc
liniştit, idolatru
şi gîndul creşte sonor
încercuind copacii
cîte doi,
cîte patru

şi ne mai desparte

Nu acordăm credit acestui procedeu, dar faptul că el este atît de posibil într-o poezie dă totuşi de gîndit.

Veghind mult mai atent la proprietatea termenilor, neîngăduindu-şi să violeze punctuaţia, topica, sintaxa decît bine motivat artisticeşte, strunindu-şi fluxul metaforic, Nichita Stănescu va izgoni obscuritatea din versurile sale, aşa cum a izbutit în poeme frumoase ca *Joc de seară*, *Imn. Pentru liniştea somnului*, *Deodată am auzit ploaia venind* şi atîtea altele. Din lupta poetului cu expresia, luptă care, în cazul lui Nichita Stănescu, are aspecte spectaculos-dramatice, nu se pierde nici un fel de intonaţie emoţională dacă ştiută. Poemele redescoperite, în sensul că n-au atins cred nivelul necesar de claritate, trebuie să facă în atelierul artistului, care are dreptul şi datoria să se întoarcă pe locurile înfrîngerilor trecătoare, încercînd mereu şi mereu să smulgă victoria finală, a poemului şi a cărţii, cea mai cristalină eliberatoare pentru omul liber al Comunei.

AL. I. ŞTEFANESCU

Reportaj şi poezie

După Pe-un picior de plai, volum care i-a stetat întîia dată calităţile reporterieşti, Eugen Barbu se prezintă în faţa publicului cititor cu cel de-al doilea volum Cît în 7 zile. *Cartea marchează o ascensiune pe linia abordării aspectelor esenţiale şi tipice ale realităţii noastre socialiste. Plecat în „hoinăreală profesională", reporterul descoperă un peisaj şi o lume pe care nu şi le închipuia. Astfel că, pe drept, poemul liric ia, uneori, locul reportajului propriu zis* : „Am fost martorul acestor zece ani de putere republicană, de domnie a oropsiţilor de ieri, asistînd la renaşterea patriei, la desmorţirea ei... S-au scris destule cărţi despre ţara noastră şi nu voi spune o noutate dacă am să afirm că acest pămînt generos şi oamenii lui merită şi mai multe cîntece. Poeţi, e vremea noastră". *Scriitorul proclamă, cu convingere nestrămutată, o nouă estetică, estetica muncii omeneşti constructive.* „Visarea este un sentiment de aur pe care nu trebuie să-l pierdem, dar nu cunosc o rouă mai frumoasă decît sudoarea frunţii unui metalurgist şi nu există eboseală mai sacră decît aceea a omului care a înălţat o casă". *Ţara întreagă, Romînia socialistă, i se pare, folosind o imagine de proveniență bogziană,* „un templu uriaş sprijinit pe coloane de oţel, templu în care se arde cărbune în cinstea zeiţei cu braţe de fontă, numită Munca".

Cît în 7 zile *este în mare parte un crochiu literar al capitalei noastre socialiste. În care se adunaţi oameni de pretutindeni, aduşi din toate părţile ţării (grupaţi sub numele Viaţa la ţară şi Azi la Capitală), sînt despre uzinele : 1 Mai din Ploieşti precum şi despre noului Galaţi. Din observaţiile reporterului ţîşnesc mai multe : fabrica de conserve „Gheorghe Gheorghiu-Dej" uzinele „23 August", Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", uzinele „9 Mai" şi „Semănătoarea", numeroasele şantiere ale construcţiei socialiste (între care Griviţa se bucură de o atenţie deosebită), frumoasele pagini despre „Bucureştiul noaptea" etc.*

Peste tot reporterul surprinde suflul înnoitor al cremurilor noastre, avîntul *constructiv al oamenilor de pe aceste meleaguri* : „Noroaiele noastre ancestrale vor fi îngropate sub beton, cătunele noastre de pămînt vor fi prăbuşite sub tîrnăcop şi deasupra vor creşte trupuri de granit închipuind oraşe vaste şi tot acest ţinut fără seamăn va fi stăpînit de oameni frumoşi şi drepţi". *În „aterizarea pe acoperişuri" a antenelor de televiziune, în pietruirea unui drum de ţară, în lărgirea unui bulevard, în ridicarea la tot pasul a schelelor, în atelierele luminate cu neon, în bibliotecile şi standurile din uzine, reporterul descifrează sensul vremurilor socialiste. Privită din înălţimi, ţara i se pare un ogor peste care a trecut un semănător generos şi iscusit. Semănătorul acesta nu este, arată scriitorul, decît Partidul clasei muncitoare. Mari satisfacţii îi prilejuiesc scriitorului întîlnirea cu oameni noi. Acari, plugari, locuind pe Victoria sau Griviţa, pe „Bulevard" sau la Otopeni, acestia şi-au dobîndit adevărata lor demnitate umană, care se cuvenea în mîndria fiecăruia pentru realizările lui şi ale semenilor. Suportul demnităţii îl formează faptul că oamenilor nu le mai este nimic zăcorit, bunurile materiale şi spirituale le sînt pe deplin accesibile, complexul de inferioritate faţă de „domni" a dispărut. Partidul a creat oameni adevăraţi.*

Ceea ce ne pare specific artei reporterieşti a lui Eugen Barbu este poezia ei. Ne referim şi la tehnica literară propriu-zisă a reportajelor din acest volum, în care metaforele abundă. Jalonita, cu mersul ei lin, este „sonoroasă" : Oltul, atunci cînd [...] Victoria sau Griviţa, pe „Bulevard" sau la Otopeni, acestia şi-au dobîndit adevărata lor demnitate umană, care se cuvenea în mîndria fiecăruia pentru realizările lui şi ale semenilor. Suportul demnităţii îl formează faptul că oamenilor nu le mai este nimic zăcorit, bunurile materiale şi spirituale le sînt pe deplin accesibile, complexul de inferioritate faţă de „domni" a dispărut. Partidul a creat oameni adevăraţi.

*Cred că ne pare specific artei reporterieşti a lui Eugen Barbu este poezia ei. Ne referim şi la tehnica literară propriu-zisă a reportajelor din acest volum, în care metaforele abundă. Jalomita, cu mersul ei lin, este „sonoroasă" : Oltul, atunci cînd [...] [...] [...]

LA UDĂ PATRIEI

Dacă țara noastră a obținut asemenea succese în dezvoltarea sa, dacă trăim din ce în ce mai bine și avem încredințarea că fiecare zi ne va aduce noi victorii — aceasta se datorește faptului că la cîrma țării se află Partidul Muncitoresc Romîn, neobosit luptător pentru fericirea poporului.

(Din Manifestul Consiliului Central al Frontului Democrației Populare)

Constanța Buzea

Unui betonist de la Bicaz

— Aș fi vrut să te văd și eu vislind, atunci...
Cine știe, cu mine, cînd voi veni.
Poate-ți vei înflori gîndurile cu alte cuvinte,
Și lacul, mai adînc, respirînd
N-o să-ți aducă aminte
De sat și copilărie...
Cine știe dacă prietenul meu n-a fost prea norocos
Contopindu-se-n marea ta bucurie...
As fi vrut, ca și el, să aflu pe chipul tău,
Măcar o undă de părere de rău...
Dar lacul scăpăra blajin, urcînd,
Sau toate pădurile veneau către apă.
De ce surîdeai privind peste capul prietenului meu?
Simțeai că-n adînc se destrăma un sat,
Se topea un drum prăfuit,
Și zilele tinereții tale pierdute
Pe care nu le-ai prins una de alta
Ca buștenii în plute.

Aproape, s-a ridicat un oraș zvelt,
Despre care-am citit undeva,
Iar brazii, tainicii, năvălesc cu umbră adîncă
Peste șosea.
Zilele tale, anii maturi de iubire și de curaj
Sînt prinși în trunchiul marelui baraj.
Mi te-nchipuiam stingherit
După ani de-ncordare firească
Dădăcind acum vîsle albe de brad
Care parcă tot fremătau, vii, ca pădurea...
Dar prietenul meu
Visa la poemele lui viitoare
Iar tu îi desfășurai liniștit
Pe fața aprinsă de soare a lacului
Vastul plan de electrificare.

●

Victoria Ana Tăușan

Biografie

M-am născut între acești patru pereți,
înalți, albi, tulburător calendar
pentru anii mamei,
înscriși sub fiecare rînd de var.
Știu bine drumul de la masă la ușă, —
primul meu drum;
mama îl mai știa
și pe cel ce ducea
printre vise de fum...
Durerile noastre erau lilieci
ascunși în crăpăturile-adînci —
lumina zilei nu-i urmărea niciodată
și reveneau mereu, reveneau
izbindu-se surd de acești patru pereți...
De-aș fi rămas neștiutoarea atîtor minuni,
și mereu între ei,
acești patru pereți,
ori, dacă vreți,
îmbătrînitele, albele mele dădace,
nu mi-ar fi vorbit niciodată,
chinuindu-mă cu tăcerile lor de zăpadă,
cum au chinuit-o pe mama...

Am învățat
respirația largă a tuturor drumurilor,
să scriu, cu cerneala inimii mele,
să citesc, pipăind lucrurile dimprejur,
să văd dincolo de albastrul senin
și, mai ales, să-mi tai dreaptă cărare
de visări și de cînt.

Nu-mi suna la poartă
la orice oră din zi, ori din noapte —
poate trec în schimbul următor la uzină,
ori, tot eu, culeg pentru cîntece stele.

Nu sînt asemene
întru totul
nici Penelopei, nici Julietei, nici lui Manon,
dar iubesc
mai mult decît ele,
eliberată dintre acești patru pereți —
patru tăișuri de securi ciudate,
înfipte astăzi neputincios în pămînt.

●

Florin Mugur

Inscripție

Erau o sută de săgeți paralele.
Soarele-n apus le mînjea cu sînge pe rînd.
O sută de săgeți fluturînd,
încleștate de sol și legate-ntre ele...

Împrejmuiau dușmănoase un imperiu mizer,
strîns în sine, să nu moară cumva,
să nu moară
de foame, de-otravă, de ger,
de singurătate țepoasă și-amară.

Săgeți de lemn, greoaie și boante,
fără curaj încercînd înălțimile,
săgeți zgîriate de ghimpii uscatelor plante
cu florile neverosimile...

Gard rupt de-altă dată, gard negru de sat,
cu săgeți înșirate pe-o muche de zare,
care n-au fișiit printre frunze, n-au tremurat
lîngă stele, n-au șuierat aurii către soare...

★

Gardul, uitîndu-și de șipcile lipsă,
orgolios și-a-nălțat șirul scurt de săgeți.
Întreg ar fi vrut să păsească-n deplina-i eclipsă,
cu toate săgețile-n sus, îndrăzneț.

Dar omul cel vesel, sub luna lui decembrie nouă,
săgețile putrede le-a smuls și le-a strîns în mănunchi,
și le-a spart cu toporul în două
și le-a frînt pe genunchi.

Apoi le-a azvîrlit în foc,
cîte una, pîn-a sfîrșit cu toate.
Ce flăcări strașnice-au țîșnit! Ce dans pe loc!
Ce hohot de rîs, cu scînteile verzi și roșcate!

Poate nutrea niște vise
care nu se mai voiau înconjurate
dușmănos de săgeți.
Sau poate i se părea mai de preț
ceea ce dincolo de gard îi nălucise.

Gardul ardea. Închisese-un imperiu mizer,
strîns în sine, să nu moară cumva,
să nu moară
de foame, de-otravă, de ger,
de singurătate țepoasă și-amară.

Ardea înălțînd cadențat pilpîiri și chemări —
unghiuri și curbe dansau enigmatic pe-omături,
Omul s-a ridicat, alungîndu-și scînteile repezi din păr.
Simțea lumea, tulburătoare, alături.

●

Ion Butnaru

Activistului de partid

Pe drumurile țării tăiate-n lat și-n lung
Mă zbat mereu din urmă cu versul să te-ajung
Dar răspîndit organic în oameni și în toate
Eu te cunosc pe tine cel mult pe jumătate.

Și chiar cînd la popasuri o clipă ne-ntîlnim
Rămîi pe mai departe modest și anonim,
La fel cum anonime sînt razele de soare
Sau vuetul furtunii în stropul alb de sare.

Și nu știu din atîtea frînturi ce le culeg
Să-ți desenez conturul portretului întreg
Ca să măsor vecia de marmoră cu dalta...
Știu doar că țara-ntreagă devine zilnic alta.

●

Ion Crînguleanu

Simfonia fantastică

Străbunii mureau în Țara de Sus
Halucinați de dor după stele,
Dar niciunul din ei n-a pus
Mîna, măcar pe una din ele.

Calea lactee rămînea întristată;
Străbunii n-au putut-o călca niciodată!
Florile de mac iubitoare — florile roșii
Coborau credincioase în pămînt cu strămoșii;
Aruncînd către soare obidă și vină
Străbunii mureau însetați de lumină...

Deasupra visării întunericul mut
Cădea peste oameni cu brațele frînte;
De veacuri străbunii mistuindu-se-n lut,
Au visat cîndva, în lumină să cînte...

...S-auzeau furtuni de ape în munți;
Partidul strălucea în inimi, pe frunți:
Chemarea-i spre oameni răsuna și ardea
Slovă cu slovă — stea lîngă stea.

Bicazul coboară din nopți seculare
Parcă-și răzbună istoria foamea de soare!
În amurg luceferii dansează la geamuri —
Bicazul își scutură bogatele ramuri;
Mîinile încă n-au obosit pe vioară, —
Portative de sîrme prin sate coboară!...

Dimitrie Rachici

Cîntec de dragoste la marginea țării

Ninsoare de pescăruși...
Valuri gudurîndu-se la picioarele mele...
Și marea... și marea...

Aici, la marginea țării,
Unde zarea e-un incendiu de alabastru,
Stînd față-n față cu marea,
Mai mult te iubesc, patria mea!

Fiecare talaz ce se frînge de malul abrupt,
De tăria ta-mi amintește;
Fiecare grăunt de nisip
Tresaltă sub apa vie-a dragostei mele!

Și-mi surizi de după soare
Și din zborul de pescăruși
Și din legănarea frunzelor
Sărutate de briză.

De-aici, plecînd cu vapoarele,
Trepte urcînd pe toate meridianele,
Iese-n larg măreția ta!...

Ion Țîrlea

Cartier

S-au răspîndit în văzduh cărămidă și piatră —
și s-au făcut stihuri pe dată;
crezusem că nu se scriu cu mistria
cîntecele, dansurile, rimele, poezia...

Mîinile tale, omule, eu le cînt.
Copiez versurile mele din fiece zid.
Și le-afișez povestind despre viață
ca pe niște lozinci de partid.

●

Violeta Zamfirescu

Un om...

Norii tună și fulgeră,
Și un om, prin ploaie, pe jos,
Ud pîn' la os.

Norii tună și fulgeră,
Și un om, din casă în casă
Inima-și lasă.

DĂNEȚ CORNELIA: linogravură

Norii tună și fulgeră,
Curg noroaiele pîn' la genunchi.
Omul, ne-nduplecat,
Trece prin ele...
Norii fulgeră, fulgeră,
Detunînd depărtat, rareori...
Printre nori,
Strălucind în mănunchi,
Ies cinci stele.

Cine cîntă?

Depărtat, cîte un fulger,
Depărtat, tot mai rar...
Stelele,
Uite-le, toate răsar.
Peste țară ard stelele.
Cine cîntă?

●

Ștefan Iureș

Din arcul tinereții

Partidului

Din arcul tinereții noi am țîșnit, săgeată,
Spre zări scînteietoare de aur și azur.
Viteză din viteză, nimic nu-i să ne-abată,
Și trecem sfredelind văzduhul pur.

Păduri fremătătoare, din veac pe munți albaștri,
Ascultă amețite vibrațiile-n zbor.
Se mișcă sonde, turle, și-ai cerului pilaștri
Cînd fulgerăm o clipă-n preajma lor.

De energia noastră nu are a se teme
Decît disprețuitul, uritul putregai.
Îl nimicim din locuri, din gînduri și din vreme
Să dăm întinderi unei guri de rai.

Căci mai presus ca toate ni-e darul zămislirii
Frumosului, în faguri simetrici de oțel.
Incendiem gunoiul să crească trandafirii,
Captăm torente și le dăm un țel.

Cu cloanț de fier unealta izbește în cocioabă,
O surpă și o șterge în toamnă. În april,
Pe verticală, dese, balcoanele podoabă
Rid, colorate tandru și subtil.

Dinamitînd năpraznic, pulverizăm o rocă
Explozia mai urlă-n ecoul infernal,
Dar lacul ce se naște cînd am sfîrșit evocă
O profunzime calmă, de cristal.

Bem vinul bucuriei ce sufletul desfată
Cînd armonii prin muncă răsar jur-mprejur.
Din arcul tinereții noi am țîșnit, săgeată,
Spre depărtări de aur și azur.

Splendidă încordare ai petrecut în coardă
Și ai ochit cu grijă supremă, de ostaș.
Cît va fi dat țăriei deasupră-ne să ardă
Slăvit să fii, nemuritor arcaș!

Meteoriți, mișcarea oricît să ne-nfierbînte,
Iubim incandescența și nu avem alt vis
Decît ca ascuțișul săgeții să se-mplinte
În ținta către care ne-ai trimis.

●

Ion Horea

Elemente

Se-mpacă totuși apele cu focul,
Cînd focul stringe apelor mijlocul
Și apele se-ntorc, și sărutîndu-l, —
Îi duc iubirea pe întreg pămîntul.

Așa va fi de-acum, din primăvară, —
Aici, la noi în margine de țară,
Pe unde numai bălțile și stuhul
Foșnesc în pace oglindind văzduhul —

De-acum încolo veți vorbi de mine,
Cînd voi turna-n paharele — lingouri
Cu foc și apă, fulgere și nouri,
De-aici vibrînd stelar în înălțime.

●

Mihai Cîmpeanu

Votez

Votez întinsul zării — larg, cît cuprinzi cu gîndul,
și cerul vieții noastre crescînd fără hotare,
și-acel mezin gigantic din vatra Hunedoarei,
și vrăjile din basme, aievea-n Săvinești.

Votez armate mîndre de mii și mii de oameni
ce stăpînesc combina și strungul și atomul...
Și cel mai tînăr munte — pieptosul din Bicaz,
și țărmul vechi al mării celei noi,
și noul țărm al vechii noastre mări.

Votez amperii, care în nopțile senine,
în sat, dau bună seara perechilor de tineri,
ogoarele-nfrățite ce-și înzecesc belșugul,
plugarul ce recită, la club, pe Topîrceanu.

Votez pentru iubire și șoapta ei fierbinte,
pentru uimirea gravă din ochii fiicei mele,
pentru păpușa nouă din colțul ei de joacă,
și — cine știe --- pentru iubirea ei dintîi...

Votez pentru Congresul ținut în casă nouă,
de marmoră și soare, sub bolta ca un cer,
și-n urma lui — vulcanul strunit, de la Galați,
cu Dunărea de lavă curgînd în forme fixe.

Votez --- păduri de sonde și steaguri și antene,
cristalele din turnuri cu lujeri de balcoane,
oglinda de pe scenă a marilor prefaceri,
fiorul fericirii — ce versului dă aripi!

Váradi Zsuzsa

Schimbul

E o arşiţă înnăbuşitoare. Cu o ultimă sforţare soarele de sfîrşit de septembrie îşi revarsă cu patimă risipitoare razele, umplînd hala de maşini cu o strălucire ce supără ochii pînă la durere.

Eva blestemă termometrul care arată treizeci şi opt de grade.

— Afurisitule! De te-ai sparge o dată! — apoi deschide brusc fereastra şi, punîndu-şi degetele între buzele crăpate, fluieră ascuţit înspre hala cazanelor.

Acolo stă în picioare Gagyi Ştefan, fochistul, dezbrăcat pînă la briu, ca să-şi mai răcorească trupul aprins şi ud de năduşeală. Cu mîinile în şolduri el se întoarce în partea de unde aude fluieratul şi clipeşte mîhnit.

— Ce-i?

— Ne topim, nene Ştefan! Ce faci?!

Gagyi Ştefan dă din umeri:

— Ce?

— Ne to-pim! zbiară Eva. Sînt 38 de grade! O să raportez SANEPID-ului!

Bătrînul mormăie ceva şi arată spre cer.

— Asta să i-o raportezi fochistului din cer, fata mea!... Eu, uite, realizez economii de materiale. Lucrez doar cu cinci atmosfere.

Eva aude numai cuvîntul atmosfere, căci restul e înghiţit de zgomotul metalic al maşinilor, care zbîrnîie în spatele ei. Face mîna pîlnie şi strigă:

— Cu care?...

— Cee?

— Cu care atmosferă?!

Gagyi Ştefan pricepe şi rîde. Se scarpină în cap, trecîndu-şi mîna prin părul ud de transpiraţie şi arată spre cazanul care răpăie în spatele lui.

— Din păcate, numai cu a ăstuia.. Uite-l.

— Destul de rău... Sînt treizeci şi opt de grade, ne topim! Închide gazul, nene Ştefan.

Bătrînul dă iarăşi din umeri, depărtîndu-şi braţele a neputinţă. A oprit de mult gazul, cu încălzitul halei de maşini a terminat încă de pe la nouă, aşa că degeaba se ceartă cu dînsul.

Eva face un semn cu mîna, în chip de resemnare, şi închide geamul. Nu înţelege o vorbă. Se întoarce la maşina ei care poartă numărul patru şi-şi continuă lucrul. Dar nu merge nicicum. Niciodată nu i s-a părut Evei atît de lungă vreo zi ca cea de astăzi. Nu pricepe de ce suportă atît de greu dogoarea cu care se obişnuise de fapt de mult şi de ce se simte atît de obosită şi fără chef de muncă.

Indispoziţia aceasta de fapt o stăpîneşte de cîteva zile, de cînd a fost pensionat Kari, bătrînul Kari de la maşina cu numărul cinci. Din clipa aceea parcă ar fi îmbătrînit şi ea, parcă ar fi rămas fără vlagă...

Cu bătrînul Kari lucrase de cincisprezece ani în acelaşi schimb, la aceleaşi maşini, faţă-n faţă. Se simţeau uniţi la necaz şi la bucurie, erau ca doi care muşcă deodată din aceeaşi bucată de pîine şi oricum ar fi fost pîinea asta, mucedă, uscată, moale sau cu miere amîndoi simţeau acelaşi gust deodată. Orice mişcare, orice semn din mînă, din cap, din sprîncene, sau chiar şi un scurt şi ascuţit fluierat era de ajuns ca ei doi să se înţeleagă reciproc în zgomotul asurzitor al maşinilor. Cînd capul lui Kari dispărea pentru un timp mai îndelungat în spatele maşinii, era sigură că bătrînul are o defecţiune şi că de bună seamă, asudînd şi înjurînd, schimba acele rupte. Atunci, fără ca el s-o cheme, alerga numaidecît la dînsul ducîndu-i din acele economisite de dînsa. In uitimul timp, bătrînului începuse să-i meargă cam prost şi uneori nu-i ieşea lucrul cum trebuie... Cu cincisprezece ani în urmă, cînd tînăra văduvă Marton Eva venise în fabrică, lucrurile se întîmplau invers. Pe atunci bătrînul o ajuta pe ea, dîndu-i şi platine şi arătîndu-i cum se schimbă acele, cum trebuie să lucreze la maşina. Mai totdeauna intrau în schimb o dată, începeau lucrul o dată şi pe atunci, ea era cea care rămînea mereu în urmă. Bătrînul îi dădea pînă şi ciorapi lucraţi de el dacă se întîmpla să nu aibă vreo duzină completă: „Uite, ai colo citeva bucăţi" — zicea el, îndemnînd-o să-i ia, ca nu cumva să i se cuvină prea puţin la chenzină...

Meseria, cu toate chitibuşurile şi „şmecheriile" ei, tot de la bătrîn şi-a însuşit-o Eva.

— Să-i dai maşinii mintea şi sufletul tău. La maşina asta nu trebuie să depui forţă, ci pasiune. Maşina trebuie s-o simţi... In vîrful degetelor şi în atenţie e sufletul meseriei noastre. Dacă minuieşti maşina cu cap, cu răbdare şi cu delicateţe, atunci să ştii că merge singură... Şi, bineînţeles, trebuie să te recăsătoreşti. Neapărat. Şi încă ceva: dacă strici productia în vreo tură, trage o înjurătură din toată inima şi varsă-ţi necazul ca să nu-ţi zdruncini nervii cumva.

Eva procedase întocmai cum o învăţase bătrînul. Şi totuşi, acum... a obosit, ceva i s-a subrezit în organism...

Păşeşte spre capătul celălalt al maşinii, ca s-o încarce din nou, şi, pipăindu-şi tîmplele, care o ustură de durere, rîde nervos:

— Mi s-au zdruncinat nervii. Te pomeneşti că m-am enervat din pricina ăsteia, totuşi... mormăie, privind cu ochii ei mari, negri, spre maşina cu numărul cinci.

Acolo, în locul bătrînului Kari, lucrează o muncitoare nouă. Dacă e fată sau tînără căsătorită, Eva nu ştie încă. O cheamă Balog Ana... E o tînără voinică, cu părul blond şi cîrlionţat, prins cu ace în creştetul capului, şi i se vede gîtul gingaş şi ceafa acoperită cu un puf uleţ auriu... Pe braţele ei puternice, goale pînă la umeri, pielea străluceşte, uleios, în lumina fierbinte a becurilor de 500 W., pe şoldurile rotunde i se mulează salopeta bleumarin nou-nouţă, la care poartă o bluză roşie cu carouri. E încălţată cu sandăluţe roşii de pînză, puţin pătate de-acuma de ulei. Păşeşte cu ele uşor şi sprinten, iar pe faţa asudată şi aprinsă i se citeşte emoţie, teamă. Lucrează pentru prima dată singură la maşină. Mişcările îi sînt încă nesigure, agitate. Cu dinţii ei albi şi sănătoşi îşi muşcă buza de jos. — groasă, acoperită cu un strat subţire de ruj — ori de cîte ori se apleacă deasupra barei cu ace. Şi înainte de a porni maşina, mai priveşte încă o dată neliniştită, întrebîndu-se, parcă, dacă totul e în ordine. Ochii ei mari, albaştri, umbriţi de gene lungi, blonde, plini de spaimă, de emoţie, dar şi de o proaspătă curiozitate faţă de tot ce o înconjoară, parcă aşteaptă nerăbdători să vadă ce-o să se mai întîmple cu maşina asta atît de ciudată.

Astăzi, însă, întîlnind pentru a nu ştiu cîta oară privirea Evei care se uită la ea cu ochii ei rotunzi, Ana se întristează pentru o clipă întrebîndu-se: „ce-o fi vrînd de la mine baba asta?"

Eva se întoarce repede cu spatele. I se vede numai ceafa vinjoasă de sub basmaua veche, decolorată şi udă leoarcă de sudoarea ce-o năpădeşte ca un val fierbinte, în vreme ce inima-i bate neregulat în pieptul plat şi osos.

„Pentru că vreme de cincisprezece ani, ori de cîte ori nenea Kari îi punea obişnuita întrebare: „Ei, Eva, ce ai de gînd, nu te mai recăsătoreşti odată?" — ea, cincisprezece ani la rînd, i-a răspuns: „Nu, moşule, deocamdată nu poate fi vorba de aşa ceva... Dar nu te teme, curînd..." Şi uite, abia acuma îşi dă seamă că într-adevăr au trecut cîţiva ani.

★

La ora două, cînd sună sirena, Balog Ana nu aleargă să se îngheseuie la vestiar deşi ştie că după colţ, la cîţiva paşi de poarta fabricii, cineva o aşteaptă... Tînărul o aşteaptă la colţul străzii pentru că ea e „fată nouă" şi nu vrea să intre de la început în gura lumii, să se creadă că e neserioasă... Mai ales că băiatul ăsta nu-i ca ceilalţi, ci cu totul altfel... E mecanic bun şi s-au cunoscut întîmplător, în curtea fabricii, cînd Anei îi căzuse lanţul de la bicicletă...

Ana strînge fără grabă ciorapii — producţia ei din ziua aceea — cu toate că-i vine să zboare la el, ca să-i povestească, să-i spuie tot ce are pe suflet, căci nimeni pe lumea asta afară de el n-ar putea s-o înţeleagă aşa de bine. Cînd îl aude întrebînd-o atît de frumos:

„Ei, cum a mers astăzi, micuţă Ana?..." simte că are şi ea pe cineva în toată fabrica asta mare că totuşi nu e străină.

Şi, la urma urmei, şi o muncitoare de la maşina de tricotat e la fel de calificată ca şi un maşinist şi ce bănuţi frumoşi ar cîştiga amîndoi, şi ehe!... cîte n-ar putea realiza împreună...

Nu se grăbeşte fiindcă în vestiar e aglomeraţie la ora asta şi nu-i place. Se simte foarte singură şi străină, fiindcă toate-şi îndreaptă privirile spre ea şi încep: „Ia te uită... Cineva mi-a dat jos jacheta! Aşa ceva numai o fată nouă mi-a făcut-o!" Sau: „A cui e haina asta? Cineva şi-a pus paltonul pe umerasul meu. Trebuie să le spunem celor proaspăt venite să facă bine să-şi aducă umerase".

Ori, nouă, e numai ea. Numai ea... „Vai, astea noi sînt atît de pretenţioase de parcă ar fi cel puţin de treizeci de ani aici. Niste încrezute, fac nazuri şi abia aşteaptă să li se facă curte... Ce să le pese lor de lucru? De lucru nu le arde... Dar să le auzi numai ce gură au să facă la leafă... Că de ce iau mai puţin, de ce nu iau la fel ca noi astea vechi, care am îmbătrînit aici"...

Dar n-au dreptate de loc, fiindcă ea şi-a adus de acasă un umeraş şi niciodată n-a dat jos jacheta nimănui.. Şi de ce să primească mai puţin decît lucrătoarele vechi?... Păi dacă o să producă la fel de mult şi de aceeaşi calitate ca şi ele, atunci... ar fi nedrept... Dar nici nu poate fi vorba de asemenea lucru. De geaba le merge gura! Pot să crape de necaz, că ea tot are să cîştige exact cît ele... Uite aşa, ca să le facă în necaz! Da, tocmai ea, care e nouă, o să le arate ce înseamnă să lucrezi bine... cum să-ţi faci planul, ba chiar să-l şi depăşeşti... Fiindcă ea e tînără şi voinică şi poate să facă faţă... Fiindcă are picioare bune, ochi şi nervi buni... Da, tocmai ea, cea tînără! Las' că le arată ea lor!....

Schimbul Anei e un bărbat robust, lat în umeri. Cu toate că poartă numai nişte pantaloni scurţi şi încolo e gol pînă la briu, asudă de zor de pe acuma.

— Ei, te-ai deprins cu maşina? o întreabă el cu vocea lui groasă.

— Oho! Şi încă cum... răspunde Ana, care tocmai numără ciorapii lucraţi. Dar oricît îi numără nu-i ies decît patru duzini de ciorapi buni. Restul trebuie repansaţi... Nu pricepe: cum a fost posibil să realizeze numai patru duzini bune?... Şi două duzini întregi pentru repansat...

Schimbul Anei ar vrea să-şi ia în primire dulapul. Se învîrte nerăbdător în jurul ei şi tot tuşeşte dregîndu-şi vocea. Ana leagă ciorapii cu mişcări grăbite, nervoase, apoi prinde bileţelul pe care l-a scris cu mîna uşor tremurînd: Balog Ana, maşina 5: 4 duzini. Cele două duzini pentru repansat le încuie în dulap, hotărîtă să nu le predea astăzi, ci mîine sau poimîine... Cînd o să-i meargă mai bine... Aşa, numai ca să nu le dea satisfacţie celor vechi!...

Si Eva îşi leagă abia acum cele şapte duzini, iar alături o singură duzină pentru repansat. Schimbul ei, Zoca Vasile, povesteşte ceva despre meciul de fotbal de duminică dimineaţă. Eva îl ascultă distrată, pe urmă salută şi pleacă. Se mai opreşte o secundă la maşina cu numărul doi să stea de vorbă cu tovarăşa Juhaz.

— Ce-ţi mai face copilul? o întreabă.

— Mulţumesc, e mai bine...

— Dar Feri?

— Feri a scăpat... N-a luat boala. Mergi spre casă?

Eva dă din cap obosită. Acasă, Sigur că acasă... Unde ar putea merge?

Tovarăşa Juhaz se apropie şi mai mult de ea. E o femeie grasă, robustă.

— Ei, te-ai deprins cu maşina? o întreabă el cu vocea lui groasă.

— Oho! Şi încă cum... răspunde Ana, care tocmai numără ciorapii lucraţi. Dar oricît îi numără nu-i ies decît patru duzini de ciorapi buni. Restul trebuie repansaţi... Nu pricepe: cum a fost posibil să realizeze numai patru duzini bune?... Şi două duzini întregi pentru repansat...

Schimbul Anei ar vrea să-şi ia în primire dulapul. Se învîrte nerăbdător în jurul ei şi tot tuşeşte dregîndu-şi vocea. Ana leagă ciorapii cu mişcări grăbite, nervoase, apoi prinde bileţelul pe care l-a scris cu mîna uşor tremurînd: Balog Ana, maşina 5: 4 duzini. Cele două duzini pentru repansat le încuie în dulap, hotărîtă să nu le predea astăzi, ci mîine sau poimîine... Cînd o să-i meargă mai bine... Aşa, numai ca să nu le dea satisfacţie celor vechi!...

Si Eva îşi leagă abia acum cele şapte duzini, iar alături o singură duzină pentru repansat. Schimbul ei, Zoca Vasile, povesteşte ceva despre meciul de fotbal de duminică dimineaţă. Eva îl ascultă distrată, pe urmă salută şi pleacă. Se mai opreşte o secundă la maşina cu numărul doi să stea de vorbă cu tovarăşa Juhaz.

— Ce-ţi mai face copilul? o întreabă.

— Mulţumesc, e mai bine...

— Dar Feri?

— Feri a scăpat... N-a luat boala. Mergi spre casă?

Eva dă din cap obosită. Acasă, Sigur că acasă... Unde ar putea merge?

Tovarăşa Juhaz se apropie şi mai mult de ea. E o femeie grasă, robustă.

— Ascultă, Eva, dar cu şcoala ce facem?

— Incepem săptămîna viitoare cu documentele Congresului al treilea...

— Vai de capul meu, şi eu încă nu mi-am cumpărat broşura.

— Las' că ai timp să ţi-o cumperi luni... Servus.

Dar tovarăşa Juhaz nu-i dă drumul.

— Mai stai puţin, Eva... o clipă — zice şi, arătînd spre Ana, care tocmai trece pe lîngă ele, întreabă: Cum lucrează?

Eva rămîne pe gînduri, privind lung în urma fetei.

— Nu ştiu, n-am observat-o...

— Face pe grozava... Ce dichisită e! Pare obraznică rău. Nu cred să-i stea capul la lucru...

— E tînără...

Tovarăşa Juhaz rîde.

— Cred şi eu... Şi frumoasă. A şi observat-o de-acuma unul...

— Cine?

— Păi da... Ionel Bocu. Cică umblă cu ea din prima zi...

Privirea Evei se îngustează o clipă: „Vasăzică a pornit-o bine şi asta..." — gîndeşte în sinea ei cu dispreţ, apoi, dînd din umeri, zice cu indiferenţă:

— Treaba lor... şi pleacă.

Ana s-a oprit pe sală să privească gazeta de perete. Tot nu-i vine să intre în vestiar. Zărind-o pe Eva se preface că e absorbită de un articol, iar după ce o vede trecînd se întreabă dacă o fi observat-o că a predat astăzi numai patru duzini de ciorapi buni... Pentru că ea a văzut foarte bine cele şapte duzini ale Evei... „Babă veninoasă". In ochi i se iveşte o sclipire răutăcioasă şi simte un fel de satisfacţie văzînd-o pe Eva cum îşi tîrşeşte picioarele obosite, încălţate cu nişte tenişi tociţi. Silueta slabă, gîrbovită, a femeii e îmbrăcată într-o salopetă decolorată, pătată de ulei şi toată înfăţişarea ei e complet lipsită de feminitate, fără pic de cochetărie. Are părul încreţit tare din cauza unui „permanent" prost şi prins după urechi cu două agrafe negre, grosolane, iar faţa slabă, negricioasă, brăzdată de riduri adînci, cu sprîncenele negre şi buze subţiri, are un aer iscoditor.

„Baborniţă!", o ocărăşte în gînd din ce în ce mai furioasă. Cotoroanţă lăudăroasă! Ipocrită... face pe modesta şi sînt sigură că nu mai ştie ce

Desene de MIHU VULCANESCU

— Ascultă, Eva, dar cu şcoala ce facem?

— Incepem săptămîna viitoare cu documentele Congresului al treilea...

— Vai de capul meu, şi eu încă nu mi-am cumpărat broşura.

— Las' că ai timp să ţi-o cumperi luni... Servus.

Dar tovarăşa Juhaz nu-i dă drumul.

— Mai stai puţin, Eva... o clipă — zice şi, arătînd spre Ana, care tocmai trece pe lîngă ele, întreabă: Cum lucrează?

Eva rămîne pe gînduri, privind lung în urma fetei.

— Nu ştiu, n-am observat-o...

— Face pe grozava... Ce dichisită e! Pare obraznică să facă cu atîţia bani cîţi cîştigă... şapte duzini şi cu una la repansat, opt... Asta... asta înseamnă pe puţin o mie cinci sute de lei pe lună!"

Eva simte privirea întunecată a Anei ca o înţepătură în ceafă şi înainte de a intra în vestiar întoarce capul.

— O fîşneaţă... mormăie aruncîndu-i o privire dispreţuitoare şi trage apoi încetişor uşa după dînsa.

★

— Şi... si se uită într-una la mine...

— Să nu-ţi pese, Anuşca... Se uită, probabil, pentru că şi tu te uiţi la dînsa.

— Pe naiba, mă uit. Parcă ai ce vedea la ea... E bătrînă, urîtă ca muma pădurii...

— Vezi cu ce ură vorbeşti?

— Nu vorbesc cu ură, îţi spun numai. Mă priveşte atît de ciudat...

— Parcă poţi să ştii tu ce-i în sufletul ei...

— Asta cred că nici n-are suflet. Toate babele sînt rele şi invidioase... Le doare cînd te văd tînără, voinică... că ai toată viaţa înainte!

— Ba nu asta le doare, ci numai faptul că ele au îmbătrînit.

— Vezi, aşa eşti tu. Ii iei apărarea. Iar eu vroiam să-ţi spun ceva...

— Spune...

— Mi-ai stricat cheful... Da... Voiam să-ţi spun numai, că dacă vom cumpăra mobila în rate pe salariul tău, atunci pe al meu putem cumpăra o maşină de spălat.

— Mai întîi un aparat de radio.

— Ba maşină de spălat. Nu vreau să-mi stric mîinile. Uiţi că lucrez la o fabrică de ciorapi?... Eu nu-s maşinist!... Da, şi să vezi, că totdeauna cînd eu abia isprăvesc prima tură, ea o porneşte de-acum pe-a treia...

— Tu să nu urmăreşti turele ei, ci pe ale tale. De aici ţi se trage!... De-aia rămîi în urmă!

Ana ştie că el are dreptate. Nu vrea să recunoască însă. Dar seara, înainte de a adormi, se gîndeşte îndelung la cele întîmplate. Şi, în sinea ei, îşi făgăduieşte ca pe viitor să nu se mai uite nici în stînga, nici în dreapta, ci să-şi vadă numai de lucrul ei... Pentru că bătrînele au experienţă îndelungată, de ani de zile, şi lucrează de-acuma ca nişte automate... Dar cînd o să deprindă şi ea meseria cum trebuie, are să le dea gata pe toate. Şi în privinţa cantităţii!... Pe toate! Acum însă, la început, e greu. Pentru ca nu lucrează calm, e nerăbdătoare, se zbate, dă zor. Acele nu sînt şlefuite ca lumea, decherul nu e bine pus şi se rup din ce în ce mai des acele şi platinele, iar ciorapii cu defecte se înmulţesc.

Dar de mîine are să fie altfel. Da, cu totul altfel... Şi atunci nici n-o să mai obosească atît de rău. N-o să mai fie aşa de frîntă încît să nu-i ardă nici măcar de-un film. Şi atunci nici Ionel n-o să mai fie furios ca aseară. Vai, cum a ţipat:

— Şi eu muncesc, măi fată, doar muncesc şi eu! Şi să ştii că sînt şi eu un maşinist la fel de bun cum eşti şi tu la tricotaje! Numai că nu mă iubeşti, încep să-mi dau seama, da, nu mă mai iubeşti, te-ai plictisit de mine.

Şi ea, cu ochii în lacrimi, i s-a destăinuit:

— Vai, Ionel dragă, ce ştii tu! Mi-e aşa de greu... grozav de greu...

— Ei hai, vino-ncoace, mititica mea... Şi nu mai plînge... Auzi?

Dimineaţa Ana îşi pune o bluză curată, îşi perie bine părul şi se fardează uşor pe buze. Aşa, de necaz! Apoi porneşte veselă, în dimineaţa răcoroasă de septembrie, legănînd uşor plasa ei roşie de nylon. Tocurile pantofilor răsună strident pe asfaltul proaspăt măturat şi mîna cu care-l stringe de braţ pe Ionel parcă-i spune la fiece pas: te iubesc, ce bine e să trăieşti!

La colţul străzii se despart, ca să intre separat pe poartă. Pentru că e bine să ştie numai ei doi. Aşa... Dragostea lor e cu totul deosebită... asemenea dragoste nici nu mai există, căci ei au simţit din clipa în care s-au văzut pentru prima oară că nici unul nu va mai iubi vreodată pe altcineva. Aşa a vrut soarta ca să se rupă lanţul la bicicleta ei tocmai atunci, în faţa lui. Dar pînă cînd se vor căsători nu e bine să ştie nimeni...

Ei, secretul meu. Anuşca mea. Şi să fii fetiţă cuminte...

— Da.

— Şi să vii mai repede. Ma plictisesc de moarte tot aşteptîndu-te atîta la colţ.

— Iar tu, te rog, să nu-mi mai aduci înapoi slănina. Eu ţi-o impachetez ca s-o mănînci. Eşti slab, numai piele şi oase.

— Sînt îndrăgostit..

— Şi eu...

— Ei, pa, şi să fii fetiţă cuminte...

— Am să fiu.

...Şi totul începe de la capăt: în faţa ei stă Eva, „tovarăşa Eva Marton, veche muncitoare calificată, fruntaşă în muncă" şi naiba mai ştie ce... Zgripţuroaica bătrînă, care întotdeauna, dar absolut întotdeauna, parcă ar face-o anume, dă drumul la tura a treia cînd ea abia a isprăvit-o pe prima...

★

Cam pe la mijlocul săptămînii vremea se strică dintr-odată şi ploaia începe să toarne cu găleata. La început pare că e o ploaie trecătoare; dar cerul se întunecă din ce în ce, devenind plumburiu, şi pare că atîrnă jos de tot, iar din el curg picăturile de ploaie atît de reci încît te ard cînd te biciuiesc peste obraji.

In biroul meşterului se ţine, ca în fiecare sîmbătă, şedinţă de grupă! Se discută cîteva probleme interesante, legate de calitatea materialelor, de lipsa platinelor şi de economisirea acelor. Apoi se lasă o toropeală teribilă. Mulţi iau cuvîntul şi bat apa în piuă iar moleşeala după amiezii de sîmbătă îi cuprinde pe toţi ceilalţi; printre genele mijite, fiecare priveşte la arătătoarele ceasornicului care înaintează nespus de anevoie. Deodată însă se ridică meşterul Pavel Gyuri şi spune:

— Maşina cu numărul cinci nu şi-a îndeplinit planul. A rămas în urmă.

Ana e roşie ca racul. Degetele îi tremură şi o transpiraţie rece îi scaldă mîinile: „Ei, acu e acu!"

Eva tresare ridicîndu-şi capul: „Aha, domnişoara!"

Pavel Gyuri îşi încruntă sprîncenele:

— Ai vreo problemă, vreo greutate, tovarăşă Balog?

— Nu... nici o greutate... Am să recuperez rămînerea în urmă pînă la sfîrşitul lunii, răspunde ea.

— Bine. Mai are cineva ceva de spus? Nimeni... Atunci închidem şedinţa, anunţă meşterul.

Eva intră în baie. Zăboveşte mult, face duş, se freacă şi se spală bine cu apă pe tot corpul. Baia a durat mai bine de-o jumătate de oră şi totuşi acum, cînd intră în vestiar, o mai găseşte pe Ana.

In salopetă încă, Ana stă pe un scaun cu coatele pe genunchi şi-şi sprijină bărbia catifelată în palme. Are ochii roşii. Eva îşi dă seamă numaidecît că a plîns. „De necaz"... gîndeşte ea, dar nu rîde de dînsa.

Ana se scoală îndată şi întorcîndu-i spatele se duce la dulap. Zornăie nervoasă cheile, bombănind ceva... Pe urmă se opreşte şi stă, stă nemişcată în faţa dulapului deschis, fără să se îmbrace. Atunci, aşa, deodată, Evei i se înmoaie inima şi începe să-şi tot răsucească jacheta ei roşie de parcă n-ar şti cum s-o îmbrace.

O zvîrle la loc şi se duce la Ana.

— Eşti obosită? o întreabă. Ana nu ridică privirea. Tace.

— Eşti obosită, tovarăşă Balog?

Ana trînteşte furioasă uşa dulapului şi se întoarce spre Eva. In privirea acuzatoare îi scapără durerea şi ura:

— Te rog să nu mă compătimeşti! Cînd mi-oi lua avînt praf vă fac pe toate... Te umfli în pene acum!... Ce fericită eşti!... Las-că-i vin eu de hac fericirii tale! Ţi-arăt eu!

Eva se face albă ca varul. Păşeşte un pas înapoi, pe urmă unul înainte. Îşi ia jacheta, o pune iar la loc, iar o ia în mînă. Tremură toată, ochii i s-au mărit, apoi i s-au îngustat încît n-au rămas din ei decît două linioare din care ţîşnesc parcă fulgere.

— Obraznico... izbucneşte deodată. Mucoasă nerusinată.

— Mucoasă? Ei las-să fiu mucoasă! Mai bine să fiu o mucoasă decît o cotoroanţă bătrînă. Prefer! Ştiu... M-ai ineca într-o lingură de apă... da, da... Crezi că nu ştiu? Parcă nu văd cum te oftici de invidie cînd mă priveşti!...

— Invidie?! Şi de ce, mă rog, te-aş putea invidia? Doar dumneata nici nu ştii să stai cum trebuie în faţa maşinii! Şi probabil că nici timp de odihnă nu ai din cauza dansului, cinematografului şi dichisurilor... Din cauza dragostei! Dacă te-ai culca seara mai devreme, sînt sigură că ţi-ar merge mai bine!...

Ana îşi pune mîinile în şolduri. Şi ea tremură.

— Aşa vasăzică? Dar ce? Poate nu e voie? Dacă faci aluzii la Ionel află că ne căsătorim! Da, ne căsătorim... In curînd... îndată ce... Da, am căutat de acuma şi mobilă, şi maşină de spălat, şi un covor!... Din cele de 360 de lei... Dar ce te priveşte? Ce te priveşte? Aş vrea să ştiu ce vă priveşte?! Şi din ochi i se preling deodată două lacrimi imense, care i se rostogolesc încet pe faţa înfierbîntată.

Gîfîind sălbatic, aruncă de pe ea hainele de lucru şi, în timp ce bîjbîie zorită căutîndu-şi rochia, bombăne: „Ce mîncătorie... Să te mănînce, nu alta... Şi asta pentru că sînt tînără... Şi fericită... Parcă noi am fi de vină că v-aţi omorît viaţa, că aţi dus-o greu! Parcă am eu vreo vină, cotoroanţă bătrînă!" — îi strigă tare ultimele cuvinte înainte de a trînti uşa cu toată furia în urma ei.

Se face liniste. De sus răsună clar zgomotul ritmic al maşinilor, iar de alături, din baie, se strecoară vocile unora, care se zbenguie vesele sub duş.

In curte zbîrnîie un motor. E motocicleta cea nouă a lui Miclos Feri. E marca IJ... Miclos Feri e de noapte... A venit numai ca să-şi arate motocicleta... A făcut economie un an de zile ca să şi-o cumpere. Treaba asta o ştie fiecare şi toţi vor să i-o vadă, în sfîrşit...

Eva îşi pune jacheta. Trebuie să se ducă şi ea să se uite la motocicleta lui Miclos Feri.

★

Se smiorcăie streaşina, lăcrimînd cu patimă, ca un prunc lăsat ud în scutece.

Eva s-a trezit cam pe la miezul nopţii şi de atunci o ascultă cu ochii deschişi. Nu se gîndeşte la nimic. Stă întinsă în pat, nemişcată. Se pare că a chinuit-o un coşmar şi o trec şi acum din cînd în cînd fiorii. Se scoală şi face focul în sobă. Dar cu toate că e numai ora patru dimineaţa, nu se mai culcă. Îşi pune capotul el bleu-marin cu buline albe, de barchet, şi se lipeşte frigurosă de sobă.

Toţi ceilalţi din casă dorm. Doar de dincolo, dinspre bucătărie, se mai aude cîte un zgomot surd. „Probabil că mama îşi caută bomboanele în bufet..." îşi zice ea ascultînd o clipă, apoi îşi îndreaptă atenţia spre cealaltă odaie, unde dorm cei doi copii... Dar acolo e linişte. O linişte adîncă, deplină.

„Bătrînii n-au somn" — îşi aduce aminte ea şi zîmbeşte acru. Apoi, ca şi cum s-ar fi speriat deodată de ceva, se întoarce şi priveşte în jurul ei alarmată. „Cotoroanţă bătrînă", îşi perindă privirea peste pereţii învechiţi, pe care atîrnă cîteva fotografii ale familiei printre care e şi una de la nunta ei cu Imre. Doi oameni străini, mînă în mînă, cu privirile îndreptate undeva spre viitor.

Da, amîndoi i se par străini. Nici nu-i vine a crede, atît de gros s-a aşternut vălul uitării peste acele vremuri cînd au trăit împreună...

Poate că n-a fost niciodată altminteri... Poate că totdeauna a fost ca acuma, singură, aci, între aceşti patru pereţi, cu aceeaşi mobilă veche pe care o primise încă de la maică-sa, cu covoarele acestea roase, cu bibelourile de porţelan ieftin şi de sticlă luate de la diferitele tîrguri, cu borcanele ei de dulceaţă, cu mileurile pe care le croşetase lîngă sobă alături de mama ei cînd era fetişcană, în după-amiezele lungi de iarnă... Şi uite, abia acum o izbeşte deodată gîndul că odinioară, cînd a început să lucreze la fabrică, avusese şi ea planuri, visuri... Dorise şi ea să se mute mai în centru, într-o casă mai spaţioasă, să-şi cumpere mobilă nouă, o cameră bleu-deschis pentru copii, un bufet roz pentru bucătărie, un studio cu bibliotecă, două fotolii adînci şi comode lîngă o măsuţă rotundă pe care să stea un vas cu flori şi o scrumieră neagră... Covoare moi în culori calde, tablouri, rochii şi pantofi noi şi... ar fi vrut să fie frumoasă, măcar un pic, frumoasă şi tînără ca Balog Ana.

Si cum a uitat de toate... A uitat de dezamăgire, nici să mai gîndească cum, cînd şi de ce... Ştie numai că a observat-o şi fără s-o dorească. Da, pur şi simplu a uitat de toate, ca atunci cînd învăţînd ceva interesant, uita ibricul cu ceai pe foc şi se trezea numai cînd casa se umplea de fum, vasul era ars şi cu tot smalţul plezuit.

Pentru o clipă o cuprinde ameţeala, se simte slăbită, dar nu se duce să se culce din nou ca nu cumva să facă zgomot. E duminică şi copiii dorm. „Şi poate că şi mama a mai aţipit nitel, sărmana. Oare şi-a găsit bomboanele?!..."

Ce bine că aseară n-a uitat să-i aducă bomboanele cu mentă. I le-a cumpărat de ieri ca nu cumva să i se termine şi să rămînă fără bomboane... N-a uitat nici de George, că se duce la dans la clubul metalurgiştilor... şi i-a cusut nasturele la cămaşa cea albă... Şi nici în poşeta fiului n-a uitat să pună 10 lei ca să aibă pentru un film şi o prăjitură azi, duminică... Venind de la slujbă n-a uitat să cumpere carne şi vanilie... Vezi deci că încă mai e destul de agera la minte, că nu uită niciodată nimic. Nici afişul care anunţa seminarul următor la învăţămîntul de partid n-a uitat să-l afişeze ieri.

Şi totuşi, de ea a uitat. Cu desăvîrşire a uitat.

Timp de cincisprezece ani a bătut zi de zi acelaşi drum între casă şi fabrică, şi-a bătut capul mereu cu aceleaşi probleme: cu defecţiunile maşinii, cu acele şi platinele rupte cu grijile cîrpitului şi ale pingelitului, cu plata luminii şi a chiriei, cu astma mamei şi lecţiile de matematică ale Iuliei... şi a uitat... Da, pur şi simplu a uitat că vis-à-vis de ea nu numai Kari îmbătrîneşte.

Şi acum?... „Ce ai de gînd, Eva, tot nimic, tot singură?" îşi aminteşte obişnuita lui întrebare. „Deocamdată nimic... George pleacă luni la Bucureşti la o şcoală de maiştri... Iulişca intră la facultate..."

„Sîntem în o mie nouă sute şaizeci... şaptezeci... şoptea ea. Cît mai am pînă la pensie?" Şi se gîndeşte că Balog Ana şi Bocu Ionel or fi dormind acum la fel de adînc şi de liniştit cum dorm dincolo copiii ei, George şi Iulişca... Pentru că tinerii au somn adînc...

Cînd se uită pe geam observă că s-a făcut ziuă. Apoi observă că s-a luminat de-a binelea, iar ploaia a stat. Un vînt puternic scutură pomii şi frunzişul galben cade ca smocurile de păr din capul bătrînilor.

★

Pînă la sfîrşitul săptămînii următoare drumurile s-au uscat şi au devenit cenuşii şi reci. Pe marginea trotuarelor de la periferia oraşului, frunzele strivite între pietrele de

(Continuare în pag. 11)

ION MURGEANU — Coroești.

Versificarea corectă a unor teme impuse la masa de lucru nu înseamnă încă **poezie.** Aptitudinilor pe care le aveți (simțul ritmului, capacitatea de organizare a unei recuzite imagistice în jurul unei idei etc) și lăudabilei orientări spre o tematică contemporană, li se cere asociată o participare afectivă mai intensă, o temperatură mult mai înaltă, capabilă să realizeze acea incandescență lirică indispensabilă înnobilării minereului poetic. La temperatura forjei poți modela metalul, la cea a furnalului îl naști. Dvs. prezentați încă elementele eterogene ale minereului poetic drept produs laminat. Din a-

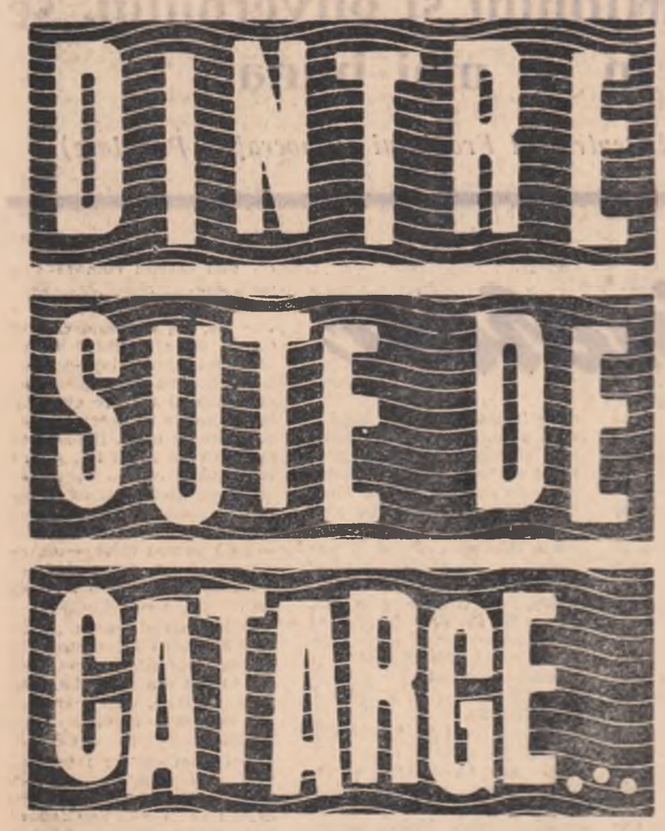

ceastă pricină ingredientele asociate întîmplător ideii poetice nu fac corp comun cu aceasta, nu o susțin, nu-i dau strălucire ci, dimpotrivă, ca în **Cintec despre tractoriști,** spre exemplu, unde această imagine a cîmpului arat peste noapte :

Spre dimineață
Pămînturile au respirat adînc
Sub cupola imensă a zilei, lumina.
Zarea-și curbase sprinceana prelung
Și prin ceață
Abia deslușeai chenarul brazdelor negre —

este înecată într-o magistică forțată : **Privighetori de oțel înhămate la coarnele plugului (?!) — soarele-ncinse obrazu-nălțimii Și sub ochii calzi ai luminii / Cîmpul trudit de-atîta-ncordare / Întindea către zare / Spinări asudate de bivol.** (Dealurile și nu cîmpul pot fi comparate cu spinările bivolilor).

Sau : **Tractoarele-și frînaseră zborul** etc.

In **Peisaj matinal** unghiul poetic se deschide de undeva din afara vieții, ca o vizetă artificial pusă de poet între el și lume. Versurile finale susținute de simple afirmații : **Vreau să le-o cînt** (viața) **și m-amestec cu ei.., / Sufletul meu la fel cu al lor / E avînt și temei,** sună fals, neconvingător, punînd sub semnul îndoielii întreaga poezie. Celelalte lucrări sînt simple versificări în care abundă locurile comune, acele imagini migratoare, gata confecționate, pe care le întîlnești în majoritatea versificărilor pe teme asemănătoare.

Lectura, „amestecul" cu oamenii, de care pomeneați mai sus, munca și exigența sporită vă vor ajuta să scăpați de aceste neajunsuri care vă îngrădesc posibilitățile.

GEORGE BODEA — Cîmpulung Moldovenesc.

Poeziile sînt scrise cu acurateță și simț al echilibrului, lăudabile pentru vîrsta pe care ne-o mărturisiți : 17 ani.

Ne-a plăcut profesia de credință din **Poetul** (cu toate slăbiciunile pe care le mai are), pentru siguranța cu care este afirmat sentimentul încrederii în viață, atît de caracteristic tineretului nostru „de-o vîrstă cu țara" :

Mi-e cîntul ecou
Al vremii mărețe,
Cînd dăm un sens nou
Zicînd — tinerețe.
Mi-e cîntecul dur
Și-avid de putere,
Căci vremea mi-o cere
Și cerul de-azur.
Mi-e cîntul foc,
Tăiș ca de spadă
Ce nu stă pe loc
Și nici n-o să cadă.

Am remarcat și finalul poeziei **Iubesc,** pentru sinceritatea sentimentului și simplitatea transcrierii lui :

Aseară ai venit tîrziu
Cînd dau luminile cerești.
De-acum și stelele ne știu
Că te iubesc, că mă iubești.

Frumuseți izolate sînt și în celelalte poezii. Le-am fi dorit însă nu prea rare și mai organic integrate în vers. Filtrate mai mult prin sensibilitatea dvs., impulsurile poetice ar fi mai autentice, mai personale.

AL. NEGOIȚĂ — Iași.

Versurile cu pricina nu ne-au sosit. Cînd le vom primi (dacă reînnoiți tentativa) le vom da atenția cuvenită.

PURCEL TEOFIL — Huedin.

Școala de care te interesezi se numește Universitate și nu poate fi urmată decît după ce ai absolvit școala medie. Te sfătuim să nu întrerupi cursurile, să înveți cu sîrguință, să citești multă literatură, să fii înainte de toate un bun elev pentru a putea deveni — cu talentul pe care l-am întrezărit în puținele versuri trimise — și un bun poet. Alege din cele două caiete poeziile cele mai bune și trimite-le redacției.

NICU LISOVSKI — Brăila.

Slăbiciunea dvs. pentru poezie este demnă de laudă. Deși scrieți „numai de trei luni" — ați reușit încă de la început să transmiteți versului sinceritatea sentimentului care l-a generat. Ne-a plăcut în special ultima strofă a poeziei **Salut Partidului,** pentru simplitatea cu care transcrie vibrația lirică autentică și robustă :

Te salut, Partid, pe tine
In Octombrie mărit,
Te salut căci pentru mine
Te-ai născut și-ai biruit.

Sînteți sudor la Uzina „Laminorul 1" din Brăila ; înseamnă că lucrați direct la izvoarele poeziei. Acolo trebuie să fie și sursa inspirației dvs. pentru ca versurile să se încarce de marea frumusețe a gestului creator. Străduiți-vă să realizați acea sudură între viață și condei (pe care o urmăresc toți sluițorii versului) în așa fel încît, în fața colii albe, condeiul să iște frumuseți noi, nu mai prejos de cele pe care le dați le iveală în uzină. Pentru aceasta vă sînt necesare — în afara calităților pe care le aveți — lectura și munca stăruitoare.

TITUS POPESCU — București.

Cele trei tentative poetice : **Eclipsă totală, Pămîntul, soarele și luna** și **Ciinele și... eclipsa,** n-ați reușit să le salvați din conul de umbră al prozei rimate. Încercați la eclipsa viitoare..

V. NIȚU

Anecdotica poeziei **Sub poarta închisorii** reia un motiv folosit de Taras Sevcenco, rămînînd mult sub nivelul originalului. **Spre Palatul de Iarnă** păcătuiește prin generalități și locuri comune. Am remarcat, totuși, pe lîngă cursivitatea versului (întunecată uneori de exprimări confuze), o lăudabilă străduință de a organiza poezia pe o idee — și, cînd și cînd, — unele încercări de împrospătare a rimelor : **sape — apăsa pe ; seacă — spunea că** etc. V-ar folosi foarte mult dacă ați orienta acest spirit novator în reflectarea zonelor tematice ale actualității.

LIE NOUR — Satu Mare.

Prea mult **steril** și prea puțin **minereu** în versurile dvs. Generalitățile, șabloanele imaginilor tăiate pe măsuri dinainte cunoscute, simbolurile prea uzitate și caduce înecă în ele oazele unor versuri reușite cum sînt cele din poezia **Steril și minereu :**

Am învățat să merg pe filon,
Să știu deosebi
omul de om
și minereul de steril.
Am prăpădit o groază de fitil
și dinamită-n fiecare schimb
căutînd mereu...

cele din poezia **Miner :**

Am crescut vremea nouă
Ca pe-un hulub — în sîn —
și nu-mpart pe din două
nimic.
Sînt stăpîn pe azi și mîine...

sau cele din **Album de primăvară :**

Soarele sărută
brazda culcată
și fură somnul pămîntului.

Am remarcat și tendința spre conciziune :

Cît din vorbe
Cît din ochi
noi ne-am înțeles etc.

Sînteți însă inconsecvent ; după asemenea versuri concentrate și expresive, transcrieți discursiv ideea, parcă obosit de efortul făcut. Genul de poezie anecdotică pe care îl cultivați vă solicită retorismul și discursivitatea în dauna versului dens, potențat de plasticitatea imaginii.

Ciclul **Album de primăvară** concentrează evident neajunsurile semnalate mai sus :

„Vine soare / și-altă floare, / vin albine / din stupine. / Dimineața dă povața : / Hai în cîng, / fete strîng / flori în poală / — stropi de rouă — / că e iară / primăvară" etc.

In contextul unor asemenea naivități poetice lipsite de coloritul unei idei sau al unui sentiment, tenta actualizării pe care o încercați apare ca o pată de culoare stridentă.

Cînd realizați versuri ca acestea :

Il iubesc (...)
pentru tot ce-a făcut
să devină om,
pentru că a-ndrăznit
să se-nfrunte pe sine...

nu-i păcat să nu vă frînați hotărît alunecarea spre banalitate și platitudine ?

P. CÎRSTOIU — București.

Vatră, Timiditate, Bătrînețe, Amărăciune. Simpla enumerare a titlurilor date versurilor dvs. este concludentă pentru a demonstra zona inspirației livrești și atmosfera unui pesimism de circumstanță, fără orizont :

A-nceput să plouă repede, cu spume. / Într-un fapt de seară. Luna lui Cuptor. Și-a plouat așa două ceasuri bune. / Stau pe prispa casei cu genunchii-n palme. / Tot privind cum plouă-neere să mă gîndesc. Ochii-n bezna-adîncă geaba-i rătăcesc. / A-ncetat și ploaia. Miezul nopții bate. / Mîngîindu-mi fața, vîntul se ivește. / Peste ceru-albastru luna rătăcește. (Ploaie de vară).

In **Timiditate** sînteți mult prea tributar lui Coșbuc :

Cînd te priveam mai mult roșeai, Cătai în lături, și-ncercai Să pari nepăsătoare. Dar ochii tăi mi te trădau / Căci, muți, cu vorbe mă chemau, / Cu vorbe rugătoare.

De ce coborîți ciutura în apa sălcie a fîntînii cînd izvoarele limpezi țîșnesc de pretutindeni ? Izvoarele vieții sînt singurele capabile să vă împrospăteze sursa inspirației.

LUCIAN ALBINARU — Brașov.

Finalul poeziei **Mîine** (închinată ultimei nave cosmice sovietice) este promițător : **In poiemi stelare mîini va aștepta ca să vie semeni din planeta sa.**

Prima parte este, din păcate, o versificare facilă, cu versuri transcrise neglijent : **...mai din sus de blocul / devenit cu ea (?!) / într-un timp cînd ziua aur îmbrăca** etc.

Epigrama este prea malițioasă. Așteptăm altceva.

ION GHIAUR PAULEANA — Arad.

Epigramele n-au depășit stadiul bunelor intenții. Fiind lipsite de spirit, săgețile țintesc alături. Mai reușită pare a fi cea dedicată colegului dumitale Damian Ureche : **Scrie-n versuri bucuria, / Lumea nouă, nu cea veche ; / Nu-l Grigore cronicarul / Ci e Damian Ureche.**

Rondelul lui Adam și Eva are un început mult prea „tare" pentru a mai putea fi salvat. Il transcriem fără comentarii : **Vino Adame și tu Evă, / Lăsați lumea de dincolo, / Într-o viață fără sevă / N-are rost să fiți voi solo.**

ROMICĂ TOMA BENETERO — Roșiorii de Vede.

Observațiile noastre din numărul 19, din 1 octombrie 1960, sînt valabile și pentru noul lot de poezii. Reflectați mai mult pe marginea lor și „grăbiți-vă... încet", cum spunea maestrul Tudor Arghezi la Consfătuirea tinerilor scriitori. Superficialitatea și graba nu fac casă bună cu poezia.

MAVREA R. — București.

Ne-ați trimis versurile însoțite de această prezentare căreia i-am apreciat umorul sec : „Iată mai jos cîteva versuri care, din păcate, sînt ale mele". Urmează poezia **Noapte,** din care extragem această strofă care justifică prezentarea :

...Jos, pămîntul, răcitură de soare / Ce vrînd acum din nou să se-ncălzească, / Lui tat' su-i dă eliptice tîrcoale / De multe ere fără s-amețească.

Ideea poeziei **Buletin meteorologic** este interesantă, iar procedeul ingenios. Realizarea artistică lasă însă de dorit. De altfel, aceasta este lacuna principală a versurilor dvs. și, în plus, un prea vădit ton moralizator care pune între cititor și poezie catedra poetului.

OLGA ANDRIEȘ — Giurgiu.

Stihurile de pînă acum sînt simple versificări ale unor idei unanim acceptate, pe care încercați să ni le transmiteți nesensibilizate artistic. Mai personală ni s-a părut epigrama adresată redacției : **Dintre sute de catarge / Care vin și care pleacă, / Unele-s fără răspunsuri / Și-n oceane se înecă.**

CIOCOIU SEVER — Craiova.

Aș vrea... rămîne o poezie de album, cu toate tarele genului : sentimentalism, idilism și platitudini, toate foarte corect distribuite.

Am vrea... să ne trimiteți versuri mai reprezentative pentru tinerețea dvs.

VASILE PĂTRU — Craiova.

Imaginile sînt încă prea căutate, accentuînd impresia de livresc : **Cînd au venit tractoarele, cu totul S-au sfîșiat tăcerile — și-mi pare Lovit în darabană orizontul / A refractat vuirea de motoare. (Venirea tractoarelor)** — In acest final din poezia **Leninism** intervine și generalitatea cu vagul ei : **In timpuri noastră se inclină / Comuna așteptată cu ardoare. Cu piscurile albe de lumină. / Astfel va fi și astfel ne apare. / Cu gesturi largi urmașii-or să respire / Mirific aer dens, purificat. / Legați de veac sîntem prin mii de fire / Și-om dăinui prin ei neîncetat.**

Versurile citite pînă acum ne-au lăsat să întrevedem posibilitățile de depășire a acestei etape a creației dvs.

PROTEIANU IULIAN — București ; VIRGIL HORIA DUMA — Arad ; CARIGOIU DAN — Craiova ; VASILE F. DUMITRU — București ; ȘIȘU D. ION — Negru Vodă ; CUCERZAN TIBERIU — Tîrnăveni ; IULIU VUIA — Giurgiu ; M. D. SANDU — Suceava ; CORNEL NISTEA — Cluj ; CLAUDIU ION CHELEȘANU — București ; ION PÎRVULESCU — Ciudanovița ; ANGHEL VALERIU — București ; MIRCEA GH. — Tîrgoviște ; CORNELIU ICȘINESCU — Cugir ; A. HALDEVICI — Bacău ; G. MANUS — Iași ; ION D. LIȘTEAVĂ ; ZLĂVOG ION — Iași ; LIVIU BARNA — Calafat ; APĂTEANU AL. ȘT. — București ; HOTARÎȘ VASILE — Ilteu ; G. DAMIAN — Rădăuți ; GHERENDI ZOIA — Reghin ; ȘERB IOSIF — Galați ; EMILIAN POPESCU — Iași ; VLAD GABRIEL — București ; MALACU PĂUN ; TIBERIU ADOC — Socodor ; ȘECLĂMAN I. ILIE — Amaradia ; V. TUREA — Rădăuți ; DIMA RODICA — Huși ; GH. LEONIDA — Iași ; VASILE A. DUMITRU — Săbăoani ; VIOLETA POHOAȚĂ — Iași ; NEAGU VIRGIL — București ; ION VOICU — București ; CEAUȘU ALEX. — Bacău ; NELU CHIVIC — Galați ; BÎDIU FELY — Iași ; TEODOR P. GHIDIU — Deva ; FILIP CIUC — Suceava ; DIANU A. VIOREL — Rm. Vilcea ; BULACU ION — Pitești ; STELIAN FETELCA — Petroșani ; BEJAN OCTAVIAN — Roșiești ; FELICIA GEORGESCU — Drajna de Jos ; MINCA FLORIAN — București ; SASU GHEORGHE — București ; NICOLAE BOGDAN — Tîrgoviște ; NEDELUȘ MIHAI — Alexandria ; VASILE ZVÂNCESCU — Cluj ; GABRIEL BEKE — București ; PETRE MANOLACHE — Vaslui ; ANCA I. GHEORGHE — Găești ; HOGMAN CORNEL — Petroșani ; GHINEA OCTAVIAN VEDEA — Afumați ; TEODOR CÎMPAN — Cluj ; I. NĂSTĂSESCU — Pucioasa ; GRECU ALEXANDRU — Vatra Dornei ; ILIE CHEROIU ; BUTIURCĂ PETRU — Merișor ; NICULAE GEORGESCU — București ; GHEORGHE BOSTAȘ — Heleșteni ; BLAGA IOAN VIOREL — Blaj ; BURUNȚIA I. PETRE — Plenița ; PÎRVAN ȘTEFAN — Chiojdeanca ; GOLOGAN I. NICULAE — Perieți ; Ing. STAICU T. BOGDĂNESCU — Băicoi ; CORNELIU STOICA — Galați ; AL. PASCU ; O. MURA — Iași ; **CONSTANTIN TH. CIOBANU ; RUXANDARU GABRIELA—Iași ; BĂLUȚĂ CONSTANTIN — Grădina Medgidia ; DUMA GHEORGHE DIONISIE — Nărtești ; TRAIAN DORGOȘAN — Timișoara ; GANEA GHEORGHE — Alexandria ; LUMINIȚA ISTRATE — București ; CÎRSTOIU GEORGE — București ; CONSTANTIN POPESCU-BERCA — Urlați ; TITEL DAN — București ; VICTOR LEAHU — Focșani ; ION CHIUGARU — Cîmpulung ; PETRIHI MIHAI — București ; BECE GH. — Mărășești ; DIACONIȚĂ GHEORGHE — București ; VIRGIL BĂDĂNAC — Craioveanul ; NICOLAE BIXY MOCANU — Poiana Lacului ; NICOLAE ROGOBETE — Tr. Severin ; GH. COTEȚ — Iași ; ADRIAN MÎNTULESCU — București ; GROZESCU TUDOR ; VICTOR VIȘAN — Copăceoasa ; MARIN CONSTANTINESCU — Craiova ; MARILENA TOCTILĂ — București ; EBETIUC CORNEL — Reșița ; GH. ANTONESCU — București ; MARGARETA LĂZĂROIU — București ; PETRU GHIȚĂ — Cîrnecea ; SANDA MIHAIL — Bicaz ; PETRE SPÎNU POPOVICI — Vaslui ; IORDACHE FLORIN — București ; GAVRILĂ ION — Tulcea ; BĂDIȚĂ NICULAE — Slobozia ; VODĂ VALER — Cluj ; COSTIN ȘOLTUZ — Bîrlad ; GH. LEONIDA LUPU — Iași ; RADU NEGOVAN — Vînju-Mare ; IVĂNESCU E. NICOLAI — Cluj ; N. ORȘOVEANU — Galați ; NATALIA BONCU ; GH. FRĂȚILOIU — Tîrgoviște ; IVANOVICI VICTOR CONSTANTIN — Tulcea ; T. R. LUDOȘAN ; CABAT ALFONS — București ; MARA TRAIAN — Timișoara ; FARCAȘ ALEXANDRU — Cluj ; BĂNICĂ C. GHEORGHE — Florești ; VLASICI ION—Lugoj ; GH. MAGHERESCU — Craiova ; DRAGA TENOVICI — Craiova ; DUMITRU OLARU — Cîmpina ; CIUCIUNĂ ION — Sibiu ; HORCEA ION — Miculești ; MATEICIUC MIHAI — Corbu ; IONIȚĂ T. ION — Petroșani ; Soldat POPESCU CONSTANTIN ; MIHAI MUNTEANU — Cordăreni ; TRAIAN D. LUNGU ; LUCIA SĂVESCU — Ploești.**

MAI TRIMITEȚI.

DUMITRU SĂNDEI ; NICOLAE PANĂ — Brăila ; N. MUNTEANU ; GROȘESCU ION Ploești ; ANDREI MAVRU — Timișoara ; OCTAVIAN CARPIAN — București ; AUREL ȘTEFEA — Arad ; DANIELLA CRĂCIUN — Fălticeni ; GEORGE DIENESCU — Chetriș ; VALERIU GALANTON — Dorohoi, SILVESTRU NICHIFOR — București ; T. CHIFIAC — Tîrgoviște ; BIRA I. ION — Iași ; DAVID PÎRVULESCU — Poiana Mărului ; V. DINU — București.

DEOCAMDATĂ, NU.

STEAUA fără NUME

George Carpat

Cubana

Revoluția e cintec de bucurie în gîtlejul istoriei,
un cîntec cu un singur cuvînt :
Da !
și o mie de adevăruri vitale.
La început, cîntecul avea culoarea durerii.
Indoitul strigăt :
țipătul pescărușului deopotrivă cu șoapta uitată pe buze.
Cîntecul bătrîn l-a cîntat prima oară mizeria.
Mizeria cu gîndul firav,
amețită de rom și liturghie duminicală.
Mizeria cu ochi adînci,
fîntîni în care turiștii căutau misterele sudului
(misterele ochilor — din cînd în cînd friguri galbene
și mereu magnetismul iluzoriu al foamei).
Mizeria cu glasul ars și crăpat
ca o Tăcere
care silabisește scrîșnind din măsele
cuvîntul Sesam împotriva propriei tăceri
Cubana...
Cîntecul respiră încet în trupurile arămii
secătuite de-atîta nevinovăție irosită.
L-au cîntat sub secetă secerătorii,
cînd cerul ca o gură uscată
gîfîia în cite-o limbă de vînt.
L-au cîntat bătrînii sub liniștea trudită
cînd noaptea se ascunde după fiecare palmier,
își luneca trupul înalt printre plantații
ca un negru evadat
(numai luna vorbea
arătînd cu degetul de lumină către munți un drum,
un drum)
Toți l-au cîntat sub furtuna de-o zi,
pildă atîta vreme neroditoare,
(n-au cunoscut fulgerul, o !)
Cubana...

O mie de glasuri care cîntă nu mor. Niciodată.
Cubana !

„Destul zahăr amar poporului,
destul aur de soare străinilor,
există și altceva decît manualele ignoranței !"
Securile pentru trestie,
puștile pentru putregaiul istoriei,
steagurile pentru curajoși,
și-au început Marele Cîntec,
un cîntec de culoarea încrederii
și a prafului de pușcă.
A pornit din munți
unde aerul cade în fîșii ca ploaia,
unde pinii îngeamănă pămîntul cu cerul
ca niște cuie.
Prin timp se aude cîntecul celor care nu mor niciodată.
„Trestie, melasă, rom, tutun.
Sfîrșitul mizeriei e mai greu decît începutul revoltei.
Luați înapoi pămîntul ;
în fiecare casă aduceți o stea
și încălziți-vă palmele trudite !
Deschideți cărțile ca niște porți către lume !"
Acolo, în munți,
revolta și îndîrjirea cîntau
cu obrazul neras :
„La dracu' nesătuii de gringo !
Cubana !"

Și-apoi ?
La răscrucile din Havana,
către valurile care ies pînă la briu din ape
să privească insula,
pe șoselele obosite de atîtea mlădieri,
aleargă Libertatea
cu răsuflarea tăiată,
oprindu-se uneori să-și amintească numele străzilor
și scuturîndu-și pletele largi, umezite de sare.
Fericită,
rîde moale și tremurat
și sărută în neștire totul.
Are fruntea bronzată de soarele temniței
— ohe, raze încurcate între gratii —
și în păr o șuviță căruntă.
Mîine, într-un sat de pescari,
va învăța pe copii
alfabetul.
Cubana...

Cîte-un supraom rînjește cocîlț :
noapte bună în toiul dimineții !
Primul supraom : United Fruit
apoi American Powers Co...
(demni moștenitori ai piraților din Antile !).
Furia aceasta miroase a pămînturi pierdute
(un dig împotriva lăcomiei, un dig)
și a cangrenă.

Zadarnică înverșunare !
Soarele clipește din singurul ochi
ca un semafor care strigă „Atenție !"
(soarele n-a răsărit niciodată din nord)
îl salută prietenește
mîinile înarmate rîvnind pacea tuturor zilelor.
Brațele întinse sînt praguri peste care nu se trece
fără a trezi în fiecare privire o pușcă ucigătoare
fără a trezi în fiecare glonte o ură cu ochiul precis
fără a gusta din propriul sînge.
Orice e zadarnic.
Fulgerul e la locul său.
Oceanul, limpede după toate uraganele,
curge senin și cald din răsărit
(oceanul e-al celor ce-l iubesc)
aducînd odată cu undele
o solie de încredere și de liniște.
Da !

Lacul Bicazului

Barajul, rezemat de încheieturile munților.
Firele care așteaptă ploaia orizontală, electrică.
Și constructorii...
La fund, sub muntele răsturnat al apelor
doarme trecutul
(uitat ca o eră geologică)
într-o beznă tot mai sporită în singurătate.
Lacul nu-și mai amintește de albie.
Seara, pe maluri,
constructorii visează Bicazuri noi,
visează către satul natal
neîntrerupte caravane de stele.
Și cînd se apleacă pe ape,
lacul își recunoaște în pupilele lor
o adîncime care crește mereu
și unicul sens al apelor sale — lumina.

Memoria orașului

Ultimele amintiri
cu miros bolnav de mizerie și tristețe
cad în brînci ca niște cocioabe
pentru a lăsa loc viselor,
viselor înalte și trainice
împietrite în beton și limpezime.

Visele sînt memoria viitorului.

Em. Stejaru

GHIDUL DOFTANEI

A, B, C,... G
parterul cu primul și al doilea etaj
și-n plus 4X10
litera H.

Nu-s cartonașe sau vreun joc de copii
Sînt cămărițe cu gratii și zăvoarele trase
Devenite cu timpul celulele — clase.

În școala aceasta se preda
Cu vina de bou — pînă-n zori dimineață ;
Cursurile se prelungeau cu anii
Și, uneori, pe viață.

Istoria burgheză modernă
Se preda
la litera A.

Aici, „un elev", bătut și zdrobit,
în liniștea gravă —
a fost spînzurat (într-o clasă) de-o țeavă.

La litera C
Balaurii de mult pregăteau
Sub bolovani o lecție a morții ;
Deținuții veghind deșteptau
Cu strigătul lor, tainele nopții
Cerînd : „Să fie salvat Pintilie" !

Cînd au apărut primele raze de soare,
l-au dezgropat comuniștii legați de mîini,
legați de mîini și picioare.

Această lecție atunci s-a predat,
În veacul cu catedrele roșii —
Și viitorul s-a cutremurat
Și, treaz, prezentul a acuzat
Și-au acuzat din veacuri trecute strămoșii.

Acolo, acolo... la litera H
În celula cu beznă pustie
Acolo, acolo, la B, la al doilea etaj
Era o școală vie de curaj.
Era o școală de lumină vie.

Pe trepte,
prin curte
și-n toate celulele — clasă,
peste tot se predau
oral și în scris, pe foiță subțire,
legile luptei de clasă.

Ioan Eremia

LAMINORISTUL

Ce ger — cuțit. Simți Dunărea cum scade.
În laminor, plus patruzeci de grade.

Un zgomot surd, grozavă galopare ;
El crește. S-a pierdut. Și iar apare.

Cresc stive mari de tablă fumurie
Ca un bogat volum de poezie.

Așteaptă-afară lunga țării cale,
Ca să-ți sărute rodul muncii tale.

DE LA CUPTORUL..

De la cuptorul de-nroșit platine
Pînă la caja care tablă scoate
Distanța uriașă de-un secol și mai bine
Au scos-o-ntr-o secundă jumătate.

Florin Nestor

DIMINEAȚA LA MARE

Era dimineață —
țin bine minte — și, ciudat,
soarele răsărise la marginea pămîntului,
dar eu îl simțeam aproape.
Îmi ardea privirile și rîdea, fugărindu-se în ape.
Marea, da, marea îmi zîmbea chemîndu-mă
-ncet, murmurat.
Cerul, scăldîndu-se-n valuri, deodată și el m-a
chemat !

Noaptea fugise, luînd cu ea tristețile și somnul
de gheață.
Asta țin bine minte.
Restul am uitat.
Era dimineață !

Și oameni parcă erau alții :
privind către soare îl salutau ca pe un vechi
cunoscut,
își umezeau fața în vîntul de mare !
Și lăsau în urmă tristețile și tot ce-a durut.
Dar ziua trecu fără veste,
ochii s-au umplut de răcorile serii :
nu știu, venea noaptea iernii sau verii.

Îmi părea că trăiesc o poveste
și ce mult e de atunci, am uitat.
De ce încerci, noapte, să-mi încurci cărările ?
Oare crezi c-am să-mi părăsesc marea
și răsăritul și zările
numai pentru că oamenii se ascund la-noptat ?
Nu-mi atinge gîndul, nesiguranță !
Spui că oamenii sînt mai bătrîni și la față
mai trași ?
Îmi amintești trecutul
pierdut în urme de pași ?
Teme-te, noapte !
Oamenii știu că din nou va fi dimineață.
Cînd soarele răsare la marginea zării
și vîntul alungă tristețea din față cu apele mării,
Teme-te, noapte !
Șoaptele tale nu pot să doară !
Oamenii noștri n-au vreme să moară !

Romulus Cojocaru

RECOLTĂ

Aceasta e ultima recoltă de grîu,
Ultima dată pămîntul se laudă,
Iar combinele trec grăbite spre zare ;
Ultima dată aplaudă...

Priviți, cît de darnic e pămîntul cu noi ;
Holda e grea și gata de prînz.
Soarele trece rîzînd și zburdalnic
Alergînd lîngă noi ca un mînz.

Dar ultima dată mai trece prin grîu ;
Mîine vor veni aici muncitorii,
Mîine va urca aici combinatul
Să întîmpine cu flamuri și zîmbete zorii...

Carnetul scriitorului

REVEDERE

Urmăream de pe banca ziariștilor lucrările Marii Adunări Naționale cînd, deodată, auzii glasul puțin răgușit al președintelui, anunțînd :

— Are cuvîntul tovarășa deputată Maria R...

Fără să vreau, avui o tresărire : numele-mi era cunoscut, chiar foarte cunoscut. Mă ridicai curios în picioare, aplecîndu-mă peste balustrada balconului. Zării atunci urcînd la tribună o femeie îmbrăcată într-un costum de prin părțile Gorjului. Atrăgea luarea aminte, mai cu seamă, marama bogată de borangic, ușoară ca un fulg, care o îmbrobodea pînă la umeri. Nu i-am văzut fața decît în clipa cînd se întoarse spre ascultători rostind :

— Tovarăși deputați și deputate !...

O recunoscui de îndată ; și nu atît după chipul ei — o revedeam după aproape patrusprezece ani și se schimbase mult, mult de tot — cît după voce. O voce energică, hotărîtă, dar, în același timp, și foarte feminină. Da, nici vorbă, ea era...

Maria R. vorbea cu o siguranță, aș spune, bărbătească, despre economia gospodăriilor colective din circumscripția sa electorală. O ascultam atent, neluindu-mi privirile de la ea : cît de mult se schimbase ! Întinerise parcă și se făcuse mai frumoasă. Îmi plăcea să văd cum în răstimpuri ochii ei negri și inteligenți scrutau sala. Oare cîți ani să aibă ? Nu, nu-i știam vîrsta. Știam doar că din ziua cînd am cunoscut-o s-au scurs mai bine de paisprezece primăveri. Acum, la tribună, ea avea ceva din tinerețea impunătoare a patriei noastre.

Cînd își termină cuvîntarea, deputații o răsplătiră din plin cu aplauze. Iar eu, nu știu de ce, mă simții dintr-odată nespus de mîndru. Mă ridicai din nou în picioare ; o urmării cum se îndreptă, pășind plină de demnitate, spre locul ei. Coplesit de amintiri, părăsii sala de ședințe cu gîndul s-o aștept în foaier. Mă așezai într-un fotoliu și aprinsei o țigară. Am rămas acolo multă vreme singur-singurel, retrăind aevea clipa primei noastre întîlniri...

1945... Pe meleagurile acelea ale Gorjului, iarna venise mai devreme decît în alți ani, dezlănțuindu-se cu viscole și zăpezi. Drumurile ce duceau spre unele comune se troieniseră. Iar eu, pe vremea aceea un tînăr instructor de partid, căpătasem sarcina să ajung în satul B... și să ajut organizația sătească de partid la răsturnarea primarului antonescian. În ziua aceea, secretarul județenei mă chemase și-mi spusese :

— Pleci imediat... Vezi să nu intri în sat pe drumul principal... Ocolește-l. Huliganii năimiți de primar pîndesc intrarea. Pa Lambru l-au zdrobit în bătaie. Tu însă trebuie să ajungi cu orice preț la casa Mariei R.

— La casa unei femei, tovarășe secretar ?

— Da, și ce vezi rău în asta ?

— La o femeie, tovarășe secretar ?! am întrebat eu din nou, și mai necăjit. Crezi dumneata c-o să poată să mă ajute cu ceva ?

— Oho ! Mai întrebi ? Ai să vezi... Și-apoi, dinsa, nu altcineva, este secretara celulei... Nu căsca ochii așa la mine. Totul e ca tu să ajungi în B. viu și nevătămat.

Am pornit-o la drum, socotindu-mi timpul așa încît să ajung acolo pe înserate. Călătorisem în ziua aceea și cu trenul și cu sania. Din satul Crinul, am pornit-o spre B. pe jos. N-aveam de mers mai mult de șapte kilometri. Strașnic mai geruia în după amiaza aceea, iar drumul era troienit și virgin. Înaintam cu greu și, pe măsură ce mă apropiam de B., cobora și înserarea. Tot drumul nu întîlnisem ființe de om, ceea ce mă bucura. Mă mai bucura și faptul că aveam să intru în sat, așa cum de altfel socotisem, pe întuneric. Se vede însă treaba că mă bucurasem prea devreme. Secretarul județenei avusese dreptate. Ciomăgarii primarului păzeau intrarea-n sat. Norocul meu a fost că i-am descoperit la vreme. M-am cufundat de îndată în zăpada adîncă și am stat acolo tupilat pînă ce s-a făcut întuneric de-a binelea. La început n-am simțit gerul ; doar mă încălziseră cei șapte kilometri străbătuți prin zăpadă. După un timp, un somn dulce a prins să-mi dea tîrcoale, însă nu m-am lăsat în brațele lui. Nu știu cît am stat în culcușul acela rece ca gheața. M-am ridicat tîrziu cu chiu-cu vai, și asta numai după ce mi-am dat seama că deocamdată nu mă mai pîndea nici o primejdie.

Casa Mariei R. am aflat-o destul de ușor. Explicațiile secretarului județenei se potriveau întocmai. Se găsea într-adevăr la marginea de miazăzi a satului, îngrădită sărăcăcios cu niște uluce înălbite de omăt. La fereastra casei nu licărea nici o lumină. N-aveam ceas, nu știam cît ar fi putut să fie ora. Am intrat în curte temător, apoi, apropiindu-mă de ușă, am ciocănit încet de cîteva ori. Am așteptat răspunsul cu sufletul la gură. Mai întîi am văzut aprinzîndu-se un opaiț, apoi am auzit vocea severă, parcă amenințătoare a unei femei :

— Cine-i acolo ?

— Un tovarăș... am răspuns eu încet, de la Județeana de partid.

Mi-a deschis fără să șovăie. N-am apucat însă să-mi arunc ochii în casa femeii. Am auzit doar o exclamație de om înspăimîntat : „Doamne, ce-i cu dumneata ? Ai degerat ?" După care am simțit cum sînt tras fulgerător înapoi în curte și îmbrîncit fără milă în omăt. Pe loc nu mi-am dat seama de ceea ce se petrecea cu mine. Numai după un timp, am priceput că femeia lupta voinicește să mă scoată din primejdia degeratului. M-am lăsat atunci în voia soartei.

— Ajunge, am rugat-o eu, cu glasul stins.

— Da, ajunge, a încuviințat și dinsa. Acum gata, hai în casă ! Am mormăit un „mulțumesc" și m-am luat după dinsa. În casă, la lumina palidă a opaițului, mi-a fost dat să descopăr o sărăcie lucie. Pe o laviță mizeră dormeau doi copii acoperiți cu țoale vechi și subțiri. Se ghicea ușor că și femeia dormea tot pe laviță, încălzindu-și astfel copiii. Încolo, o masă, un cuptor înghețat, un scaun. Apoi privirea mi s-a oprit pe chipul gazdei : o față supță, osoasă, întunecată, fără vîrstă. Doar ochii aprinși trădau o mare energie lăuntrică.

— Ți-o fi foame ?

— Nu !

— Mai bine, zise ea surizînd amar. Tot n-aș fi avut ce să-ți dau. O să-ți aștern de dormit. În zori o să stringem celula și o să stăm de vorbă.

A tras masa lîngă perete. Am priceput că acolo aveam să dorm. O vedeam cum se mișcă ușor, ca o umbră, iar tăcerea ei mi se părea nefirească. Dintr-o cămară scoase la iveală o cergă veche pe care mi-a întins-o :

— Na, ia-o, tovarășe, să ai cu ce să te acoperi... Mîine o să-ți găsim un loc mai potrivit de dormit...

Ea a stins opaițul. Am auzit-o cum se furișase sub țoale, lîngă copii. Somnul mi se spulberase. Într-un tîrziu, dinsa a oftat :

— Dormi, tovarășe ? m-a întrebat ea în șoaptă.

— Nu !

— Să știi că gospodăria mea n-a arătat întotdeauna atît de săracă, mi-a șoptit ca și cînd ar fi vrut să-și ceară iertare pentru faptul că-mi așternuse pe masă. Războiul e de vină. Mi-am vîndut totul. Bărbatul meu s-a prăpădit pe front.

— Unde ?

— Încă din primele zile... la Odesa... Era un om bun... vrednic...

Se lăsase din nou tăcere. Apoi, după un timp, a continuat :

— Iar dumitale să nu-ți fie teamă... De terminat, terminăm noi și cu „Căpățînă".

— Da ' cine-i „Căpățînă" ?

— Bircă, primarul... Oamenii îi spun și „Căpățînă"... Îl răsturnăm noi... oamenii îl urăsc...

— Și dumneata ?

— Și eu.. mai cu seamă eu...

— De ce ?

A oftat iarăși, adînc, dureros.

— De ce ? În sat, tovarășe, sîntem multe văduve de război... Femeia lui n-a rămas văduvă... nici femeile altor chiaburi... Eu am rămas văduvă cu doi copiii... altele cu o droaie... Dumnealui mi-a mîncat ajutorul, pensia, pămîntul... Și-acum tot dumnealui taie și spînzură...

Glasul femeii mi se părea a fi acum plin de ură.

— Ascultă, tovarășe, dumneata să știi că din pricina lui, eu, femeie de treabă, am furat.

— Dumneata ?

— Da, da, eu... așa cum îți zic... am furat.

— Cînd ?

— Mai de mult, în timpul războiului... o singură dată am furat, într-o noapte... După moartea bărbatului, — toate au început să-mi meargă prost... Și nu știu de ce... Munceam cît era ziulica de mare, da ' de ales nu mă alegeam cu nimic. „Căpățînă" mi-a înghițit avutul, petecul de pămînt... tot el m-a îndemnat să-mi vînd și vitele. În doi ani m-am pomenit la sapă de lemn. Așa am ajuns să muncesc pe ogorul lui „Căpățînă". Doamne, cîte nu mi-a fost dat să îndur și foame, și durere, și batjocură... Da ' parcă niciodată n-am dus-o mai greu ca în vara lui '44. Îmi mureau, tovarășe, copiii de foame... îi vedeam cum se sting ca niște luminările...

— Da ' „Căpățînă" n-a pus și el mîna să te ajute ?

— Cine să mă ajute ? Căpățînă ?! Ți-ai găsit și cine ! Cînd îi ceream cîte ceva, spunea că mi-a plătit simbria pînă hăt în anul două mii. Hoțu'... Auzi, dumneata, vorbă, pînă-n anul două mii. Într-o noapte, tocmai dăduse grîul în pîrg, n-am mai putut îndura. Mi-am zis, acum mă furișez în lanul lui Bircă, să fac rost de un snop mai acătări de grîu, îl scutur de boabe și dau copiilor o fiertură bună și gustoasă, să se satur. Și uite așa, tovarășe, mi-a încolțit în minte gîndul să fur. M-am furișat în noapte... tremuram toată însă nu m-am dat bătută. Am ajuns la cel mai apropiat lan... și m-am apucat de-am secerat un snop bun de grîu. Îmi spuneam : „Doamne, ajută-mi să termin cu bine". Da ' se vede treaba că dumnezeu la ceasu ' ăla stătea cu „Căpățînă" la sfat... Nu știam că primarul nălmise în taină pîndari. Și unul din ăștia m-a înhățat... Cum m-am mai rugat de el să-mi dea drumul. Diavolul ! Avea inima de piatră și n-a vrut. I-am căzut, tovarășe, și-n genunchi și tot nu l-am înduplecat.

— Mai trăiește cîinele ăsta ? am întrebat-o stăpînindu-mi cu greu mînia.

— Nu... Și-a dat sufletul... L-a călcat trenul : și-a primit pedeapsa... Diavolul ăsta m-a tîrît în noaptea aia la primărie. Acolo a venit și „Căpățînă". S-a repezit la mine și a început să-mi arunce tot felul de sudalme : „Hoțoaico, eu te ajut și tu mă furi... furi piinea ostașului romîn..." Multe vorbe de ocară mi-a mai aruncat în obraji... Eu tăceam. Îmi era rușine. Furasem. Există oare rușine mai mare ? Se adunase tot satul. Cîte cineva îl ruga să mă lase-n voie, dar el o ținea într-ale lui. M-a legat de stîlpul din fața primăriei. Mi-a pus snopul în brațe și un carton pe piept. „A furat piinea ostașului romîn", așa scria pe carton.

Nu știu ce s-a petrecut atunci în sufletul meu. Încetasem să mai plîng. Am îndurat totul cu ochii-n pămînt. Chiaburii și copiii lor treceau prin fața mea și mă scuipau. Nevestele celor plecați pe front plîngeau. În tot răstimpul ăsta nu mă mai gîndeam decît la ăștia doi copii... pentru ei încercasem să fur. S-a găsit însă o femeie cu suflet și cît m-au ținut pe mine legată de stîlpul rușinii a avut ea grijă de ei. Abia în ziua cealaltă spre seară mi-a dat drumul : „După faptă și răsplată". Am fugit spre casă, ducînd în suflet o mare amărăciune și rușine, dar și o ură fără margini. Cum de l-a putut răbda inima să mă batjocorească în halul ăsta, pe mine, văduvă sărmană ? Și-apoi cum de-l mai rabdă și astăzi pămîntul ? Acum tot el ar vrea să fie mare și tare... Nu, nu, tovarășe, o să vezi dumneata, mîine ori poimîine îl alungăm de la primărie...

— Crezi c-o să izbutim ?

— Da, sînt sigură ! Uite, ai să vezi...

Și-am văzut. A doua sau a treia zi, tot satul, în frunte cu văduvele de război, s-a ridicat să-l răstoarne pe primar. Și au izbutit. În locul lui Bircă, sărăcimea satului a numit-o pe Maria R.

Haralamb Zincă

Trecînd în revistă marile sale înfăptuiri, poporul nostru are de ce să se bucure și are cu ce se mîndri. Romînia, menținută veacuri de-a rîndul în înapoiere economică, înaintează rapid pe calea progresului. Omul muncitor, în trecut jefuit și asuprit de clasele exploatatoare, azi stăpîn pe soarta sa, se află în centrul atenției și grijii partidului și guvernului, se bucură de o viață din ce în ce mai bună.

(Din *Manifestul Consiliului Central al Frontului Democrației Populare*)

Moment fineresc

Februarie 1961 la uzinele „7 Noiembrie" din București. Soare de primăvară, cer albastru, lumină. Iarna nici nu s-a născut bine și pare că s-a sfîrșit. Fîntînile țîșnitoare din curtea uzinei urcă șuvițe de apă cît un fir de lînă spre cer. Caldarîmul se usucă la soare culcat de-a lungul aleilor, și ochiurile mici de zăpadă topită pe care le mai are fug ca argintul viu spre grătarele canalelor. Cîțiva copaci tineri, cu crengile plăpînde înfipte într-un văzduh albastru și răcoros, cugetă parcă la culorile verzi ale primăverii. Seva lor nezărită de noi ia pildă de la fîntînile mici țîșnitoare și saltă spre vîrfurile ramurilor într-un joc mai lent dar mai viguros, mai încăpățînat. Se simte răbufnirea, deocamdată ascunsă, a naturii care nu ține seama de caldarîm, de ziduri, de mașini. Un tînăr bea apă aplecat peste șuvița argintie a fîntînii, în mijlocul curții. Jetul plăpînd l-a atins ca într-o joacă peste ochelari și tînărul își ridică vioi fața spre soare. Vede numai curcubee în stropii care rîd pe lentile. Și în timp ce-și șterge ochelarii cu o batistă, intru în vorbă cu el. Are ochi mari, căprui, visători, blînzi. Urmele lăsate de ochelari în jurul ochilor, fața fină, părul îngrijit și bogat, fruntea înaltă și boltită, îi dau o înfățișare de intelectual. Îmi zîmbește intimidat că l-am surprins în jocul acela cu apa și-mi întinde o mînă viguroasă și binevoitoare. E foarte tînăr, nu-i dau mai mult de 18 ani. Aflu mai tîrziu că de fapt împlinise 19 la 22 februarie. Ne împrietenim repede. E un băiat sociabil, serios. Și ochelarii îi dau un aer de maturitate. Intrăm în sala războaielor. E în orele de vîrf și Roșca Ion nu are timp de pierdut. E lăcătuș de revizie și trebuie să supravegheze bunul mers al războaielor. Acesta e rolul lui aici. Un rol important. La fiecare sesizare a țesătoarelor, vine, ascultă bătăile ritmice, repară. E ca un stupar printre stupi. În sala războaielor zboară un cîntec puternic ca un marș. Vorbim prin semne. Lîngă fiecare două războaie, o fată. Toate sînt tinere și frumoase. Nu e o impresie. Secretara organizației de tineret mi-a prezentat faptul acesta ca pe-un adevăr cunoscut de multe alte uzine. E uzina cu cele mai frumoase țesătoare. Una din mîndriile uzinei.

Asist la nașterea pînzei : materiale pentru rochii în zeci de modele, pînză pentru cămăși bărbătești. Valuri întregi. Spata bate ritmic, ca un pieptene uriaș, printre firele colorate. Suveicile mărunte zboară de sute de ori pe minut de la un capăt la altul al urzelilor, ca niște vîrtlugi în matca unui pîriu iradiat de soare în zeci de culori. Fire și iar fire, bumbac și lînă, sute, mii de kilometri se împletesc, se încrucișează, înfăptuind pătrățele, romburi, linii și cercuri, dînd naștere la o geometrie inedită. Printre toate acestea, printre războaie, țesătoare cu ochi vioi, și printre valuri de pînză trece el, Ion Roșca — lăcătuș de revizie, în salopetă gri, pătată de uleiuri, ascultînd atent bătaia războaielor. Sînt aici mașini românești, fabricate la Cluj, germane, sovietice, chinezești. Toate războaiele țes aceeași pînză moale, caldă, albă sau colorată, pentru noi, pentru bunăstarea noastră. Roșca le cunoaște pe toate. Dacă ar vrea, ar ști să le demonteze pe toate piesă cu piesă și să le monteze din nou așa cum au fost. Doar e absolvent al școlii profesionale de doi ani și are și practică solidă pentru vîrsta lui. Lucrează în uzină din 1957. Deși e tînăr, utemistul Ion Roșca a trecut prin destule greutăți în viața lui. Născut în 1942, în plin război, copilăria i-a fost gîtuită de sărăcie și de groază. Acolo, la Armeni, în fostul județ Sibiu, părinții săi, țărani săraci, de-abia isbuteau să astîmpere foamea celor 5 copii. De aceea, cu durere, l-au dat la vîrsta de doi ani unei mătuși din București, pensionară, care l-a înfiat. De atunci, și-a văzut rar de tot părinții. Mătușa aceasta l-a devenit mamă și l-a îngrijit cum a putut. Ion e un băiat isteț și după cele 7 clase primare a urmat școala profesională de doi ani și s-a făcut lăcătuș. Cîștigă bine, își ajută mătușa, își face haine, dar nu e mulțumit. Pe el îl pasionează „științele exacte", cum zice el. E bine să fii lăcătuș, dar inginer e și mai bine. Și astfel, s-a pus pe învățat. De curînd a terminat liceul seral. Intenționează să urmeze facultatea.

— Ce anume ?

— Chimia.

Mă uit la fața lui blîndă, inteligentă. Respiră voință. Sînt sigur că va termina facultatea cu bine. Discutăm literatură afară, în curte, fumînd o țigară. Fumez numai eu. El nu fumează.

Știe să judece cu maturitate tînărul lăcătuș Ion Roșca. Judecă lucrurile simplu, calm, omenește, fără emfază, dar cu pasiune. E propagandist la învățămîntul politic U.T.M. anul I. E la curent cu evenimentele internaționale cele mai noi. Acasă citește. Are o bibliotecă personală de peste 80 de volume de literatură și de specialitate. Dar evenimentul care-l interesează acum cel mai mult este cel al alegerilor. El votează la 5 martie pentru prima oară în viață. Își dă examenul de maturitate — spune el — și pentru examenul acesta se pregătește intens. Citește broșuri, și întreabă pe cei mai bătrîni cum se vota odinioară.

— Și n-ai emoții ?

— Ba, da, zîmbește el. Am. Ca la orice examen important. Deși cunosc bine subiectul, adică pe candidatul circumscripției noastre electorale. Muncește în aceeași întreprindere cu mine. Îl prețuiesc mult, ca de altfel toți muncitorii uzinei. E... țesătoare fruntașă. Sînt sigur că ai auzit și dumneata de Dincă Ioana. Mi-a fost teamă însă — asta pentru mine — ca nu cumva să fiu omis din greșeală de pe listele de alegători.

— E greu de crezut.

— Se putea întîmpla totuși — îmi replică el. De aceea am fost și am controlat. Sînt pe listă. Deci, cum s-ar spune, înscrierea la examen s-a făcut...

Așa cum stă în fața mea, în curtea plină de soare, cu lentilele ochelarilor ca două oglinzi în care se reflectă copacii tineri din spatele meu, clocotind de sevă, lăcătușul Ion Roșca îmi pare într-adevăr un elev timid și cuminte. Învîrtește în mîini, ca într-o joacă, o șurubelniță și zîmbește undeva, parcă spre viitor. E intimidat. Are impresia, poate, că mi-a spus lucruri prea intime, prea legate de inima lui. Mi-l închipui dintr-odată ca într-un film, acolo în satul lui ardelenesc din care l-a smuls fluviul latent și tulbure al mizeriei, ca pe un fir de abia încolțit, dezrădăcinîndu-l. Dar vlaga lui tînără a prins rădăcini aici în București, printre prietrele și zidurile fumegînde de bombe. A găsit o fărîmă de pămînt proaspăt nears de flăcări, neotrăvit de schijele ruginite — uzina — și fărîma aceasta de humă i-a dat viață. Sub soarele Eliberării a crescut întocmai ca un copac tînăr. Are în spatele său, în amintire, o lume care i-a furat copilăria, în jurul său o altă lume fericită, senină, din care face parte și el, iar în fața sa viitorul care-l cheamă ca o carte deschisă la a 19-a filă. Și pe fila aceasta, printre evenimente și date, se mai adaugă una importantă pentru el : marele examen al maturității cetățenești, votul de la 5 martie. El și-l închipuie ca pe un examen. Și chiar așa este. Eu însă îmi îngădui să mi-l reprezint altfel : ca pe un salut al tinereții descătușate, ca pe o pasăre albă peste cerul lui martie.

Rusalin Mureșanu

Desen de V. SAVONEA

Alegerile de altădată

Tinerii de azi știu prea puține despre chipul în care vechile partide, pentru de-a pururi răposate, înțelegeau să facă alegerile. Spre a se documenta, ei trebuie să răsfoiască, răbdători, colecțiile ziarelor de odinioară, să apeleze la evocările bătrînilor, la mărturiile lor.

Anevoie vor putea ei înțelege sensul unor cuvinte și expresii intrate de mult în dicționarul politic de pe vremuri, cum ar fi: ingerințe electorale, elector, urnă corijată, „blatt cu magistratul" etc.

Semnificația lor e cu desăvîrșire perimată și, pe drept cuvînt, tînărul zilelor noastre se va mira aflînd de cîte abuzuri și „acrobații" au uzat și abuzat vechii satrapi politici, liberali sau țărăniști, averescani sau gogiști, legionari sau cuzișți, în ce fel încercau să înșele mulțimea și prin ce abjecte mijloace izbuteau să înăbușe glasul norodului.

„Ingerințe" ? se va întreba tînărul de azi — ce sens o fi avînd cuvîntul ăsta ? Și, în pofida pretenției moșierilor și a fabricanților, a bancherilor și a lacheilor lor din fruntea treburilor politice — că „respectă" legea, — n-a fost partid vechi sau grupare veche care să nu fi făcut ingerințe în timpul alegerilor — adică să nu fi terorizat pe cetățenii bănuiți de idei potrivnice guvernului.

— Ce e aia elector ? Ce meserie ? Ce îndeletnicire ? se va întreba cu aceeași justificată nedumerire tînărul de azi.

„Elector" era propagandistul vechilor partide, ins fără nicio profesie, trăind din expediente în timpul „opoziției", adică atunci cînd „stăpînii" săi nu se aflau la putere și din bugetul Statului cînd „șefii" săi ajungeau „în scaun".

Dar: urnă corijată ?

Nimic mai simplu — și mai rușinos: în locul urnei adevărate; cei de la cîrmă veneau cu alta, corijată, adică veneau cu o urnă în care aveau grijă să pună voturi de-ale lor.

Vreți să mai știți ce se înțelege prin expresia „blatt cu magistratul" ? Sînteți îndreptățiți s-o aflați, tinerii mei cetitori: oamenii guvernului mituiau pe magistratul slab de înger care prezida alegerile, promițîndu-i și acordîndu-i diferite avantaje iar el, în schimb, închidea ochii și le făcea jocul.

Și-acum să evocăm cîteva episoade din alte vremi, scene de la alegerile de altădată și unele aspecte ale vechilor parlamente.

Nea Mișu intră în acțiune

Fost ofițer activ — căpitan — demisionat din armată și devenit la o vîrstă destul de înaintată avocat, nea Mișu trăia mai ales din politică.

Satrapia sa erau satele din jurul capitalei (județul Ilfov de altădată).

Nea Mișu era înalt, spătos, surîzător și de o ignoranță... „enciclopedică".

În pofida acestei ultime „calități", nea Mișu știa „să se poarte" cu alegătorii, mai ales cu țăranii mai vîrstnici, temători de jandarmi și de surtucari ; știa cum să-i amăgească — și se lăuda cu istețimea lui.

Cu prilejul unei alegeri — cam prin 1923 sau 24 — nea Mișu își făcu apariția în comuna Bolintinul din Vale, escortat de o echipă de agenți electorali — tot unu' și unu' — care recent ieșit din pușcărie pentru niscai escrocherii, care bătăuș profesionist, tocmit cu ziua de cine se întîmpla la guvern, care vechi și înrăit ex-perceptor prins cu ocaua mică și scos din slujbă...

Nea Mișu adună mulțimea în localul primăriei, deschide un catastif cît toate zilele și, cu o voce tunătoare, strigă :

— Cine te știi fără decorație, prezintă-te aici !

Mulțimea nu pricepe nimic.

Se aflau acolo foști combatanți în primul război mondial, țărani săraci, care primiseră, pe front, cîte o decorație.

Chiaburii s-au cam „învîrtit", rămînînd la vatră.

Se mai aflau țărani care deși luptaseră și ei — n-aveau nicio decorație.

— Ei, cine te știi, prezintă-te ! striga de astădată și mai tunător ex-căpitanul.

Sfios, ieșea din rînduri cîte unul.

Nea Mișu îl întreba :

— Cum te cheamă ?

După ce însemna numele în catastif, decidea :

— Te-am decorat cu „Coroana Romîniei" ! Altu !

Mai ieșea cineva.

— Te-am decorat cu „Steaua" ! Altu !

Venea al treilea.

— Te-am decorat cu...

În două ceasuri mea Mișu a decorat pe cei mai slabi de minte din comună.

Apoi, răcni :

— Care te vrei cu slujbă la oraș, prezintă-te !

S-au înfățișat cîțiva.

— Pe tine te numesc primodăiaș la prefectură ! Ești mulțumit ?

Cel care umbla după slujbă la oraș dădea din cap, afirmativ.

— Pe tine te-am făcut gardian la ministerul industriei Leafă — floare la ureche. Bacșișuri: să nu știi ce să mai faci cu bănetul !

Adresîndu-se altuia :

— Vrei să fii portar de zi la primărie ?

— Vreau !

— S-a făcut ! Care te mai vrei cu slujbă la oraș ? Hai, fraților, că acu' termin lista !

Vehiculați de diavolul „măririlor" și amăgiți de asigurările domnului aucat, se înfățișau destui.

Nea Mișu îi „numea" pe loc: la „Ecarisaj", la „Finanțe", în „Poliție"...

Înainte de plecare, se adresa unuia din echipă:

— Ia deschide lista... daniilor ! Și răcnind către țărani :

— Care te știi cu casa într-o rînd, care-ți plouă în odaie — treci de te înscrie pe tablou: ți-o reparăm — de zici că-i nouă !

Mulți s-au lăsat înșelați și s-au înscris „pe tablou".

— Ați văzut, striga nea Mișu, guvernu' nostru te face și cu decorație, și cu slujbă la oraș, și cu casă. Acu' să vă vedem la vot !

Bine-nțeles — după alegeri — nimeni n-a primit decorație, slujbă, casă...

— Ne-a dus cu vorba ! ofta cîte-un țăran.

— Dacă ne luăm și noi după isteții ăștia ? îi răspundea un bătrîn.

„Și pătura ?"

Într-un sat din nordul Moldovei.

Locuitori cu obrajii supți, cu umerii încovoiați, cu privirile încețoșate: oameni asupriți și de boieri, și de vechili, și de jandarmi, și de perceptori.

Un boernaș — Chiriacescu — trimis de centru să candideze în județ.

La cîrmă, partidul averescan.

Grăsuț, lustruit, „bine ras, bine dispus", boernașul picat din capitală s-a simțit dator să le facă o vorbire alegătorilor.

— Fraților, rosti el dulce, noi, cei care am venit acu' la cîrmă, înțelegem să vă ajutăm în fel și chip, să vă fim de folos !

Ascultătorii își loveau coatele: au mai auzit, adică, asemenea promisiuni deșarte.

— Noi, care... continua din ce în ce mai aprins Chriacescu — fără a izbuti să schimbe starea de spirit a ascultătorilor.

Atunci, pe un ton și mai dulce, exclamă, triumfător :

— Noi, fraților, nu sîntem ca ăilalți de v-au mințit ! Noi am venit la cîrmă ca să ridicăm pătura țărănească !

— Și pătura, domnule ? se miră un țăran bătrîn, întrerupîndu-l pe orator, în hazul ascultătorilor.

Știa omu' ce știa '

I. Peltz

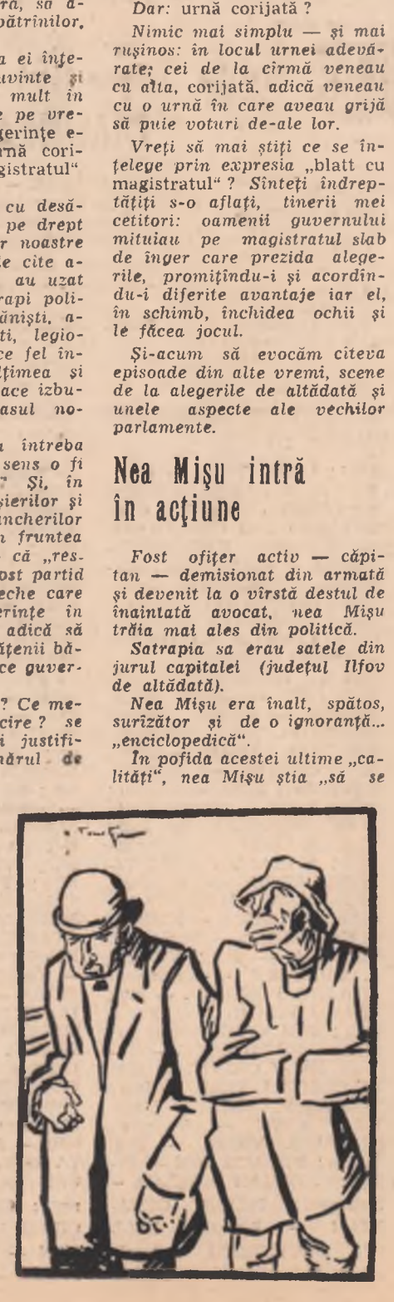

V. TONITZA „Avîntul" 1919

Agenții electorali :

— Bătaie de joc ! Nu ni se recunoaște munculița noastră ! Să spună regele că alegerile s-au făcut în ordine, cînd numai noi am votat de cîte 10 ori...

POEȚII COMUNISMULUI

Vladimir Solouhin

Vîntul

Vîntul
cutreeră marea.
Pînă nu de mult, el nu era încă vînt,
aer călduț era și nemișcat
peste pămînt,
și-nvăluia un cîmp cu romanițe
inmiresmat de vara proaspătă,
își tremura arșița sa gălbue
pe un lan de secară.
Apoi,
fremătînd în nisipuri
și răvășind o leacă firele de iarbă,
și-a început mișcarea :
s-a preschimbat în vînt !
Priviți-l,
zboară peste mări.
A început să gonească.
Și-a adunat putere. Aripele și-a întins.
Frămîntă valurile
spuma le-o spulberă,
le sfarmă.
El, vîntul molatec
ce adia,
păstrează nu mireasma florilor,
s-a-nmiresmat de sare și de iod, —
și uneori de-amenințare.
Mîinile mele aripi sînt.
Vîntul dă buzna-n inima-mi deschisă
și-mi spune :
— Ațipisem
în lunca liniștită,
deasupra unui fir de romaniță.
Mă străpungeau albinele de aur
Dar iată-mă,
sînt vîntu-ntraripat,
zbor peste Marea Neagră,
umflu pînze,
cu mine nu e de glumit !
Răspunde-mi deci :
Să fii doar romaniță ?
Să-nmiresmezi cîmpia ?
Or, să zbori,
— timpul strivind sub aripile tale —
peste lume ?
Ce i-am răspuns ?
— Ni se-mpreună, vîntule, cărările.
Atîta doar că argumentul tău
e șubred :
de n-ar fi fost văzduhul liniștit
deasupra romaniței,
de unde-ai fi pornit ?
De unde ți-ai fi strîns
întreg elanul ?

În românește de TIBERIU UȚAN

INSEMNARI DIN JURNALUL UNEI DEPUTATE

...pe o stradă liniștită

Prima oară l-am văzut pe Nelu acum cîțiva ani, în tîrgul Moșilor din Obor. Îndeplinea pe atunci funcția de „motor" la „fabrica" de vată de zahăr. L-am zărit întîmplător prin ușa deschisă a gheretei și minute întregi am rămas țintuită locului urmărind spinarea aceea îndoită de copil, brațele subțiri cu care trebuia să învîrtească manivela neîncetat, pînă la ameteală.

Un ins gras și urît ca un guvid, îmbrăcat în halat alb cu mîneci suflecate, înfășura pe bețigașe, cu niște mișcări de prestidigitator, fuioarele albe de zahăr fluid, răcnind cu glas subțire, de trompetă:

— Uite, lume, fabrica de zahăr! Un leu, un leu bucata. Vată dulce, un leu bucata, luați de la tata!

Afară, de partea cealaltă a gheretei, o femeie cu buclele oxigenate care contrastau ciudat de nefiresc cu obrazul ei prelung și negricios, stringea banii într-o casetă de lemn pirogravat.

Se îmbulzeau în vacarmul de muzici, rîsete și pocnete de petarde, copii și părinți, cu toții păreau nespus de nerăbdători să cumpere, să-și înfigă dinții în spuma aceea dulceagă cu iz scîrbos de spirt denaturat.

Am profitat de-un scurt moment de răgaz. Omul cu mutră de guvid se aplecă să ia, pesemne, o nouă provizie de zahăr și bețigașe.

Femeia schimbă o bancnotă de o sută de lei și numără atentă banii mișcînd încet buzele.

Băiatul lăsă manivela, se ridică și-și întinse brațele amorțite. Fruntea îi era brobonată de nădușeală.

— Trebuie să ai mușchi strașnici, frățioare, pentru dracovenia asta!

Mă privi mirat, cu niște ochi negri inteligenți, apoi rîse și-mi făcu cu ochiul.

— Uite colea! și-și încordă brațul. Mușchii subțiri, nedezvoltați se arătară sub pielea ca niște sforicele înnodate.

— Strașnic! N-am ce zice! Dar cît trebuie să tot învîrtești?

— Păi, de cînd deschide și pînă închide „patronul" fabrica! și-mi făcu cu ochiul conspirativ, către omul cu halat alb.

Acesta se întoarse brusc și șuieră printre dinți.

— Hai mă, închide botul și dă-i drumul! Apoi, fără să mă privească, deși după cele-mi dăduserăm seama că ne-a auzit vorbind și ne pîndește tot timpul, strigă poruncitor către femeie:

— Lola, vezi ce dorește tovărășica!

— Ce dorești, mă întrebă ea, văzînd că mă rezem de prichiciul de lemn. Caseta cu bani o trase lîngă ea cu o mișcare bănuitoare și repetă din nou cu o undă de nelinițte în glas:

— Ce dorești? Avem autorizație în regulă.

— Am stat puțin de vorbă cu băiatul.

Pe buzele palide i se lipi un zîmbet fad, șters.

— Aa, băiatul? E al meu. Doriți un bastonachi?

— Nu, aș dori să știu la ce școală învață!

Zîmbetul îi pieri și ochii i se întunecară.

— Cu ce drept?

— Arată-i autorizația, vacă încălțată! zbieră individul agitînd furios mîinile în care ținea cîte un evantai spumos de vată de zahăr.

Ea păli ca varul, se întoarse cu spatele la mine și șopti cu glas răgușit adresa unei școli elementare.

Cine erau acești oameni? Era clar că nu erau o familie... Băiatul îl numise oarecum în batjocură pe omul cu mutră de guvid „patron". Femeia spusese „băiatul meu", nu „al nostru" Atunci? Ce legătură putea fi între mamă și omul acela, de-o răbda inima să-și pună copilul la o asemenea muncă, ea însăși să rabde sudalme? Și ce coincidență: după adresa pe care mi-o dăduse, descopeream că băiatul ar fi trebuit să urmeze cursuri la o școală elementară din cartierul meu. Dar dacă mă mințea și aruncase adresa numai așa, ca să scape de mine?

Dar ea nu mă mințise. De la directorul școlii și de la dirigintele clasei a V-a, am aflat amănunte dureroase despre situația școlară și familiară a copilului. Nelu B. n-avea tată. Așa-zisul tată vitreg era un bețiv și un trîntor ticălos care zădărnicea orice încercare de a ajuta copilul, care rămăsese doi ani la rînd repetent. Mama nu avea, se pare, nici o influență asupra lui. Și era lesne de înțeles de ce: lucrătoare la o cooperativă de lenjerie, părăsise serviciul, terorizată de omul acela care „fabrica" vată de zahăr în tîrgul Moșilor. Băiatul, snopit în bătăi, umbla fugar zile întregi. Locuiau pe strada T., în două odăite din fundul curții. Vecinii se plîngeau de scandalurile și bătăile zilnice. Am încercat să vorbesc cu Maria B. despre fiul ei. Dar a ieșit și bărbatu-său. Era beat. M-a apostrofat rînjind:

— Dumneata, tovărășică, ăi fi deputată pe stradă, dar nu în casele oamenilor. Dar dacă vrei să ne faci o realizare, am nevoie de-un televizor și de-o mașină mică la scară!...

Ea și-a acoperit fața cu mîinile și a fugit în casă. Asta m-a îngînjit. Ce era cu dînsa? Părăsise o meserie atît de frumoasă, ca să se ducă să vîndă vată de zahăr în tîrgul Moșilor? Oare îl iubea într-atît de orbește pe omul acela respingător? Ce avea să se aleagă de copilul ei?

Într-adevăr, în planul meu de muncă nu aveam prevăzute astfel de îndatoriri.

Da! La adunările cetățenești vorbeam despre curățenia și frumusețea străzilor din circumscripția noastră. Primăvara se văruiau fațadele caselor, se puneau răsaduri de petunii și micșunele. Enumeram realizările: refacerea asfaltului pe porțiunea intrării T. unde se efectuaseră niște lucrări de canalizare; înlocuirea becurilor de la felinarele din parcul Rondă, construirea, prin muncă voluntară a cetățenilor și cu resurse locale, a gardului din fața imobilului A. și B., naționalizat, de pe strada S: atîtea mii de kilograme de fier vechi, sticlă și cîrpe predate la DAC (eram circumscripție fruntașă); atîtea sute de ore de muncă voluntară pe șantierul de la Groapa Vergului... Nu uitam nici micul squar din stația troleibuzului, dat în grija pionierilor; și, în sfîrșit, cea mai dificilă problemă: ce facem cu rădăcinile castanilor cei bătrîni de pe strada I. care au ridicat trotuarul cu treizeci de centimetrii și toată apa zăpezii și ploii se infiltrează, provocînd igrasie zidurilor imobilului de la nr. 5?

Dar, de la o vreme, undeva îndărătul acestor aparent mărunte îndeletniciri, duceam o luptă surdă, crîncenă pentru viața femeii și a copilului din strada T. nr. 9, o luptă nu numai împotriva adversarului direct, omul acela care întruchipa brutalitatea, ci și împotriva altor inamici mai perfizi, de pildă o oarecare madam N. Susnumita susținea că Nelu îi furase un curcan îndopat. Dovezi? Dar cine-i șterpelea caisele și coacăzele din grădină? Nu-l prinsese ea călare pe gardul ei cu o prăjină cu cîrlig în mînă?

Madam N. locuia într-o casă proprie, cu gard trainic și înalt la poartă, bineînțeles, tipica tăbliță: „cîine rău, nu intrați".

Am intrat ca să-i spun c-am aflat de la vecină că găsise curcanul îndopat prins între stiva de lemne, slab, numai piele și oase.

— Mă și mir, cîrîpi madam N. înclinîndu-și capul încărcat cu bigudiuri, de ce-i luați atîta apărarea unui golan care-ar trebui dus la casa de corecție, tocmai dumneavoastră care... Eh, dar ce să mai vorbesc.. O să ajungă să intre să te gîtuie în miez de noapte, fără să poți spune nici cîrc!

Cea care îndrăznea să vorbească despre educație avea un băiat care terminase agronomia și care pentru a rămîne în capitală intrase contabil la un Aprozar.

Bătut cu sălbăticie de tatăl vitreg, Nelu fugise de acasă fără să i se poată da de urmă cîteva zile. În răstimpul acesta Maria B. a avut nevoie de mine. De data asta aveam în fața mea o mamă. Nu mai purța nici bucle oxigenate și chinul ei trăda o suferință și o durere sinceră.

—Ce să fac acum? Ce să fac?

— Hotărăște-te! Dacă nu te gîndești la dumneata, gîndește-te la copil. Descotorosește-te de omul acela. Întoarce-te la munca dumitale. Cum ai putut să părăsești o meserie atît de frumoasă, pentru asemenea îndeletnicire! Să vinzi zahăr de vată și halviță!

— El, numai el e vinovat! A zis că mă lasă dacă mă mai duc la lucru. Mă bănuia de bărbați. Zicea că vrea să mă aibă sub ochii lui. Și-am crezut că-i mai bine și pentru copil. Am vrut să aibă un tată... Că primul m-a înșelat și m-a părăsit. Eu pentru băiatul ăsta m-am chinuit. Credeți că nu mă durea inima cînd îl bătea?

— Dar că-l punea să învîrtească la zahăr de vată pînă la miezul nopții? Ce gînd de învățătură mai poate avea un copil în condițiile astea?

— Acuma, dacă plecasem de la cooperativă, ce era să mai fac?

— Să te întorci. Să-ți aduci copilul acasă.

Nelu nu fugise, se adăpostise în casa nașului său, un muncitor de la „Electro-aparataj", într-o familie care avea șapte copii. Locuiau la blocurile noi în Vatra Luminoasă. Aș fi vrut să mă duc să cunosc această familie, dar era destul că Nelu începuse să vină din nou la școală, destul că fusesem chemată ca martoră la procesul de divorț al Mariei B.

★

De obicei, ca să scurtez drumul spre casă, o luam din Popa Nan de-a dreptul prin curtea bisericii și traversam micul parc din Rondă. La ora aceea tîrzie frigul mă înțepa și mai mult la pas. Bătea un vîntișor iute și subțire ca un șfichi de bici și în lumina tremurătoare a felinarelor cu două brațe din capătul aleii, frunzele uscate, învîrtejite, sunau, foșneau, jucîndu-se cu umbrele părelnice ascunse pe după trunchiurile groase ale castanilor. Deodată am tresărit. Pe bancă, o mogîldeață:

— Sărmîna.

Și de trei ori să mă fi întîlnit în aceeași zi cu Nelu, și îmi făcea cinstea să mă salute într-un mod cu totul deosebit. Cu o anume gravitate și politețe, își scotea băscuța tuguiată și-o sălta în aer. Acum salutul avea rezonanța unui suspin de ușurare. Ședea ghebos și zgribulit ca bătut în cuie pe bancă, cu bărbia în piept și cu mîinile adînc înfundate în buzunarele surtucului, prea scurt la mîneci.

— Ce faci, domnule?

— Stau!

— La ora asta în parc? Pe frigul ăsta?

— Păi ce are?

Ca un argument hotărîtor, o sirenă sună de zece jumătate.

— Are! I-auzi! Șterge-o acasă.

— Nu-i nimeni acasă. Ea lucrează de după masă.

Așadar, mă gîndii cu bucurie, Maria B. izbutise să intre la fabrica de confecții. Băiatul întui îndată.

— Ați avut dreptate. Au angajat-o cu leafă fixă și dacă dă peste normă poate să ia peste un miar.

— Bravo ei! Înseamnă că tovarășii de-acolo și-au dat seama că e o lenjereasă de prima mînă.

— Acum nu ne zice nimeni nici dă-te mai încolo!

— Păi vezi?

— Numai să-ndrăznească! făcu el, amenințător.

— Lasă, nu du tu grija asta! Tu să fii băiat ascultător și silitor. Uite, la ora asta ar fi trebuit s-o aștepți pe mama c-un ceai fierbinte.

— Nu bea ea ceai! I-am luat iaurt.

Mi-am vîrît nasul în gulerul paltonului ca să nu-mi vadă zîmbetul.

— Dar știi că eu mă grăbesc!

— Da, aseară n-ați trecut prin parc. Aveți și alt drum?

Se ridică de pe bancă și veni după mine. Merserăm un timp în tăcere. Își smîrcaia nasul și-și tîra alene picioarele lungi. Observai că are bocanci noi și ciorapi de lînă răsfrînți. Se tot oprea, se uita în urmă și din cînd în cînd scuipa...

— Ai fumat de scuipi atît de elegant?

Se șterse la gură și-mi spuse ca un reproș:

— Cine fumează? Dar mă doare al dracului o măsea. Mi-a pus ceva iute în ea la policlinică. Doctorul n-a vrut să mi-o scoată. A zis că-i bună! Bună pă naiba!

— Ai bocanci noi! Să-i porți sănătos!

— Am fost aseară cu mama de i-am cumpărat. Optzeci de pitaci. Că de aia am întîrziat. Am căutat cu ramă, să fie și pentru patine. Și v-am scăpat... Ați trecut mai devreme ori mai aveți și alt drum? Că tot dă tîrcoale.. și de aia! A zis că o să vă cotonogească!

— Crezi că mai are curaj?

— Dar tot e mai bine să nu vă scap eu din ochi!

Gica Iuteș

Timpul înseamnă OȚEL

- Gînduri despre Ștefan Tripșa -

Ștefan Tripșa, uluitor de tînărul Erou al Muncii Socialiste de la Hunedoara, a devenit de multă vreme un personaj binecunoscut în toată țara. Nici nu e de mirare acest lucru într-o țară ca a noastră, unde munca e în mare cinste. De mirare nu e nici faptul că pe adresa laconică „Ștefan Tripșa. Hunedoara" sosesc nenumărate scrisori. Sosesc scrisori de la tovarăși de breaslă din Reșița care-i cer sfatul în problemele atît de complicate ale oțelului, de la tineri muncitori care-l întreabă cum a reușit să descifreze tainele meseriei, de la pionieri care îl asigură că după terminarea școlii se vor face neapărat oțelari.

Dar, în afară de scrisori, la Ștefan Tripșa vin și alți „musafiri", ziariști și scriitori. Printre aceștia mi-a fost dat să mă număr și eu.

Obișnuit cu metaforele din poeziile confraților mei despre oțelari, mi-l și imaginam pe tînărul erou hunedorean drept un „zeu născut din lava oțelului, precum Afrodita din spuma mării. Ștefan Tripșa însă n-are nimic comun cu acest produs năstrușnic al imaginației noastre poetice. E un om foarte simplu, un băiat plin de viață, pasionat după fotbal (suporterul numărul 1 al echipei „Corvinul"), amator — la o bere — de glume, iubitor de canari (din care pricină are dispute cu soția care trebuie să-i hrănească în timpul cît el e la oțelărie), tată grijuliu pentru răsfățatul familiei, Ștefan Vasile Tripșa, care împlinește peste cîteva zile doi ani. Mă rog, un om ca toți oamenii.

Ei bine, îmi veți spune, dar nu pentru aceasta a primit înaltul titlu de „Erou al Muncii Socialiste" la o vîrstă (26 de ani) cînd unii tineri abia își croiesc drumul în viață. E adevărat, nu pentru aceasta, ci pentru că el a înțeles în măsura cea mai înaltă, concret și zi de zi, că țara are nevoie de oțel, de cît mai mult oțel. Înțelegerea aceasta nu se capătă peste noapte. Ea cere de multe ori ani îndelungați de muncă, de insuccese uneori. Ștefan Tripșa a știut, în acest sens, ca să ne exprimăm în limbajul oțelarilor, să dea o șarjă rapidă, să forțeze ritmul de desfășurare a acestui proces anevoios. Lucrul acesta l-a înțeles foarte bine în timpul lunilor de învățătură, la oțelăriile din Zaporoje, de la maistrul oțelar sovietic Alexei Abramovici, cu care se află în prezent nu numai în corespondență, ci și într-o întrecere prietenească, și căruia i-a trimis, la primirea înaltului titlu, o entuziastă scrisoare de mulțumire.

Bătălia pentru oțel e într-adevăr o bătălie cu timpul, o strădanie ca în fiecare zi pe stichurile cuptoarelor din imensa hală a oțelăriei noi hunedorene să curgă cît mai mult oțel. Pentru aceasta este necesar ca în vetrele acestor cuptoare să găzduiască în timp cît mai multe șarje. Este de ajuns ca într-o bună zi vatra unui cuptor să se perforeze întocmai ca un vas ars prea mult de foc, și pînă la repararea ei se pot pierde mii de tone de oțel, ceea ce înseamnă milioane de lei, și în primul rînd mai puține tractoare, vagoane, autobuze, strunguri. Vetrele au însă în Ștefan Tripșa un excelent lecuitor.

Cînd spunem „vatră" și „cuptor" ne amintim, fără să vrem, de cuptorul de copt piine de acasă, a cărui vatră o încerca mama cît e de încinsă cu un smoc de hîrtie înfipt într-o nuia și pe care îl lipea cînd se crăpa. „Tehnica" aceasta a cunoscut-o și Tripșa în copilărie, dar cîtă diferență este între această imagine din copilărie și uriașii pe care trebuie zi de zi să-i stăpînească!

Nu exagerez de loc dacă spun că între Tripșa și cuptoarele de mare tonaj ale oțelăriei noi există o comunicație sufletească permanentă. L-am văzut stînd în fața lor într-o liniște adîncă, de parcă un fluid puternic se statornicise între el și cuptoare. Aceasta îmi confirma adevărul cuvintelor ce mi le spusese într-o discuție: „oțelul are nevoie de liniște".

Într-o asemenea liniște s-au ivit ideile multora din inovațiile sale. Iată, unul după altul, oțelarii din echipă aruncă în gura cuptorului dolomită, creînd un prag care să stăvilească clocotul oțelului dinăuntru, gata să dea buzna în hală. Operația e obositoare și mult prea lungă. Ștefan Tripșa s-a gîndit că munca aceasta ar putea fi executată într-un timp foarte scurt de o mașinărie cu un coș de trior, plină cu dolomită, care, fixată cu macaraua în gura cuptorului, ar putea să facă acest prag printr-o simplă deschidere a unui orificiu aflat în partea inferioară, prin care să curgă val-virtej dolomita. Inovația s-a introdus. Pe lîngă ușurarea muncii oamenilor, an de an, datorită scurtării timpului, se obțin mii și mii de tone de oțel în plus.

Pragurile se rezolvă rapid în acest fel, dar ce te faci cu părțile inaccesibile ale cuptorului, din stînga și din dreapta ușii, pe care oțelarii trebuie să le căptușească cu dolomită, venind cu lopata pînă la gura încandescentă a cuptorului și străduindu-se să execute o asemenea mișcare care să permită dolomitei să-și atingă țința. Ștefan Tripșa a descoperit un remediu foarte simplu: în calea unui jet de dolomită se ține un disc în capul unei prăjini de fier. Dolomita ricoșează din discul de metal, în fețele inaccesibile ale cuptorului.

Oțelul are într-adevăr nevoie de liniște, de gîndire, de observație atentă și în mare măsură de curaj, de caracter omenești puternice.

Într-una din zilele cînd mă aflam acasă la Tripșa, într-o duminică, tocmai cînd să ne așezăm la masă, în ușă a ciocănit un tovarăș de la oțelărie.

— Veniți, că-i bai. La cuptorul 4 avem groapă.

Într-un minut, lăsînd masa întinsă, am și ieșit pe ușă. Pe Tripșa aceasta nu-l mira. Cuptoarele sînt adesea capricioase. Le stăpînești cu greu.

— Trei duminici la rînd a venit un prieten la mine și de fiecare dată a trebuit să aminăm discuția în oțelărie. Pînă la urmă mi-a spus că nu-mi mai trece pe-acasă, întrucît se vede treaba că e ghinionist.

În drum spre oțelărie, Tripșa își făcea socoteala unde ar putea să fie groapa, iar eu (să-mi fie iertat) mă bucuram că am să-l văd executînd acele reparații la cald în care este neîntrecut și al căror procent a reușit să-l reducă uneori sub 1, la nivelul unora dintre țările producătoare de oțel foarte înaintate. Speranța mea s-a spulberat încă de cum a cercetat vetrele cuptoarelor de pe macaraua care te apropie foarte mult de gura cuptorului.

Maistrul care ieșise din schimb se înșelase, nu tăiase o dungă de zgură care se formase la știc și din pricina căreia rămăsese baie de zgură în cuptor. Cercetînd vatra i s-a părut că există o groapă în care se adunase această zgură lichidă. Lipsa de atenție nu putea fi trecută cu vederea. De la elaborarea șarjei se scurseseră două ore, în care timp cuptorul stătuse degeaba. Timpul însă înseamnă oțel. Ștefan Tripșa a cerut raportul șarjei respective și a tăiat 50 de tone de oțel pe care le-a trecut schimbului următor. Reparația la cald n-o văzusem, însă descoperisem încă un secret al rezultatelor bune pe care le are noua oțelărie de la Hunedoara al cărei maistru principal este Ștefan Tripșa: munca cu oamenii.

Pricepeam de ce în disputa dintre Ștefan Tripșa și maistrul principal al oțelăriei vechi, Dumitru Brînzei, la care asistasem în ajun, cel care avea dreptate era tînărul Erou al Muncii Socialiste. Oțelul îl produc oamenii, ei hotărăsc soarta lui, iar de oameni trebuie să te îngrijești, să le stimulezi curajul, să-i îndemni să gîndească, să caute necontenit noi procedee, să știi să-i înțelegi.

Tocmai de aceea atît Tripșa cît și ajutorul lui, Aurel Stanciu, au primit bucuroși propunerea tovarășului Brînzei de a trece timp de o lună să lucreze la oțelăria veche.

— E clar, își spuneau ei după acceptarea acestei propuneri, trebuie să ne îngrijim de oameni, să le organizăm mai bine munca, chiar dacă va fi să stăm zi și noapte în oțelărie. Cuvintele aveau multă certitudine în ele. Știam că așa se va întîmpla, căci au existat momente grele la Hunedoara, cînd Tripșa nu a închis ochii zeci de ore în șir, cînd în răgazul scurt dintre două reparații abia reușea să așipească culcat într-un pat improvizat chiar acolo, lîngă cuptoare. Nu întîmplător doar, în biblioteca lui stă la loc de cinste, lîngă cele mai recente cărți despre tehnica oțelului, acea eroică pledoarie pentru tot ce e mai sublim în om, pentru frumusețea desăvîrșită a comunistului: „Așa s-a călit oțelul".

Ștefan Tripșa face parte din familia aceasta tot mai numeroasă a discipolilor lui Pavel Korceaghin, el se numără printre cei mai sîrguincioși reprezentanți ai generației tinere crescute în focul luptelor conduse de partid pentru statornicirea noii vieți și în spiritul înălțător al acestei lupte.

De aceea cu dragă inimă tovarășii lui de muncă, bătrînii oțelari și furnaliști, ori mai tineri, cu care împreună a învățat pe băncile școlii profesionale, sau pe care i-a învățat tainele oțelului, l-au propus drept candidat al lor pentru alegerile de deputați în Marea Adunare Națională în circumscripția Hunedoara-Vest.

Sîntem siguri că îi va reprezenta cu strălucire, căci un om care știe să răspundă, cu atîta abnegație, la chemarea partidului nostru de a da mai mult oțel pentru satisfacerea nevoilor țării, este firesc să fie și unul dintre gospodarii ei de frunte.

N. S.

STEAUA ROȘIE

Treceam copleșit printr-o pădure de pe valea Trotușului, vastă colonie de ființe colosale, brazi înalți de 30 de metri: tăcerea colectivă, îmbrățișarea unanimă, foșnetul stins al lumii infinite de la nivelul soloveanilor și al ierburilor, parfumul tare sub imensa cluperca de nori plumburii, umiditatea pătrunzătoare vecină cu răceala și umbra vecină cu întunericul, totul îmi impunea un respect nesfîrșit. A trebuit să întîlnesc în marginea pădurii, pe povîrnișul muntelui, bucății — aceste stranii monumente ale cimitirului forestier, pe care singurele inscripții erau cercurile ce atestau vîrsta arborelui doborît — pentru ca să pot gîndi această idee, oarecum surprinzătoare, că poate sub nici o altă înfățișare materia nu participă într-o măsură atît de mare la viața intimă a omului ca sub forma pădurii prelucrate: masa și patul, podeaua și garderobul, ușa și rama ferestrei, cutia radioului și rafturile bibliotecii, vioara și coada toporului. Nici o clipă n-am sesizat în freamătul pădurii foșnetul hîrtiei.

Bușteni

Cînd vii de la Săvinești și de la Onești, unde chiar înainte de a cunoaște întreprinderile arhitectura îți sugerează ordinea — prima impresie pe care ți-o face această foarte veche fabrică din preajma Bacăului, cu multele ei clădiri și instalații dispuse fără nici o rațiune evidentă, e aceea de aglomerare haotică. Profanul nu izbutește să se limpezească decît abia cînd cunoaște fabrica pe linia procesului tehnologic.

De la depozitul de bușteni, care livrează materia primă, pînă la mașinile fierbătoare, de la turnul de leșie la holendre, de la defibratoare pînă la mașina de fabricat hîrtia — pretutindeni, pe tot traseul acestei lungi călătorii întortocheate, oamenii pregătesc cele peste o sută de varietăți de hîrtie. De la Tătarcă Ion, muncitor la secția de preparare a lemnului, la Brașovean Adela din secția de sortaj a hîrtiei; de la Hurdubei Vasile, conductor de mașină, la Margaș Neculae, conductor la fierbătorul celulozei; din depozitul de bușteni la cabinetul tehnic, un lung șir de oameni luptă inteligent cu materia ca să-i impună o metamorfoză pe care natura n-a prevăzut-o niciodată în laboratorului ei fantastic.

Cîndva, cînd Bistrița avea funcția unui vehicul și era, cel puțin în preajma Bacăului, încorporată fabricii, asimilată în armata mașinilor cu gradul unui fanulos transportor, demn de a fi trecut într-un inventar — apa cără la vale uriașe, nesfîrșite păduri: încă înainte de a fi stivuite în depozit, pădurile veneau să se predea legate sub formă de plute, păstrînd parcă din tinutul de baștină tradiția solidarității, gustul îmbrățișărilor unanime. Astăzi, de cînd Bistrița a fost stăvilită la Bicaz, cărăușul e o locomotivă; permanentizată în decorul industrial, ți se pare citeodată, cînd o auzi din cine știe ce colț al fabricii, că prin plămînii ei formidabili respiră întreaga întreprindere.

Tătarcă

Un transportor cu ghiare și lanțuri lasă bușteni în pachete, direct în vagonete. Ultima toaletă începe în „Secția de preparare, cojire mecanică și rectificare manuală". Un sistem de role imprimă lemnului o mișcare de rotație în timpul căreia se operează decojirea, adică depărtarea ultimului strat de impurități de pe carnea lui albă. Grija pentru calitatea hîrtiei începe încă de aici.

Dinainte cu un șorț aspru și cenușiu și înarmat cu un cuțit lung și sprinten ca un arcuș, Tătarcă pare că acordează un violoncel: e desăvîrșește munca mașinii — asigură puritatea hîrtiei. Cînd degetele mîinii sale stîngi alunecă de-a lungul lemnului, ai zice că mîngîie deja hîrtia, că aude foșnetul ei sublim.

Metamorfoze

După ce a fost tocat și însilozat, lemnul intră în fierbător, ca să fiarbă într-o soluție de bisulfit de calciu. Aici își pierde întîiașarea.

Văzută de-afară, „Fierbătoarea" e o clădire înaltă, cu aparența unui turn. Fierbătorul propriu-zis e o uriașă pilnie roșie, de înălțimea a trei etaje, montată între platforme, implinită în partea superioară cu o calotă sferică cît o turlă de biserică. O scară de piatră, cu parapet de fier, vopsit în roșu, te poartă de la baza fierbătorului, din platformă în platformă, pînă la nivelul calotei. Uriașenia și automatizarea dau acestei ființe un straniu aer de independență. Mirosuri iuți, acide, care îți lasă uneori în gură un gust amărui, iscă în minte bănuiala nemaipomenită că independența acestei ființe e sporită de un sistem respirator adaptat la un mediu gazos, cam în felul în care peștii se pricep să respire numai în apă. Numai prezența omului îi îndulcește aparența.

Celuloza brută mi se pare un fel de frișcă mai puțin pură. Iar asazisa pastă mecanică, sortată și spălată, seamănă cu ghipsul, deși în țesătura ei intimă mi se pare încă fibroasă. Bineînțeles, pe tot parcursul procesului de fabricație, chimia străjuiește devenirea lemnului. Cînd, în fine, la capătul procesului tehnologic, pe sulurile imense ale mașinei apare hîrtie, ai zice că lemnul s-a spiritualizat; materia are acum o înfățișare gingașă, albeața îi garantează puritatea.

Mașina de fabricat hîrtie te înspăimîntă cu gălăgia unui uriaș angrenaj de locomotive; ai zice, 20 de locomotive, cu o respirație uniformă, făcînd clacă cu 40 de pistoane, s-au înjugat să tîrască după ele o infinită panglică de hîrtie. De fapt am în fața ochilor un sistem de suluri metalice de mare diametru. Spre deosebire de fierbător pe care nu l-am putut reconstitui decît bucată cu bucată, de la un etaj la altul, aici am sub ochi întreaga mașină: cu ființa sa colosală umple o hală întreagă.

Pe primul sul hîrtia are lățimea unui șiret, pe celelalte capătă imediat, rînd pe rînd, dimensiunile unei curele, unui prosop, unui cearceaf; sfîrșește prin a acoperi întreaga lățime a unui sul. De pe un sul pe altul, în tot lungul mașinii, hîrtia are aparența unui rîu de lapte, cu valuri geometrice, fabricate fără reproș. La celălalt capăt al mașinii, valul se înfășoară strîns în jurul unui ax.

Stoarsă prin presare, călcată de cilindri uscători prin care se introduc aburi, satinată cu valțuri de oțel și de carton, după ce în prealabil a fost impregnată cu un clei special, hîrtia capătă un luciu caracteristic. Pentru ca să mai regăsești în prezența ei gingașă ceva din freamătul pădurii, trebuie s-o cunoști în sala de finisaj, fremătînd în coale. Ai crede că o mare pădure albă și-a scuturat aici frunzișul unui an.

Firește, varietatea sorturilor de hîrtie nu egalează pe aceea a soiurilor de frunze. Există totuși multe varietăți, și de fiecare dată sînt hotărîtoare natura și calitatea materiei prime, prelucrarea chimică și tratamentul mașinilor specializate. Fără îndoială, zdrențele și bumbacul constituie, de asemenea, o excelentă materie primă: ba, într-un fel, în măsura în care îmi amintesc de materii deja prelucrate, ele mi se par chiar mai aproape de natura hîrtiei. Să scoți din cîteva tone de zdrențe atîta hîrtie cît e nevoie pentru a tipări o plachetă de versuri sublime, ori o ediție completă de un milion de bancnote, asta poate să fie, în definitiv, o minune tot atît de mare ca aceea de a desfășura de pe trunchiurile unei păduri ediția de dimineață a marilor cotidiene. Dar pentru mine care am început cercetarea fabricii din depozitul de bușteni, hîrtia e în primul rînd o ipostază a pădurii. Și într-adevăr, tot cercetînd fabrica, m-am învățat să descopăr pădurea în orice hîrtie. Nici o metamorfoză nu mi-o mai poate tăinui. Într-o foiță de carbon care transmite un semn de pe o filă pe alta, regăsesc la urma-urmei, evoluat și înnobilat, străvechiul obicei al arborilor de a-și împrumuta soapta, poate chiar străvechiul obicei al munților de a îngîna pădurea, fiarele, trăznetul și omul. În învelișul efemer care arde în focul mizer al celor cîtorva fire de tutun, pădurea retrăiește poate luptă disperată cu dușmanul ei cel mai vechi, incendiul. În smeul înălțat din mîna unui copil, bate poate același vînt care înfiora odată frunzișul; și cînd, pierdut din mîna fragilă și neîndemînatică, smeul se va înălța deodată, bolnav de dorul stelelor, însetat să trăiască barem o clipă strălucirea cometelor, atunci, în peticul acesta de hîrtie, pădurea va vibra înfiorată de marea speranță a unei descătușări din rădăcini, pentru ca un vis străvechi — o lungă călătorie prin cosmos — să se împlinească acum. Chiar jaluzelelor de hîrtie albastră care ocrotesc vara tăcerea și odihna încăperilor modeste, pădurea le va împrumuta de acum înainte ceva din taina și puterea umbrei sale, unică sub soare, cu care cîndva își măsura înălțimea și în care uneori își presimțea măreția...

Fierbătorul

Foarte înalt, s-a deprins, probabil fără să știe cînd, să se plece ușor ori de cîte ori vrea să se facă auzit. În astfel de momente, cu umerii aduși, vorbește pe îndelete, sorbind din cînd în cînd, aproape fără să știe, o țigară interminabilă pe care o poartă de ici-colo cu aceeași mînă mare, vînoasă, puternică cu care stăpînește marele fierbător. Două brazde adînci, din dreptul nărilor pe colțul gurii, dau obrazului negricios o expresie de duritate pe care n-o îndulcește decît deprinderea, contractată poate în prima tinerețe, de a purta șapca pe ceafă.

Margaș Neculae s-a născut în 1915 în Colonești-Tecuci. Era al cincilea copil între cei 7 cîți erau de toți: doi băieți și cinci fete. Mult timp a lucrat pe lîngă casă. Apoi, după militărie, lucrează un an și jumătate la căratul lemnului. În 1940 intră în fabrică, în atelierul de preparare a leșiei, unde va rămîne pînă în 1948, cînd trece la fierberea celulozei, ca „ajutor doi". Mai trec doi ani pentru ca să ajungă „ajutor întîi" și abia în 1949 devine „conductor". Căsătorit în 1938 are 4 copii și, pentru ca să păstreze probabil tradiția familiei sale, el însuși va fi dăruit cu trei fete... Zîmbește.

E membru de partid din 1945. Ca secretar al organizației de bază nr. 6 la secția F 2, îndatoririle sale sînt covîrșitoare. Să răspunzi pe fabrică de munca de agitație și propagandă, să califici cadre, să organizezi secția, să participi la un curs pentru conducători, de ridicare a calificării — asta înseamnă, în primul rînd, să participi la o mare bătălie politică.

— Iată o treabă care nu se măsoară nici cu kilogramul, nici cu metrul...

Modestia îl împiedică să spună că măsura muncii sale o constituie reușitele pe care le-a avut și care în 1959 i-au adus Ordinul Muncii, iar în întrecerile pe profesie i-au adus de două ori titlul de cel mai bun fierbător. Comuniștii i-au făcut cinstea de a-l trimite să-i reprezinte la Congresul al III-lea al partidului și sindicaliștii l-au trimis la Congresul al IV-lea al sindicatelor unde a și fost ales membru în Consiliul Central... Revoluția a descătușat atîtea energii și a solicitat o amenea uriașă investiție de inteligență și de pricepere, încît nu e de mirare că oameni, altădată robiți unei lupte crunte pentru existență, acum stăpîni la ei în casă, se cheltuiesc generos pentru binele obștesc... Revoluția!

Au rămas în amintire anii grei de exploatare capitalistă, anii în care muncitorii își iroseau sănătatea, lucrînd pentru salarii de mizerie, în ateliere insalubre, în condiții îngrozitoare și inumane.

Mîine

„Steaua Roșie" nu e pur și simplu o firmă aplicată pe poarta unei vechi întreprinderi brătieniste. Lumina acestei stele se întreține cu efortul și cu inteligența tuturor tehnicienilor și muncitorilor. Față de 80 de inovații în 1959, în 1960 s-au primit peste 200 de propuneri; un atelier de sortare și de spălare a celulozei a îngăduit creșterea producției, a contribuit la îmbunătățirea calității și a oferit condiții optime de lucru: noul atelier de recuperare a bioxidului de sulf, de concentrare și de prelucrare a leșiei, a dus la o scurtare a timpului de fierbere, la creșterea productivității fierbătoarelor și a permis însemnate economii de pirită.

Între cele mai însemnate inovații: curățirea chimică a calorizatoarelor. În mod obișnuit, ghipsarea țevilor obliga la oprirea instalației; pentru a le curăța, muncitorul lucra la piele, la o temperatură foarte ridicată, înfruntînd emanația gazelor. Astăzi spălarea chimică cu o soluție de sodă înlătură toate inconvenientele. E inovația inginerului Mihăilescu Petre și a adus economii de 300.000 de lei. O altă inovație — de astă dată datorată inginerului Nacu Hristodor — a crucat Republicii 200.000 de lei și obligația unui import. E vorba de adaptarea unor pompe de apă pentru a prelua atribuțiile unei pompe de materiale.

În prezent, pentru asigurarea unei mai înalte tehnicități se studiază modernizarea unor mașini sau înlocuirea lor. Între altele, pentru anii 1961—1962, se prevede sistematizarea și mecanizarea depozitului de lemne, ceea ce va avea drept rezultat un randament sporit și o reducere a efortului uman... Mi se vorbește cu multă mîndrie despre faptul că această veche și mare întreprindere a furnizat cadre de ingineri pentru sectorul respectiv. E aici o mare unitate socialistă. O mare navă, cu un echipaj încercat și puternic, navighează cu toate pînzele în vînt. Steaua ei polară e steaua roșie...

★

Cînd, două ceasuri mai tîrziu, am intrat într-una din librăriile Bacăului și am dat cu ochii de un șir de rafturi cu cărți, pădurea, simultan prezentă în două ipostaze fundamentale, nu numai că mi-a demonstrat încă o dată, în felul ei, eficiența inteligenței în circulația infinită a materiei, dar mi-a amintit în primul rînd că biblioteca e memoria umanității: pe o coală de hîrtie, ca pe un covor fermecat, călătorește toată gîndirea lumii... Și dacă o filă albă și pură e o făgăduială de nemurire, o carte e un vehicul în eternitate.

Alexandru Sever

Nicolae Mărgeanu

DRUMURI

S-ar zice că sînt în concediu, dar nu recunosc nimic din atmosfera specifică vacanțelor — brazi, valuri și nisip, rîsete, muzică de dans, ușurătate a gîndurilor. A venit toamna, seara bulevardele se estompează în ceață și neonul strălucește difuz, cu o nuanță de neliniște pe care o sesizez acut. Bat străzile fără țintă, mă îmbulzesc la casele de bilete ale cinematografelor, intru sau renunț, eșuînd în cele din urmă într-o berărie cu clienți zgomotoși și miros iute de mici. Chelnerul îmi aduce o halbă cu spuma de o palmă și-mi trec timpul sorbind din cînd în cînd din lichidul anost. Invariabilul individ cu stiloul de ocazie vine să-mi ofere marfa lui dubioasă, iau din mîna grăbită a vînzătorului de ziare o „Informație", ca s-o întorc de zece ori de pe o parte pe alta, fumez și fixez cu semiatenție figurile cenușii de la mesele de alături. Prin fața vitrinei aburite trec tramvaiele ca niște năluci, vacarmul surd al străzii se interpune peste zgomotele din local, cer chelnerului încă o bere. Observ, în sfîrșit, că s-a făcut destul de tîrziu, plătesc, mă ridic, plec. Mă îndrept spre hotel. Așa se încheie ziua.

Dimineața, mă trezește căldura excesivă a caloriferului. Mă trezesc transpirat. În țevile de tuci se produc nu știu ce păcănituri puternice. Prima reacție, cînd deschid ochii, e să sar din pat și să mă îmbrac la repezeală : pe șantier nu mă prindea niciodată soarele în pat. Îmi revin, pot să dorm cît vreau, nu mă zorește nimic, mă cuibăresc sub păturile mototolite, dar somnul s-a dus. Aștept să înceteze naibii păcăniturile caloriferului, dar nici după aceea nu mai pot adormi. Mă scol, deschid geamul și privesc de sus, de la etajul șase, ritmul vioi al străzilor Bucureștiului, cerul dens, saturat de culoare, piclele străvezii de la orizont. Aprind o țigară și zîmbesc în neștire.

Sînt obosit, sînt obosit. Se vede că s-au adunat în oasele mele, în creierul toropit, toate nopțile nedormite, toate lunile de efort continuu, îndîrjit, pasionat, toate zloatele, gerurile și arșițele, toate zilele agitate ale ultimilor patru ani. Se răzbună nervii întinși la maximum, disputele aprinse, certurile cu unii și alții, se răzbună chiar și clipele de satisfacții febrile. Acolo, nici unul din noi n-a avut cînd să simtă oboseala. Seara, adormeam buștean și în zori o luam de la capăt, nepăsător, cu entuziasmul convertit în gînduri și gesturi aproape mecanice. A trebuit să vin aici, în această cameră de hotel, colivie cenușie, searbădă, suspendată deasupra marelui oraș, ca să descopăr că totuși am obosit... Dar nu, nu cred să fie asta ! Cred mai curînd că obosește această inactivitate, această odihnă pe care nu mi-am dorit-o și de care nu am nevoie, oricît de multă ar fi. E obositor să nu faci nimic, într-un oraș în care nu cunoști pe nimeni...

După vreo oră de tîndăleală prin cameră, în care timp fumez țigară după țigară, fiindcă n-am altceva de făcut, mă duc la chiuvetă și îmi săpunesc obrajii. Doi ochi împăcliți mă ațintesc din ciobul de oglindă. După toate aparențele, sînt eu. Dau cu lama peste obraz și de sub spuma albă apare o piele tăbăcită, aspră, care scîrțîie la contactul cu oțelul ascuțit. Ha ! mormăi, ridicînd privirea, ți s-a rărit părul, băiete, și ai cîteva fire albe... cam devreme... Scot limba ca un copil rău și-mi bat joc de mine, cel din oglindă. Pe șantier nu prea mi se întîmpla să fac constatări dintr-astea, absurde. Acolo mă bărbieream una-două și smulgeam prosopul din cui, ca să termin cît mai repede operația. Acum, după cum se vede, am răgaz să meditez asupra ireversibilității timpului... Și nu-mi place de loc. S-ar zice că numai pe șantier mă simt bine, vesel, în elementul meu — și așa și e... Și detest singurătatea, îmi place forfota, agitația, simt în permanență nevoia să glumesc, să discut, să întocmesc planuri de muncă, să cert, la urma urmelor. N-am fost niciodată atît de singur ca acum, eu... și imaginea mea din oglindă...

Aud în fața ușii zăngănitul unei găleți. Un ciocănit insistent. „Am venit la curățenie", vocea albă a femeii de servici. Ei, asta-i ! Îmi pun haina și ies. Mă cufund în vălmășagul străzii ca într-un vîrtej de apă, o apă care curge în toate sensurile.

Nu sînt nici de o săptămînă în București, dar am impresia că s-a scurs un veac. Nu de cînd am venit, ci de cînd am plecat... Sînt uluit : mi-aș fi închipuit vreodată că, la 24 de ore de la coborîrea în Gara de Nord, tot ce am trăit într-un răstimp lung și greu se va pierde brusc, va rămîne în urmă ca o poveste veche și în parte incredibilă, cu imagini tremurate, cu sentimente stinse ? Ceea ce a fost realitate cotidiană a devenit subit reminiscență. Mă rog, s-a „poetizat"... Înțeleg acum de unde provine impresia de nu știu ce palid, ca un abur dintr-o lume inexistentă, pe care mi-a comunicat-o întotdeauna orice poezie ; poetul e un observator al unei lumi transfigurate, nu-l invidiez. Dacă mi-ar fi dezvoltat cineva asemenea teorii mai acum cîteva zile, aș fi ridicat din umeri și l-aș fi trimis la plimbare. Numai că, uite, vorba lui nea Costică, șoferul nostru, „vine de ți se-ntîmplă ce nici nu crezi..." Nea Costică mi-ar trînti una pe romînește dacă ar afla că el e acum pentru mine un fel de „abur". Și totuși... Am avut acolo prieteni. Am cunoscut atîția oameni, cu care n-am fost propriu-zis prieten, dar cînd ne întîlneam, o dată la cîteva zile sau de mai multe ori pe zi, schimbam în fugă o vorbă, o glumă, o privire, și de multe ori simpla încrucișare a privirilor, sinceră, amicală, frățească, nu știu cum, ne făcea bine, ne tonifica. La șapte dimineața, intrau în ghereta mea cu pereții de scîndură șefii de echipă și, cît dura împărțirea sarcinilor pe ziua respectivă, aveam minunata senzație că gîndim la fel, cu aceeași intensitate și pentru același țel, că formăm toți un singur aliaj. De altfel, dacă mă analizez bine, acesta a fost sentimentul dominant pe întreg parcursul celor patru ani de șantier, cînd depășeam planul, bucuria și mîndria noastră erau comune, identice, mai mult decît atît, se crea o osmoză între sentimentul meu și al celorlalți, între al lor și al meu. Același lucru și în momentele de insuccese, cînd chiar certîndu-ne, chiar dînd vina unul pe altul, supărarea noastră avea în fond același mobil și, în loc să ne dezbine, ne unea : ne afecta soarta construcției, nu interesele noastre mărunte. Conflictul meu cu inginerul-șef a durat aproape o jumătate de an. Și cînd, după refacerea tuturor calculelor, Mironescu a fost nevoit să-mi dea dreptate, am simțit și la el, dincolo de amorul propriu fără îndoială rănit, satisfacția că se găsise o soluție tehnică mai bună. Am băut, în prima sîmbătă, în doi, pînă dimineața și ne-am făcut prieteni la cataramă. Mironescu ăsta e unul. Dar Joldea, inginerul stagiar, băiatul acela cu ochii albaștri ca de acuarelă, care se legase de mine într-atît că îl simțeam oricînd gata să intre și-n foc la un cuvînt al meu? Mă simțeam și stingherit din cauza asta, neputîndu-mi explica prin ce i-am cîștigat o încredere atît de oarbă. Ei, da, și Viorica, pe care am iubit-o și pe care am pierdut-o nu știu de ce. Iarna neuitată cînd o așteptam în fiecare seară. Auzeam zgîriatul ca de pisică la geam, săream la ușă și ea se lipea de mine zîmbind naivă. Pe urmă, cînd a început dezghețul, ne-am certat dintr-un fleac, n-a mai venit și la scurt timp după aceea a plecat de la șantier. Mi-a trimis o simplă carte poștală în care îmi scria că-i pare rău, că iubește pe altcineva, că s-a logodit, că-mi dorește să fiu fericit și așa mai departe. De cine s-o fi îndrăgostit, cine o fi făt-frumosul care mi-a răpit-o ? Și unde e acuma ? Ciudată fată.

Da, și băieții de la betoniere, care mă chemau să arbitrez meciurile lor de fotbal ; după aceea, bineînțeles, beam bere și ne stricam de rîs luîndu-l peste picior pe Joldea care era portar și lăsa de fiecare dată cîte cinci-șase goluri. Nopțile de iarnă cînd vîntul izbea cu dușmănie în pereții subțiri ai barăcii. Uneori auzeam lupii urlînd în sihlă. Rîul, cristalin și întunecat, în zori, cînd se lăsa roua în valea încă neagră. Escapadele în grup, la Petroșani sau la Tîrgu-Jiu, excursiile, noaptea cînd ne-am rătăcit în pădure și după o rotire de ceasuri pe aceleași cărări am avut impresia că străbătusem jumătate din Carpații meridionali...

O amintire cheamă pe alta și a reconstitui cei patru ani în amănunt e imposibil. Au fost, s-au dus, ciclul s-a încheiat. Peste un an, doi, trei, îl voi revedea poate pe Joldea printr-o întîmplare, vom fi desigur foarte bucuroși amîndoi de întîlnire, dar peste o jumătate de oră vom constata că nu mai avem ce ne spune. Asta e. Sau mă înșel ? Poate că vom mai lucra împreună, noi doi ; poate că pe viitorul meu șantier vor fi repartizați și alții din vechii mei prieteni — asta ar fi grozav, zău așa ! Dar pe Viorica o voi mai întîlni oare cîndva ? Să presupunem.

Ea va fi atunci măritată, dacă nu e de pe acum, cu un copil sau mai mulți...

Parcă văd — în fiecare zi cu trenul de șase seara mai pleacă un grup, toți încărcați cu valize și boccele, un grup de oameni grăbiți, gălăgioși, însuflețiți, ascunzînd îndărătul voioșiei prefăcute sentimentele nu prea vesele pe care le-am încercat și eu la plecare. Abia cînd trenul se va urni din loc, în compartimente se va face brusc liniște ; fiecare va păli, femeile vor lăcrima, geamurile vor fi lăsate în jos pentru o ultimă privire asupra peisajului familiar pe care seara îl încenușează semnificativ. O ultimă privire asupra barajului, asupra micului lac, asupra tuturor clădirilor care la venire n-au existat (era un loc cu totul sălbatic...) și care acum sînt... Apoi, iarăși, discuțiile stranii între oameni care știu că se despart pentru totdeauna, care își vor face alți prieteni, alte cunoștințe, altundeva, un stilou trecut din mînă în mînă pentru notarea adreselor provizorii, promisiuni solemne de corespondență — cunosc eu chestiile astea ! Dar de ce mă tulbur în fiecare seară la ora șase, cînd știu că pleacă trenul din gară ? De ce încerc să ghicesc cine pleacă astăzi, cine a plecat ieri și cine își face bagajele pentru cursa de mîine ? Îmi spun că cei patru ani de șantier au rămas undeva departe, dar însingurarea mea de acum nu dovedește că, deși plecat pentru totdeauna. **mai sînt acolo** și nu voi părăsi cu totul locurile acelea niciodată ?...

Cînd va veni iarna în defileul nostru, stingînd ultimele focuri reci ale toamnei în păduri (și pe acolo iarna vine de obicei mai devreme), vor fi plecat și ultimii întîrziați. Bărăcile noastre, atît de gălăgioase, cu zeci de lumini și fum din toate coșurile, cu aparatele de radio zbîrnîind la limită, mica noastră Alimentară și ceva mai arătosul Magazin universal forestier, cu mărfurile rămase nevîndute cărate în altă parte, „Dancing-Bar"-ul cu țuică de prună și rachiu alb, toate vor primi mirate acoperămîntul zăpezii și, încet, în cîțiva ani, se vor topi în mijlocul pădurii, care va ști să-și recîștige drepturile. Din cîți ne-am agitat pe acolo vor rămîne cîțiva, dar și aceia mai la vale, lîngă casa turbinelor, să facă de gardă la tablourile de comandă...

Și mai rămîn, desigur, barajul, tunelul, hidrocentrala. Esențialul, adică. Aceasta e și imaginea copleșitoare care nu mi se va estompa din memorie niciodată. E ciudat, am asistat la săparea fiecărui metru cub de prundiș, am cunoscut fiecare milimetru pătrat de stîncă pe care s-a fixat fundația, sub ochii mei s-a turnat fiecare tonă de beton, dar imaginea care mi-a rămas e aceea finală, foarte simplă, pe care o poate reține orice vizitator ocazional și care poate fi reprodusă și pe o carte poștală ilustrată : zidul de beton, crenelat, înfipt între spinările celor doi munți — o statuie colosală. Imaginea mă urmărește; cîteodată, fiind cu ochii deschiși, peste ceea ce văd se interpune imaginea aceasta ideală... și înghit în sec.

„Cînd a fost construită hidrocentrala ?" vor întreba unii și alții de-a lungul vremii. „Ce putere instalată are ?" va întreba cineva peste secole. „Cine a construit-o ? Cum se numeau oamenii aceia ?" Asemenea curiozități nu există.

Hidrocentrala noastră nu e Bicazul, nu e Bratskul, e, recunosc, considerabil mai mică, dar va dăinui tot atît cît piramidele. Poftim : am construit-o noi — Mironescu, Joldea, nea Costică șoferul, Viorica, eu, dar pe nimeni nu va interesa asta și nici pe noi nu ne roade ambiția să fim... nemuritori.

Nimic nu egalează nemaipomenita bucurie pe care am trăit-o în ziua inaugurării, uralele care au răscolit pădurea, îmbrățișările, nesfîrșitele strîngeri de mînă, lacrimile vărsate pe furiș chiar și de cei mai „bărbați" dintre noi... Da. Am dus la capăt o treabă și ne apucăm de alta. Nimic mai simplu.

Astăzi, avînd audiență la directorul general, am fost la minister. Nu m-a intimidat nici acum, cum nu m-a intimidat nici altă dată, clădirea elegantă cu dale de marmură, becuri de neon discrete, covoare persane și mobilier de material plastic (asta, de la ultima mea vizită, e ceva nou), dar nici nu m-am numărat vreodată printre cei ce se strîmbă cînd li se pomenește de funcționarii de la minister, susținînd că alura de director general ?!) Salutai și mă grăbii să ies. Îi lăsai secretarei adresa și telefonul de la hotel; femeia se purtă acum infinit mai politicos, probabil că acorda considerație vizitatorilor după numărul de minute pe care i-l consumă șefului. Trecui pe la „Cadre" pentru niște formalități și un sfert de oră mai tîrziu coboram scara fredonînd o arie din **Bărbierul.** Mă oprii în hol : pe un perete întreg, un panou uriaș, reprezentînd harta țării, cu centrele energetice indicate pe becuri colorate, toate aprinse. Pulsul îmi bătu mai iute: iată și mica mea hidrocentrală, simbolizată de un beculeț roz care se aprindea și se stingea intermitent, ca o stea care își trimite razele pîlpîind dintr-un adînc de univers: da, hidrocentrala e în funcțiune și zecile de mii de kilowați ale ei sînt prezente pe acest panou care seamănă cu o jucărie de pom de iarnă, cu o fantasmagorie de Orașul copiilor. Și faptul că el reprezenta harta țării, că beculețele colorate, printre care și **al meu,** îl împodobeau atît de frumos, mă tulbura adînc: da, toți facem țara mai frumoasă, viața o facem mai frumoasă... Eram din cale-afară de vesel ; ca un bătrîn cal de regiment auzind trompeta, începusem să adulmec mirosul de beton și var al viitorului șantier : ești un constructor nărăvit ! mă tachinam.

Simții lîngă umărul meu o prezență străină. M-am întors : era fata care intrase la director cînd eu plecam. I-am zîmbit.

— Admirați Romînia electrificată, domnișoară colegă ?

— Da, și mă întrebam spre ținutul de unde se trage energia mai mult ard gazul și că numai pe șantiere se lucrează cu adevărat. Chiar și astăzi, cînd șefa de cabinet a directorului, o blondă platinată, cu cîrlionți de modă pariziană, altminteri venindu-i bine, a privit prin mine ca și cum aș fi fost de sticlă și nu mi-a răspuns propriu-zis la salut, n-am fost înclinat nici o clipă să cred că ea reprezintă „ministerul", ci doar mi-am întărit convingerea mai veche că prin birourile bucureștene se oloșesc mai ușor decît la noi tot felul de femeiuști.

Pînă la urmă, duduia platinată tot a trebuit să mă introducă la șeful ei.

Convorbirea mea cu tovarășul I. P. a durat aproximativ o oră. Nu-l cunoscusem pînă astăzi. Am constatat că e mai tînăr decît credeam, doar cu vreo doi-trei ani mai în vîrstă decît mine. Cînd m-am prezentat, mi-a spus simplu :

— Ne-am mai cunoscut, tovarășe inginer, și a precizat în ce împrejurări : fusese pe șantier, dar pe atunci nu era director general. I-am spus că nu-mi aduc aminte și n-a părut să sesizeze lipsa mea de tact. Ne-am așezat în două fotolii, față în față, el lîngă măsuța cu telefoane (convorbirea noastră a fost, bineînțeles, mereu întreruptă de apelurile telefonice) și mi-a cerut :

— Relatați-mi, dacă vreți, pe scurt, cum s-a desfășurat munca în sectorul dumneavoastră și precizați ce lipsuri în organizare au existat.

I-am făcut pe plac și, treptat, în cursul expozeului meu, ca să-i zic așa, m-am încălzit, poate chiar peste măsură ; vorbeam de toate dificultățile noastre trecute, ca și cînd aș fi solicitat ajutorul ministerului pentru rezolvarea lor, ca și cînd hidrocentrala n-ar fi și intrat în funcțiune. (Și eu care credeam că toate astea mi s-au șters din memorie !) Nu, nu, mai eram încă pe șantier, mai sînt și acum și voi mai fi multă vreme... Deși în sinea mea consideram asta o pedanterie, tovarășul I. P. și-a făcut, în timp ce vorbeam, o serie de notițe.

— E bine de știut pentru celelalte șantiere, prezente și viitoare, mi-a explicat la sfîrșit.

A întins mîna și a luat de pe birou o mapă cu scoarțele cărămizii, care mi s-a părut cunoscută.

— Iată, păstrez memoriul dumneavoastră în legătură cu diferența aceea de nivel... polemica cu tovarășul Mironescu... Am impresia că va mai fi util și în vreun alt caz, similar.

Am fost atît de surprins încît n-am găsit nici o replică. M-am mulțumit să tușesc stînjenit ; dar ca să fiu sincer, mă simțeam foarte bine.

— Și acum unde doriți să vă transferăm ?

Am ridicat din umeri.

— Oriunde.

— Mda. A ezitat o secundă, după care : Dacă doriți, pot să vă propun un post în minister. Dar, evident, ar fi de dorit să lucrați pe un șantier... cu toate că, așa se zice, e mai plăcut în București...

„Se zice..." L-am privit lung, și iată ce mi-a trecut prin cap: dar tu, tu ai merge bucuros pe un șantier ? Brusc, mi-am amintit că Mironescu fusese simplu inginer la Bicaz, mai mulți ani la rînd, ceea ce mi-a făcut dintr-odată plăcere.

— Sînteți în concediu, nu-i așa ? V-ați luat avansul de concediu și primele, totul e-n regulă ?

— Da, și am rîs : sînt plin de bani !

— Perfect ! a rîs și el. Cel puțin n-o să vă plictisiți la București !

Privirile ni s-au întîlnit.

— Prin urmare, oriunde, tovarășe inginer ? Într-adevăr, nici o preferință ?

— Nu, sincer, nici una. Dar... neapărat pe un șantier.

Simțeam o fierbințeală ciudată în coșul pieptului : pe un șantier, cît mai repede pe un șantier, vreau să construiesc, așta-i rostul meu, mă pricep, am acum mai multă experiență, vreau să construiesc... Cînd am terminat politehnica eram plin de iluzii și de entuziasm, acum am adăugat și încrederea în puterile mele. Înțelege, tovarășe, eu numai pe șantier sînt acasă.

Desigur, am ținut numai pentru mine acest discurs patetic, poate cam ieftin...

I. P. își trase fotoliul mai aproape de mine și văzui pe fața lui, o secundă, o expresie ciudată : parcă un fel de regret, parcă un fel de dor de ducă, de ispită a nepreväzutu lui. Să nu știi unde vei fi mîine, cu cine vei lucra și cît timp — iată un romantism deghizat, prietene, și l-aș încerca și eu... Poate că omul acela tînăr și de o energie reținută, din fața mea, e însetat de aer, de mișcare, de efort, de explozii nervoase, funcția lui mai mult sau mai puțin birocratică îl nemulțumește și-l uzează. Văzui însă îndată că mă înșel. Da, probabil că tînjește după aerul proaspăt al „terenului", dar nici îndeletnicirile de aici nu-i displac; începu să vorbească degajat, cu un soi de voioșie, și observai în vocea și în privirile lui o înfrigurare ivită din senin, deși disimulată. Ce-mi spusese ? Nu vorbise decît vreo zece minute, dar îmi făcuse în acest timp un tablou succint dar foarte viu al tuturor unităților energetice în construcție și înțelesei că a se ocupa de toate, urmărirea, impulsionarea lor erau pentru el o pasiune, nu o obligație de birou, nu o „muncă".

— Nu v-am expus punctele în construcție ca să vă las să alegeți, tovarășe inginer. Am reținut acel interesant „oriunde" și voi uza de el. În cîteva zile vă voi anunța unde ați fost repartizat, vom mai sta o dată de vorbă atunci, și, de altfel, vom colabora oricum mai îndeaproape.

Înțelesei că nu e vorbă goală și că îl voi întîlni des pe viitorul meu șantier (care o fi acela ? acum începuse să mă obsedeze asta), — cine vor fi viitorii mei tovarăși de muncă, acum ardeam de nerăbdare să-i cunosc, să ne împrietenim, — aici, în cabinetul din minister. Mă bucura siguranța că voi avea oricînd în directorul general ceea ce se numește un colaborator apropiat ; dar nu te teme, nu te voi plictisi cu probleme mărunte, aș fi vrut să-l asigur. Ne ridicasem și schimbam ultimele fraze. Probabil că sunase, fiindcă intră secretara, introducînd pe cineva. Era o fată înaltă, cu părul revărsat pe spate, într-un pulovăr alb. Se apropie și se prezentă :

— Inginer Robaru.

Îmi întinse mîna întîi mie. (Să mă fi luat pe mine drept directorul ? Caraghios : am eu aserții: Cheia, printre pietrele verzui de munte, sau pe stîlpii cu cocioabe din apropiere, cînd în pădure Bîlcanu, în grădina zoologică, cînd în Floreasca, în odaia-i joasă, sau la Obor, unde am colindat vreo trei ceasuri printre tarabele cu legume și fructe. O singură dată ne-am refugiat într-o sală de cinematograf, unde rula un film mexican foarte slab. Am poposit destul de des, în schimb, prin restaurante și bodegi de cartier, prin mustării cu garduri de papură și ospătari spirituali. Așa se face că Bucureștiul, în care m-am plictisit copios în primele zile, mi s-a descoperit dintr-o dată policrom și divers, vesel și plin de fantezie, malițios și naiv, cu amurgurile sale picturale, cu o trepidație aparte, muzicală la o observație mai atentă, cu o populație mai spumoasă la periferie decît la centru. La ora asta sînt zdrobit de oboseală, după încă o zi de peregrinări citadine, și ușor amețit (probabil că și vinul are partea lui de contribuție...), dar refuz să mă predau somnului, mă simt întărîtat, aștept ușoara aburire a geamului ca să salut de la etajul șase orașul care se va trezi iarăși proaspăt și altfel decît ieri...

Ce am discutat în aceste zile, care au fost temele și pretextele de discuție, mi-ar fi imposibil să precizez — și ce rost ar avea ? Cuvintele s-au topit în văzduhul colorat al toamnei, ideile au zburdat pe buzele noastre, ne-au făcut cîte o reverență și au zburat, zîmbetele au licărit ca niște efemeride — și din toate s-a închegat acea miraculoasă încredere reciprocă, acea afecțiune fără o undă de erotism (de necrezut ! sau să fie o iluzie ?), sentimente care mă domină în acest sfîrșit de noapte și îmi dau o stare de euforie. Astăseară am fost pentru întîia dată la un restaurant „de lux". Pe malul lacului, la „Pescăruș". N-am dansat, localul era aproape pustiu și nici una din cele cîteva perechi de la mese nu se încumeta să apară prima pe ring. Se făcu întuneric și frig. Lacul cu apele scăzute oglindea cîteva lumini tremurătoare. Parcul se ștergea în pîcla ușoară a serii și noi am tăcut mult timp, pentru întîia dată melancolici după cele cîteva zile voioase, frenetice, simțind cum intră ceața și în noi. De la un timp, eu am început să beau sistematic, cîte un pahar de vin greu, uleios, la un sfert de oră, și am simțit o plăcută accelerare a circulației sîngelui, am ametit ușor și am început să văd cam difuz contururile obiectelor. Ce a fost surprinzător în seara asta a fost tocmai lunga noastră tăcere, faptul că nu ne-am simțit stingheriți, că n-am căutat anume un subiect de discuție. Dacă vreunul ar fi încercat să facă asta, celălalt și-ar fi dat seama și din clipa aceea prietenia noastră, atît de spontană, și-ar fi pierdut farmecul. Eu o priveam cu ochii pe jumătate acoperiți — o „film", ca să zic așa — și, ciudat, eram trist că ne-am întîlnit, că sîntem împreună, că e toamnă și ceață, că stelele, sau becurile, naiba știe, se oglindesc palid în lacul mohorît, că... adevărul e că mă amețisem.

Am plecat, cred, ultimii. (Știu că am mai comandat o sticlă de vin și am fost refuzat politicos). Am luat un taxi și am făcut un drum lung, pînă în Cotroceni. N-o mai condusesem acasă, ne despărțeam întotdeauna la tramvai, în centru. Am lăsat taxiul să plece și am mai mers pe jos vreo sută de metri. Ea s-a oprit în fața unei case (mi-am închipuit că acolo locuiește). Am mai stat împreună aproape o oră — era acolo o piatră lungă, cioplită, pe care ne-am așezat : cadru romantic, deasupra un tei bătrîn care foșnea, noapte, liniște, noi vorbeam aproape în șoaptă. Într-un tîrziu s-a ridicat.

— La revedere. Mîine nu ne putem întîlni (și mi-a spus motivul, dar l-am uitat). Dacă vrei, poimîine.

Am stat față în față cîteva clipe. Mi-a trecut prin cap un gînd stupid : oare n-ar trebui s-o sărut ?! De multe ori, în situații similare, m-am simțit obligat să sărut femeia cu care eram, fără să am vreun chef de așa ceva. Nu, mi-am răspuns, auzi prostie ! Am rămas uluit cînd am auzit-o pe ea :

— Îmi dai voie să te sărut ?

Fără să vreau, m-am dat ușor îndărăt, lipindu-mă de trunchiul copacului, cu brațele lălături. Ea mi-a prins capul între palme și m-a sărutat pe obraji. S-a întors repede, mi-a făcut un „la revedere" cu mîna și a străbătut strada în fugă ; a cotit după colț și am pierdut-o din ochi. M-am desprins din loc și am plecat încet. Mă sărutase, de fapt, cum își sărută o soră fratele. Prin urmare, mîine n-o văd. Abia poimîine. Dar ce voi face mîine, o zi întreagă, din nou singur ? Dorm pînă la prînz — n-are decît să bată femeia de serviciu cît o vrea, că nu-i deschid. Pe urmă văd eu ce mai fac. Ce simplu m-a întrebat : îmi dai voie să te sărut ?...

Nu va mai fi nici un poimîine... Dimineața la opt — și ce adînc dormeam ! — m-a trezit telefonul. Era ministerul, vocea afectată a secretarei cu părul platinat mă convoca pentru ora zece la directorul general. În cabinetul tovarășului I. P. am făcut cunoștință cu noul meu director și cu secretarul comitetului de partid. Eu — surpriză — am fost numit inginer-șef al șantierului din V... Curiozitate reciprocă, zîmbete, cîteva glume. Trecere în revistă a problemelor tehnice, consfătuire însuflețită. (Ni s-au adus cafele — ceea ce mi-a prins bine, mă durea capul după vinul de aseară). Directorul și secretarul veniseră să ceară un plus de utilaj și de fonduri, ceea ce I. P. le-a aprobat, nu fără oarecare nemulțumire, și, după cîte mi-am putut da seama, voi avea de furcă pe șantier, dar nu-i nimic, mă simt în stare de oricîte eforturi, mă simt „în formă", totuși oarecari îngrijorări încerc de pe acum (voi face sau nu față ?), destule ca să-mi umbrească mîndria copilărească cu care am întîmpinat vestea înălțării mele în grad. Am înțeles că tovarășul I. P. are încredere în mine, că e frămîntat și el de problemele șantierului nostru (îl și numesc „al nostru", fără ca măcar să-l fi văzut !), voi căuta să nu-l dezmint. Am convenit cu directorul și secretarul să plecăm la noapte, ne-am dus toți trei la biroul de voiaj și ne-am scos bilete de tren, după care ne-am despărțit — fiecare mai aveam de rezolvat cîte ceva în aceste cîteva ore. E bine că plecăm la noapte, acum ard de nerăbdare să iau contact cu situația de pe șantier, să cunosc oamenii, să mă apuc de treabă — ești un tip activ, băiete, bravo...

Da, dar nu va mai fi nici un poimîine... Cît fusesem la minister, pe urmă cu ceilalți, pe stradă, la biroul de voiaj, uitasem cu totul de întîlnirea de mîine, pur și simplu uitasem ! Puteam să mă gîndesc și la altceva ? Da... dar acum e prea tîrziu. Ea mă va aștepta, ca de obicei, la ceasul de la Universitate (mania mea provincială) și nu va ști că eu am plecat undeva în nord. Poate că va fi repartizată și ea tot la V... ? Absurd ! Sînt atîtea întreprinderi și șantiere în R.P.R. ! Am fost s-o caut, am cutreierat prin Cotroceni în speranța că o voi întîlni întîmplător. Am repetat pentru dreptunghiulară, copacii, strada, am cotit după colț și m-am rotit pe acolo de nenumărate ori, cercetînd fiecare fereastră, luminată și neluminată, lătrat de cîțiva cîini, măsurat cu suspiciune de două bătăi de prin curți. Începuse să plouă mărunt și eu băteam mereu acele cîteva străzi, construind tot felul de ipoteze — poate aici locuiește, poate dincoace. Am sunat la două porți, nu, nu cunoșteau nici o inginer Geta Robaru (de altfel ea îmi spusese că locuiește de scurt timp la o colegă). Procedam copilărește, căutînd să identific casa după vreo asemănare cu ea însăși... Te-ai mințit, păcătosule, mă admonestam, adevărul e că ești îndrăgostit, îndrăgostit ca un caraghios... N-am întîlnit-o.

Și nici n-am s-o mai întîlnesc. N-am cum s-o mai întîlnesc. N-am cum să-i scriu. Va pleca și ea. Poate că e mai bine. Mi s-a năzărit mie nu știu ce, și... Nici nu i-aș fi putut spune. Mai bine să-i rămînă nealterată amintirea prieteniei noastre ciudate și efemere. Dar dacă ?... Lasă-te de fleacuri. Deschide valiza, aruncă în ea cămășile și pijamaua — nu uita prosoapele, le-ai pus în sertarul de jos, vezi că mai e și peria de dinți, și mașina de bărbierit, și lamele ! Lasă fleacurile, te așteaptă de mîine încolo o groază de treburi ! Werther, Romeo, bine îți șade, nimic de zis ! E timpul să te însori, băiete, toți trăiesc tihniți, cu micile lor bucurii pe lîngă cele mari, numai tu... ca un lup... Viață de holtei, caraghiosule... Poate că tot o mai întîlnești cumva, prin cine știe ce întîmplare ? Haide, haide !...

Apuc valiza și cobor la portar. Plătesc nota. Străbat bulevardul și mă opresc în stația de tramvai. Îndărătul meu, Cișmigiul — un spațiu vast de tăcere udă. Plouă mărunt. Tramvaiul. Mă uit la ceas : 11 și 5, mai am timp să iau o friptură la restaurantul gării ? Scrîșnetul roților, pe geamul tramvaiului șiroiește ploaia, privesc orb și văd în noapte imagini ireale. O, de-aș fi mai repede în compartiment, în penumbră, s-o visez cu ochii deschiși... Ei, nu, vei fi cu directorul și cu secretarul și vei discuta cu ei despre șantier. Da. Gara.

„Trenul numărul... în direcția... pleacă din stație peste cinci minute...". În compartiment, strîng mîinile tovarășilor mei. „Credeam c-o să pierzi trenul...". „La ce oră ajungem ?". Jerbe de lumini în noapte. „Ce fabrică furnizează cimentul ?". Cît timp îmi va trebui s-o uit — o săptămînă, o lună, un secol ? Nu știu. Ești însurat, tovarășe inginer, copii ai ? Nu, păi de ce ?... E simpatic directorul ăsta al meu, dar cam indiscret... Și de ce s-o uit, în definitiv ?! „Intrăm în Ploești". Da, am s-o caut, am s-o găsesc neapărat. am să-i spun că o iubesc, da, da, că n-am s-o uit. niciodată...

Desene de TIA PELTZ

S-a dezvoltat puternic învățămîntul de toate gradele, care a devenit accesibil tuturor copiilor și întregului tineret. In țara în care altădată milioane de copii rămîneau analfabeți, astăzi nu mai există copii de vîrstă școlară care să nu fi fost școlarizați, iar aproape toți absolvenții de anul trecut ai clasei a IV-a au fost înscriși în ciclul II al școlii de 7 ani.

(Din Manifestul Consiliului Central al Frontului Democrației Populare)

PRIMUL VOT!

Ai implinit de curind 18 ani! Cei din jurul tău te privesc acum ca pe un om în toată firea, în care societatea poate să aibă deplină încredere. Ce mîndru te simți de uriașa răspundere care-ți revine din această zi! Ai intrat acum în primele rînduri ale constructorilor societății noi, socialiste. Cu un plus de seriozitate dar cu același elan tineresc propriu „vîrstei de aur", pornești încrezător înainte.

N-ai cunoscut viața în trecuta orînduire burghezo-moșierească, domnia banului și a exploatării omului de către om. Le-au cunoscut însă părinții, frații și surorile tale mai mari. Traiul lor a fost plin de suferințe, locuințele „împodobite" cu chitanțele impozitelor împovărătoare. 15 milioane de oameni nu aveau în stăpînire nici a zecea parte din glia fertilă a țării. Restul, de nouă părți, aparținea cîtorva sute.

Au trecut acele vremuri de tristă amintire. Ai crescut odată cu Republica Populară. Ai deschis larg ochii tăi de copil neștiutor în fața muncii uriașe de reconstrucție a țării, te-ai împrietenit cu alții de-o vîrstă cu tine, în timp ce vă jucați sub atenta îngrijire a educatoarelor la grădiniță sau creșă. Ai învățat să citești și să scrii, să cunoști tainele vieții, științei și artei.

Acum poate stai aplecat pe o carte într-o bibliotecă liniștită, sau asculți explicațiile profesorului într-o clasă luminoasă. Sau poate ești acasă, într-unul din blocurile construite pentru oamenii muncii, sau într-un parc, sau la un spectacol...

Ori unde te-ai afla, te gîndești cu dragoste la cei ce ți-au asigurat o viață atît de îmbelșugată, la cei ce îți asigură un viitor luminos, lipsit de griji, la Partidul nostru drag, sub a cărui conducere părinții noștri au dărîmat vechea orînduire și au construit una nouă, socialistă, în care domnește bunăstarea și fericirea.

Peste cîteva zile ești chemat să-ți dai cu încredere votul Frontului Democrației Populare.

Va fi un prilej de veselie, un bilanț al activității trecute și un solemn angajament pentru eforturile viitoare.

Primul tău vot! Prima ta contribuție la fericirea poporului!

Așteptăm cu emoție acest moment.

Boroianu Radu
elev, clasa XI-a D, Șc. medie nr. 11 „Dimitrie Cantemir"
București

Pagina elevilor

SCRIITORI CANDIDAȚI

Întîlnirile scriitorilor noștri, mai vîrstnici sau mai tineri, cu oamenii muncii din fabrici și de pe ogoare, cu tineretul studios și chiar cu cei mici au început să devină o tradiție. Adevărate caravane de scriitori străbat orașele și satele patriei noastre, stînd de vorbă cu cititorii, împărtășindu-le din experiența lor în domeniul creației literare sau învățînd de la aceștia să cunoască mai bine tainele și trăsăturile sufletului omenesc, tradițiile și tezaurul inepuizabil al creației poporului. La Galați și la Timișoara, la Craiova și la Hunedoara, în Munții Apuseni sau pe întinsa cîmpie a Bărăganului și a Dobrogei s-au stabilit legături trainice între creatorii în domeniul literaturii și între zeci de mii de cititori ai acestora. S-a scris poate prea puțin la presă despre aceste întîlniri, dar în sufletele celor ce s-au întreținut, cu sinceritate și dragoste, cîteva ore asupra eroilor unor romane, nuvele sau schițe, asupra unor creații poetice sau dramatice, s-au înțipărit adînc impresii puternice, menite să constituie izvorul multor opere noi și interesante.

Cetățenii familiarizați cu astfel de întîlniri au asistat în ultimele săptămîni la un gen nou de întîlniri: Acad. G. Călinescu s-a întreținut cu cetățenii despre normele agrotehnice, selecționarea semințelor, electrificare, echipele artistice, căminele culturale ș.a.; poetul Mihai Beniuc a discutat despre creșterea producției și a productivității, despre progresele uimitoare ale științei și tehnicii, despre sănătate publică, despre sutele de școli noi care se construiesc anual etc. Ca și ei, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Ion Pas, Demostene Botez, Anton Breitenhoier, Kovacs György și Nagy Istvan, candidați ai Frontului Democrației Populare pentru Marea Adunare Națională, s-au întîlnit în mai multe rînduri cu cetățenii, au discutat cu aceștia, și-au strîns mîinile cordial și și-au fixat noi întrevederi în care vor colabora la binele mersului treburilor obștești.

În timp ce marele Eminescu nu s-a bucurat de atenția nici unei municipalități, afară de cea a orașului Botoșani, care s-a înspăimîntat de perspectiva grevării bugetului ei printr-o subvenție de mizerie, solicitată de unii binevoitori pentru poetul bolnav și iară nici o sursă de existență, poeți și prozatori ca Veronica Porumbacu, Nina Cassian, Ion Lăncrănjan, Gica Iuteș, D. Micea sînt chemați să participe direct la gospodărirea Sfaturilor populare. Atenția pe care regimul democrat-popular o acordă astăzi minuitorilor condeiului, făuritorilor literaturii noastre noi, este chezășia cinstei deosebite ce se face scriitorilor mai tineri sau mai în vîrstă, unii bine cunoscuți de marele public, alții abia la începutul carierei lor artistice. Dacă de I. Creangă oficialitățile vremii nu s-au ocupat decît atunci cînd l-au destituit din postul de modest învățător la Iași, de Caragiale decît cînd s-a pus la cale ștergerea lui din bugetul Regiei Monopolurilor, sub pretextul absurd al economiilor, de Ioan Slavici decît atunci cînd l-au trimis la fortul de la Domnești sau la închisoarea de la Văcărești, astăzi scriitorii stau în atenția conducerii partidului nostru, care le creează toate condițiile de existență și de lucru și le face cinstea rară de a participa direct la conducerea treburilor obștești. Și prin aceasta, demnitatea scriitorului este ridicată, alături de cea a creatorilor în orice domeniu de activitate, tot mai mult în ochii tuturor cetățenilor. Ca cetățeni ei înșiși, scriitorii nu rămîn izolați de masele populare. Prin operele lor, aceștia contribuie direct la educarea tinerelor generații, la făurirea omului nou, omul societății socialiste, bazată pe egalitatea în drepturi și pe respectul reciproc. Prin participarea lor la activitatea obștească, ei intră direct în contact cu masele, le înțeleg mai bine nevoile și aspirațiile, cunosc mai profund complexitatea funcționării mecanismului societății, pun umărul la rezolvarea unora dintre problemele ce revin puterii legislative sau executive în statul nostru, verificînd absurditatea teoriei pesimiste a apoliticismului, scriitorului. Scriitorul cetățean, activist nu numai în domeniul cultural, ci și în cel politic și obștesc, va înțelege mai bine problemele complexe ale societății, cărora le va acorda tot mai multă atenție în creația sa.

Scriitorii noștri, fie că li s-a făcut cinstea de a fi antrenați direct în activitatea obștească, fie că vor participa indirect, alături de confrații lor, în această muncă utilă și interesantă, trebuie să fie mîndri de această cinste, să fie pătrunși de răspunderea ce apasă pe umerii lor, de misiunea nobilă ce le revine ca cetățeni și scriitori, făuritori ai literaturii noastre noi și educatori conștienți ai maselor avide de cultură și de civilizație.

Prof. Ion Popescu
Școala medie „Gh. Lazăr"

ȘTIAȚI CĂ...

— În anii puterii populare, scriitorii noștri clasici s-au bucurat și se bucură de cea mai înaltă prețuire.

Adunarea plenară a Academiei Republicii Populare Române a votat în ziua de 28 octombrie 1948 următoarea hotărîre:

„Acum, cînd Academia Republicii Populare Române, după lucrările preliminare, pășește la organizarea activității ei ca instituție de Stat, socotim că e bine să ne aducem aminte cu recunoștință de acele personalități de valoare pe care regimurile din trecut le-au împiedicat să facă parte din fosta Academie.

Regimul de democrație populară de astăzi, care cinstește știința, literele și artele, ține să așeze la locul ce li se cuvine valorile nedreptățite de odinioară.

În acest spirit, propunem onoratului plen următoarele nume de oameni unanim recunoscuți ca valori permanente ale științei, literelor și artelor poporului nostru spre a fi declarați, în chip excepțional, membri de onoare post-mortem ai Academiei Republicii Populare Române, legînd astfel, și pe această cale, ce a fost sănătos în trecut cu prezentul și viitorul patriei noastre: MIHAIL EMINESCU, ION CREANGĂ, I. L. CARAGIALE, C. DOBROGEANU-GHEREA, AL. VLAHUȚĂ, ȘT. LUCHIAN, D. TEODOR NECULUȚĂ, ION PĂUN-PINCIO, N. GRIGORESCU, I. ANDREESCU, AUREL VLAICU, dr. ST. STÎNCĂ, G. IBRĂILEANU, AL. SAHIA, dr. D. BAGDASAR".

— Institutul de istorie literară și folclor al Academiei R.P.R., în colaborare cu Ministerul Învățămîntului și Culturii și Uniunea Scriitorilor din R.P.R., elaborează în prezent **Tratatul de istorie a literaturii române**, în cinci volume. Lucrările generale ale Tratatului sînt conduse de către acad. G. Călinescu, iar fiecare volum în parte este condus, respectiv de către acad. Al. Rosetti, acad. Perpessicius, acad. G. Călinescu, acad. Tudor Vianu și acad. Mihai Beniuc.

— Din aceeași dragoste și prețuire deosebită pe care regimul nostru democrat-popular le acordă valorilor literare din trecut, a luat ființă și **Muzeul literaturii române**, în 1957, sub conducerea academicianului Perpessicius.

— **Muzeul literaturii române** are deschisă, permanent, o expoziție bogată în documente, ediții rare, manuscrise, scrisori, diferite periodice literare din trecut, intitulată **Imagini din literatura română**. Totodată, cu prilejul unor importante comemorări și aniversări, Muzeul a organizat expoziții speciale, ca „O sută de ani de la nașterea lui Delavrancea", „15 ani de literatură nouă în R.P.R.", „Mihail Sadoveanu la 80 de ani" și altele. În afara sediului său, **Muzeul literaturii române** a organizat expoziții volante în diferite întreprinderi și instituții din București și din provincie, cum a fost, de pildă, expoziția „Alexandru Sahia" în satul natal al scriitorului.

— **Muzeul literaturii române** a achiziționat pînă acum peste 5000 de manuscrise, scrisori, documente și fotografii inedite ale scriitorilor noștri clasici și contemporani. Așa sînt, printre altele: două scrisori autografe ale lui M. Eminescu, un fragment din manuscrisul nuvelei **Păcat** de I. L. Caragiale, un număr de scrisori și testamentul autograf al lui Vlahuță, diferite scrisori ale lui Mihail Sadoveanu și multe altele. Muzeul posedă, de asemenea, un număr însemnat de obiecte care au aparținut scriitorilor noștri clasici, cum sînt masa de lucru a lui Delavrancea, călimara lui Liviu Rebreanu, un creion al lui Emil Gîrleanu și altele.

— **Muzeul literaturii române** posedă cîteva cărți extrem de rare, cum sînt **Cazania** lui Varlaam, tipărită la Iași în 1643, **Gramatica** lui Eliade Rădulescu din 1828, precum și cîteva periodice de asemenea rare, ca **Pruncul român** de la 1848, **Junimea română**, editată la Paris în 1851, la care a colaborat Al. Odobescu, **Albina românească**, **Dacia literară** și altele.

— În 1949 a luat ființă **Institutul de istorie literară și folclor** al Academiei R.P.R., menit să cerceteze în mod științific și să pună în adevărata lor lumină toate comorile din trecut ale literaturii și folclorului poporului nostru. Institutul este condus de către academicianul G. Călinescu.

— În ultimii ani, au fost organizate numeroase muzee și case memoriale în cuprinsul țării, cum sînt muzeul „M. Eminescu" de la Ipotești, muzeul și casa memorială „V. Alecsandri" de la Mircești, casa memorială „A. Vlahuță" de la Dragosloveni, muzeul și casa memorială „G. Coșbuc" de la Hordou, muzeul „I. L. Caragiale" de la Ploiești, muzeul și casa memorială „G. Topîrceanu" de la Nămăiești — Argeș și altele. Muzeul și casa memorială „Calistrat Hogaș" din Piatra Neamț sînt îngrijite de însăși fiica scriitorului, Sidonia Hogaș.

— Marea popularitate de care se bucură astăzi scriitorii noștri clasici e dovedită și de tirajele nemaiîntîlnite în care sînt retipărite operele lor. De pildă, numai în cinci ani, din 1953 și pînă în 1957, poeziile lui Eminescu au apărut în 422.000 de exemplare, ale lui Coșbuc în 359.000 de exemplare, iar povestirile lui Creangă în 954.000 de exemplare. Tot în aceeași perioadă, scrierile lui I. L. Caragiale au apărut în 337.000 de exemplare.

Teodor Vîrgolici

NOTĂ

În articolul „Vlahuță, Caragiale, Delavrancea în lumina unor noi documente" — în capitolul introductiv — ne refeream la faptul că unele fragmente din caietul Cenzuri de singurătate *au fost publicate și comentate de Al. Bojin.*

ȘCOALA

De ieri

— **Numărul analfabeților se ridica în 1945 la 4.223.451, adică 48 la sută din populația țării. 27 la sută din oameni abia știau să iscălească.**

„Școala este o fabrică de funcționari, de salariați publici și de avocați, o pletoră de semidocți, fără caractere, fără omenie, adevărați cavaleri de industrie intelectuală, cărora le trebuiesc numai decît oncoruri cît de multe, fără nici un merit, și cîștig cît de mare, fără multă osteneală". *(I. L. Caragiale: 1907 — Din primăvară pînă-n toamnă").*

„La oraș dar, la fiecare sută de copii, sînt aproape 60, iar la țară chiar aproape 75, care nici nu văd școala, de cum să învețe în ea" *(I. Slavici: „Școlile noastre sătești", 1890).*

„Școala (era) sub albastrul cerului, pe prispa bisericii, unde, cînd ploua, copiii se înghesuiau în odaia țircovnicului, jos pe cărămizi, sau în clopotniță; citeau și scriau pe genunchi și pe brînci". *(I. Ghica: „Scrisori către V. Alecsandri").*

„Localul e cu totul descoperit și plouă în el, ferestrele sînt sticate, băncile sînt foarte stricate, tablă — școala nu are de loc, lemne pentru încălzitul școlii nu-s, servitori nu, reparația școlii nu, întreținerea școlii nu, nici salariul de învățător nu, cu un cuvînt absolut nimic". *(Mihail Eminescu: Raport în calitate de revizor școlar în anul 1875)*

„Localul de școală din Șipote l-am găsit prefăcut în locuință a notarului, însă ușa din țindă, care da în clasă, am găsit-o zidită, și deschisă în pereții din nord o altă ușă, încît de afară copiii intră de-a dreptul în școală. Școala nu funcționează de fel. În clasă domnul notar își păstrează oeste iarnă curechiul și nutrețul pentru vite. Toate acestea sub ochii domnului primar". *(Mihail Eminescu, ibidem)*

„În fine, chestiunea localelor de școală a ajuns să nu se mai poată ocoli. Cele mai multe școli sînt instalate în niște locale ce sînt în așa stare încît sînt o amenințare pentru sănătatea copiilor și chiar pentru viața lor. Și aceasta e adevărat nu numai pentru școlile rurale și primare urbane, dar și pentru majoritatea școlilor secundare". *(Spiru Haret, Întîiul raport din anul 1884).*

„Localele procurate de comună nu pot să conțină decît 31.221 copii, adică abia 54,53 la sută; și încă și pe aceștia în niște locale care de multe ori sînt în așa stare încît copiii trebuie să țină cu spatele sulle ca să nu le dărîme vîntul". *(Tabele statistice din 1889).*

Între 1897—1910, din 2.243 localuri cu 3.536 săli de clasă, 414 sînt construite din birne. După o statistică oficială.

„Învățătorul mea conducea într-o singură cameră a umilei noastre școli, 6 clase, el singur și simultan. Cînd se ocupa de clasele celor mari, de pildă, punea pe cei mici să scrie. Întrebuința pentru clasele începătorilor ca ajutoare pe cei din ultimele clase". (Mihail Sadoveanu: „Anii de ucenicie").

Despre manuale și sistemul de învățămînt

„Învățarea pe de rost a unor cuvinte goale din deosebitele discipline caracterizează această școală, dar nu cu mult mai mult decît mai pe toate celelalte școli din țară"... „O privire numai în manualele noastre scolastice ne va încredința că elevii trebuie să fi învățînd ca în somnambulism, că nu știu ce scriu și nici ce citesc". *(M. Eminescu).*

„De altă parte mai toate cărțile didactice numai cu numele sînt didactice, încolo niște instrumente de timpenie pentru copii, scrise într-o limbă pălăvăsită, impestrițată cu streinisme, începînd cu abstracțiuni înlocuite cu definiții și reguli absurde, mișuiesc de neadevăruri științifice, îmbrăcate în fraze meștere și pe-nsoate lungi de cîte o pagină". *(Stefan Mihăilescu: Raport în 1889).*

Pregătirea elevilor

„Modul cum este astăzi alcătuit învățămîntul secundar inferior nu permite celor cari au absolvit cele patru clase gimnaziale sau liceale, de a ieși din școală cu o diplomă care le-ar da oarecari drepturi, nici cu cunoștințe îndestulătoare". *(Frederic Damé, 1886).*

„Astfel la noi, ca la nemți, se învață carte, nu pentru ea însăși, cu acea mocirlime de concepție, cu acel entuziasm care se află la tîrnimea și la corpul didactic al altor țări, ci pentru a trece cît se poate de repede prin toate clasele, a face tot atît de repede și superficial dreptul la vreo facultate oculită și a intra cît mai curînd într-un post". *(M. Eminescu).*

„Mai nimic încă n-a atras învățămîntul nostru în cele ce privește funcționarea organismului școlar. Cînd ne dăm seama ce, cît și cum învață puținii copii care au în țara noastră parte de instrucțiune, rămînem uimiți de gîndul de a posturi întîmplătoare, 32 la sută șomeri.

Situația învățătorilor și a profesorilor

„Bugetul armatei e de trei ori mai mare decît al instrucției! Ne trebuie armată permanentă ca să avem cu ce ne fuduli, cu ce face parăzi la zile împărătești și, mai ales, cu ce împușca pe cei ce nu s-ar mulțumi cu starea de acuma" *(Contemporanul, 1881).*

„Ținuți mereu în umbră, puși și la sat și la oraș între cei din urmă slujbași ai țării, lăsați la discreționarea autorităților administrative, lipsiți de conducere conștientă și de disciplină severă, aruncați prin ruine și colibi, ei trebuie neapărat să fie coprinși de simțămîntul umilitor că sînt mai mult ori mai puțin de prisos în organismul nostru so-

Soarta absolvenților

„Ne amintim cu toții de spectacolul dureros al celor 6.000 de absolvenți de școale normale, chemați în Capitală spre a-și alege postul în învățămîntul primar și fugăriți apoi de organele polițienești, pentru că îndrăzneau să ceară dreptul de a pune mîna lor în serviciul operei de luminare a poporului". *(Revista generală a învățămîntului, 1931).*

În 1933, dintre profesori și învățători, numai 5 la sută aveau post sigur, 63 la sută

Aceste două fotografii au un singur subiect: trecutul și prezentul Școlii de meserii din com. Peștișani, raionul Tg. Jiu.

cial și să considere învățarea numai ca un mijloc de a-și cîștiga pîinea de toate zilele". *(I. Slavici: „Școlile noastre sătești", 1890).*

★

Instrucțiunea publică în țară la noi suferă de atîtea lipsuri, încît oricît de mult ne-am ocupa de această materie, tot ar mai fi ceva de zis. *(Al. Odobescu, 1876).*

Se vor investi fonduri sporite în vederea dezvoltării învățămîntului de toate gradele. Vor fi construite la orașe și sate încă 15.000 săli de clasă, noi localuri pentru învățămîntul superior, noi cămine studențești cu peste 15.000 de locuri. În anul 1962, aproape întregul tineret de vîrstă școlară va fi absolvit școala de șapte ani, ceea ce va permite trecerea treptată la învățămîntul general de opt ani, durata școlii medii de cultură generală ajungînd la 12 ani. Se va dezvolta învățămîntul profesional și tehnic și va continua profilarea institutelor de învățămînt superior, dezvoltîndu-se ramurile legate de extinderea tehnicii moderne. Se va lărgi tot mai mult învățămîntul mediu seral.

(Din Manifestul Consiliului Central al Frontului Democrației Populare)

De azi

„Școala de cultură generală trebuie să dea procesului instructiv-educativ un conținut determinat de sarcina sa fundamentală de a crește un tineret multilateral pregătit, înarmat cu cunoașterea legilor naturii și ale dezvoltării societății, cu o concepție științifică despre lume, capabil și competent să aplice în practică cunoștințele însușite în școală, educat în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar". (Hotărîrea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al R.P.R. din 13.VII.1956).

„Statul nou va da copiilor școli numeroase care să-i cuprindă pe toți, le va da cărți și rechizite școlare fără plată... nu numai copiii să se ducă la carte, ci și oamenii în vîrstă. Să se ducă la școlile de adulți ca să învețe și să-și ascută înțelegerea". (M. Sadoveanu: „Despre cultura și învățătura poporului").

„Dacă o mare acțiune primește numele de operă, nici una nu merită mai mult această denumire ca realizarea uriașă, să treci cîteva milioane

Elevii clasei a VII-a a Școlii medie nr. 26 din Capitală la o oră de practică.

de oameni dintr-o beznă perpetuă milenară în seninătatea diafanului răsărit. Ofensiva literei scrise — și în tot alfabetul sînt numai 24, două pe lună, — a pornit din toate părțile prin încercuire și a fost posibilă numai în Era socialistă". (Tudor Arghezi: „Rezultate").

„În țara noastră funcționează 184 școli tehnice, 42 instituții de învățămînt superior, 131 facultăți, 9 centre universitare. Numărul studenților care au intrat în anul I în facultate în 1960 este aproape egal cu numărul tuturor studenților din Romînia în 1938.

În anul școlar 1959—1960, au fost înscriși în învățămîntul elementar 1.508.401 elevi.

În clasele V—VII în 1938 erau înscriși 119.110 elevi. În 1960 — 627.002, de aproape șase ori mai mult.

În școlile medii de cultură generală, profesionale și tehnice învață astăzi 435.000 elevi, față de 88.500 în 1938.

În facultăți: În 1938 — 26.488 studenți, în 1960 — 61.980.

Profesori pentru clasele V—XI. în 1938 — 9.770, în 1960 — 44.874.

— Pînă în 1965 se vor construi încă 15.000 săli de clasă și cămine studențești cu peste 15.000 locuri.

— În 1960 au fost date în folosință 3.000 săli de clasă.

— În anul școlar 1960/1961 au fost cuprinși în învățămîntul de toate gradele un număr de 2.840.000 elevi și studenți, cu 11 la sută mai mulți decît în anul școlar precedent.

— Începînd cu acest an școlar, elevii cuprinși în clasele I—VII primesc gratuit manuale școlare.

— În 1960 în învățămîntul superior au fost cuprinși în anul I 24.800 studenți, cu 54 la sută mai mulți decît în anul universitar trecut.

— În institutele de învățămînt tehnic numărul studenților din anul I a crescut de 2,6 ori.

— Peste 62 la sută din numărul total al studenților înscriși la cursurile de zi sînt bursieri.

În laboratorul de chimie al Complexului școlar din Birlad

Mexic

Miguel D. Martínez Rendón

Revoluţie

— Fragment —

Cînt versul care-a scînteiat în stîncile munţilor,
în satul pierdut în valea negurilor,
în pajiştea întinsă,
care a fluturat flamurile porumbiştilor
şi a iscat din nerodite ogoare
— pustii şi arse —
o floare cu mii de corole de soare,
din mii de sombreros.

Explozia măreaţă a aprins stele
din fiece durere, iar mitraliera
a tăiat o dîră în noapte,
cu noul ritm al jocurilor de flăcări.

Cînt bucuria întîielor goarne
care deschid cutia de cleştar a dimineţii,
cînt trîmbiţa cocoşului ce-alungă noaptea.

Cînt braţele făurarilor lumii noi,
care au dat glas grenadelor,
tunetelor şi săgeţilor aprinse,
dărîmînd noaptea cea putredă,
dăruindu-ne tuturor adevăratul sens al vieţii.

Tu, Revoluţie, ai ancorat speranţa
la ţărmul dreptăţii tale,
ai ridicat păduri nesfîrşite
pe locurile unde era doar putreziciunea nopţii.

Ară acum ogoarele paşnice,
pîrguieşte roadele bogate,
şi pune pe mormîntul ostaşilor tăi
un semn al aducerii-aminte.

Copiii scaldă-i în apele riului,
nu în cristelniţe pline cu otravă.
deschide-le porţile şcolii,
învăţîndu-i să rostească limpede
cuvîntul „demnitate".

O, Revoluţie, în steagurile tale,
istoria a deslusit un alfabet nou,
al libertăţii,
al demnităţii,
al siguranţei în ziua de mîine.

In romîneşte de
FLORIN MURGESCU

●

Pedro Mir

Chemarea lui Octombrie

Prietene din marele-Octombrie, dă-mi mîna.
Mîna ta ne-ntinde torţa nestinsei dimineţi,
ne dă vîntul pentru-aripile morilor noastre,
mîna ta veghează pe garda spadei,
răstoarnă munţii şi schimbă albia apelor.

O, prietene din marele-Octombrie,
de-a pururi alături de noi,
veşnic prezent în visele mele,
tovarăş al speranţelor noastre,
mîinile noastre scriu împreună
un singur cuvînt: PACE!
Spaima-ngheaţă pe domnii pleşuvi,
pe domnii cei gravi cu safeurile pline de război.

Războiul care pîrguieşte grîul?
Sau, poate, tînărul îndrăgostit
taie, cu o baionetă bine ascuţită
cosiţa fetei iubite
şi o păstrează visînd, visînd într-una,
într-un medalion de schijă?
Drumurile se construiesc, poate,
cu flăcările exploziilor care
aruncă în aer poduri şi oameni?
Cine a rostit aceste minciuni?
Cine a rostit aceste minciuni
şi n-a căzut sub tăişul blestemelor?

Măduva oaselor zdrobită,
gîtlejul sfîntecat,
pleoapele arse, căzute ca o lespede fierbinte
peste orbitele goale, —
Acesta-i războiul!
Mame cu sinii tăiaţi,
copii flămînzi, cerşind un strop de lapte.
Spaime de mitralieră,
moarte organizată conform unui plan,
moarte şi spaimă.

Cavalerul suplu al plumbului,
cavalerul amar al trestiei de zahăr şi al bananei,
cavalerul blond al petrolului,
cavalerii yankei
ai cozii de scorpion,
ai biciului, ai tuberculozei,
se tem de soare, se tem de tine, de noi.

Tu ne-ai dat sensul cuvîntului PACE,
mie şi tăietorului de păduri,
vecinei cu braţele-ncărcate de garoafe,
paznicului farului de pe stîncile uitării.
Ghitarele noastre cîntă acum
melodia celor două cuvinte al căror sens
se confundă:
PACE ŞI OCTOMBRIE.
Milioane de mîini
sub care strunele ghitarei
dau glas aceluiaşi cînt:
PACE şi OCTOMBRIE.

In romîneşte de DAN GRIGORESCU

●

Miguel Rodriguez

Poem

Am respirat adesea
aerul curat şi puternic al înălţimilor.
Întotdeauna, aici, printre păstorii săraci,
mă simt încărcat de bucurii
mai mult decît ghitara de cîntece.

Îmi sînt vechi cunoştinţe stîncile,
pădurile, — prieteni vechi;
dar păstorii, în mijlocul cărora am crescut,
sînt una cu mine, trup şi suflet.

Lor vreau să le închin cîntecele mele
zămislite din cîntecele lor.
Ei mi-au leganat zilele de grea cumpănă,
ei mi-au dat să sorb
cleştarul înaltelor văzduhuri,
ei mi-au arătat cum acvilele taie
feliі imense din azurul necuprins,
ei mi-au arătat cum caprele,
ca nişte explozii de umbră,
desfac volute pe deasupra abisurilor.

De la ei am învăţat trei cuvinte
atît de dragi,
încrustate pe uşa casei mele:
mîndrie,
libertate,
iubire.

Mîndria de a fi liber şi de a iubi
libertatea de a fi mîndru şi de a iubi,
dragostea pentru cei liberi şi mîndri.

De la ei le-am învăţat.

In romîneşte de
GEO DUMITRESCU

Jaime Federico Pena

Nu ştiu

Nu ştiu de ce cad frunzele
chemate de glasul pămîntului,
de ce cad oamenii
chemaţi de glasul morţii,
de ce păsările nu aud glasul pămîntului.

Ştiu doar că oamenii pot ignora
glasul morţii
Arborii, plecaţi în fiecare an în călătorie spre zare,
izvoarele curgînd fără întoarcere
nu ascultă glasul morţii.

Oamenii nu trebuie să moară-n războaie
Oamenii au dreptul la viaţă,
au datoria să amplifice
glasul pătrunzător al bucuriei
pe care şi eu vreau să-l sporesc
cu cîntecele mele
desăvîrşind înflorirea albă a umerilor femeii iubite,
bucuria flăcărilor, îmbătate de mireasma dulce a pîinii,
mîndria de-a creşte copii harnici,
liniştea sigură-a mîinilor
care aruncă-n mare armele morţii.

In romîneşte de
CONSTANŢA BUZEA

●

Germán Pádro Garcia

Aşteptare

La poarta tristă-a casei mele-am stat
o zi întreagă să m-aştept. Dar cine
mi-a spus oftînd: „El a plecat..." ?! Din mine
se rupse glasul trudnic şi-ntristat?

Pe pielea mîinii, — adresele străine,
plîngînd, în seara-aceea mi-am notat.
Zadarnic mă mai caut; sînt plecat
şi focul arde fără jar în mine.

Cin' mi-a prădat din curcubeu culoarea
lăsînd în schimb tristeţea? Ce departe
înşurubează ciocîrlia zarea!

Voi reveni-ntr-o zi din lungul drum!
De-o altă viaţă-atunci am să am parte
eu, cel întors acasă din surghiun.

In romîneşte de
ANTON ILIESCU

ATLAS LIRIC • ATLAS LIRIC •

Insemnări despre „Celebrul 702"

Un lucru e să exclami, după spectacol: „Mi-a plăcut!" şi altceva e să scrii un articol. Cititorul zilelor noastre e exigent. El respinge, fără drept de apel, aprecierile impresioniste. Eşti somat să răspunzi cît se poate de clar: de ce ţi-a plăcut? — Pentru că piesa e bună. — Dar de ce e bună?

Noi cei care ne ocupăm cît de cît de problemele literaturii avem o deformare profesională. Pe baza cunoaşterii intrucîtva mai amănunţite a fenomenului literar elaborăm un număr de criterii de calitate şi ori de cîte ori sîntem în faţa unui succes de creaţie, ne grăbim să vedem în el doar o confirmare a propriilor teorii. Numai că, uneori, lucrurile parcă nu se potrivesc.

Aşa-i şi cu piesa lui Mirodan.

Este un lucru indeobşte recunoscut că o primă condiţie de reuşită în dramaturgie este iscusinţa de a construi un conflict dramatic puternic, a cărui tensiune să nu scadă pînă la sfîrşitul piesei. Există un asemenea conflict în „Celebrul 702"? Ciudat lucru, la prima vedere parcă nu există... Principalele personaje contrapuse sînt Editorul (Harrisson) şi gangsterul condamnat la moarte, Cheryl Sandman, devenit, peste noapte scriitor celebru. Numai că acesta din urmă n-are nici o posibilitate să se opună primului. Harrisson are perfectă dreptate cînd susţine că Cheryl Sandman nu există, ci este doar o invenţie a lui („Deci, tu eşti eu. Ori dacă tu nu eşti tu, ci eu, cum îţi permiţi, domnule să te amesteci în viaţa mea particulară?"). Este posibil în asemenea condiţiuni un conflict puternic între Harrisson şi Sandman? Metaforic întrebarea ar putea fi transcrisă în felul următor: ca să treacă o baltă un om şi-a amenajat o pereche de picioroange. Dar după ce a revenit pe solul tare le aruncă înapoi în mlaştină. Şi iată că picioroangele se revoltă: nu vrem! Pot să se răscoale picioroangele împotriva aceluia care le-a fabricat? În piesă se pare că pot. Dar în anumite condiţii.

În cazul lui Cheryl asemenea condiţiuni au fost create prin intervenţia Dianei. Este singurul personaj pur în piesă, ceea ce ne îndreptăţeşte s-o interpretăm ca pe un simbol. Ea întrupează ceea ce a mai rămas neîntinat în adîncul sufletului lui Cheryl. În faţa morţii inevitabile omul renaşte şi atunci lupta se încinge, lupta adevărată! Bine, dar asta se întîmplă doar în actul trei! Cum de se poate susţine o piesă în care conflictul veritabil izbucneşte doar în actul ultim? Se vede că se poate...

Un alt criteriu de calitate în dramaturgie este existenţa unor caractere bine conturate, reliefate multilateral şi tipice în sensul cel mai strict al cuvîntului. Există asemenea caractere în „Celebrul 702"? Se pare că... nu... (Ciudat, foarte ciudat!). Eroul principal Cheryl Sandman e mai degrabă un pretext decît un caracter. „Fata în albastru" e un simbol, Harrisson e un tip, dar e realizat corect, după şabloane, diferă puţin de alţi afacerişti fără scrupule care mişună în lumea capitalistă ca rechinii în în Marea Mediterană. Foarte bine reliefat, dar iarăşi fără o individualitate distinctă, e gangsterul blazat Joe Gardanne. Directorul? Preotul? Nu şi iar nu. Toţi se mişcă excepţional de firesc pe scenă, dar nu sînt tipuri. Ne este greu să pretindem (deocamdată) că „Celebrul 702" va îmbogăţi literatura cu „tipuri celebre". Atunci de ce totuşi piesa e bună?

Se pare că în primul rînd pentru că e cu totul nepretenţioasă, în al doilea rînd pentru că e scrisă foarte inteligent, iar în al treilea rînd pentru că e indisolubil legată de actualitate, în sensul că dezvăluie extrem de pregnant o latură a luptei ideologice din timpurile noastre.

Unii ar putea fi ispitiţi să conchidă că succesul piesei s-ar datora ingeniozităţii cu care autorul împleteşte gluma cu laturile grave ale vieţii. (Cam aşa apreciază spectacolul şi Dumitru Solomon în „Gazeta literară"). Fără să le respingem de plano, nu ne alăturăm totuşi acestor aprecieri. Nouă ne pare dimpotrivă că discursul de la urmă a lui Cheryl în apărarea adevărului sună strident în gura unui personaj care, totuşi, nu-i decît un gangster. De altfel, textul piesei aşa cum a fost publicat în revista Teatrul nu cuprindea şi această intervenţie finală. Frazele rostite nu pot fi niciodată apreciate făcîndu-se abstracţie de omul care le debitează. Iar în gura lui Cheryl Sandman orice adevăr este profanat, se compromite. Ni se va replica invocîndu-se exemplul lui Satin din Azilul de noapte. Gorki însuşi spunea cu mulţi ani mai tîrziu că monologul despre om „e destul de străin în limbajul lui Satin". Totuşi, adăuga Gorki, „în afară de Satin, n-avea cine să-l spună". Şi în „Celebrul 702" nu există altcineva în afară de Cheryl care să poată pronunţa monologul despre adevăr. Dar să nu uităm că Azilul de noapte a fost scris cu 57 de ani în urmă în Rusia ţaristă. Atunci Gorki a fost nevoit să ţină seama şi de o serie de consideraţii de conjunctură care nu există pentru un scriitor contemporan din R.P.R. Şi apoi — e o deosebire mare totuşi între Satin şi Cheryl. În cazul piesei pe care o discutăm ni se pare că mesajul piesei ar rămîne tot atît de clar şi fără „precizarea", oarecum didacticistă de la urmă. Dar care este atunci secretul succesului piesei „Celebrul 702"? Adîncimea explorării, am spune noi, ceea ce a permis autorului să extragă maximum de semnificaţii actuale dintr-un fapt oarecum mărunt. Pînă la urmă şi „Celebrul 702" se bazează pe o simplă anecdotă, ce ar putea fi povestită în cîteva fraze, dar prin ea se dezvăluie o latură esenţială a vieţii contemporane. Autorul parcă subliniază printre rînduri că el ştie cît de neînsemnat e în fond „pretextul" piesei, ne invită însă să-l urmărim în încercarea de a descoperi, dincolo de faptele seci, implicaţiile majore.

Epoca noastră este în primul rînd — după cum a reliefat recenta consfătuire de la Moscova a partidelor comuniste şi muncitoreşti din 81 de ţări — epoca trecerii de la capitalism la socialism, epoca înfrîngerii capitalismului şi a victoriei socialismului. Dar lupta nu e deloc uşoară. Una din laturile ei esenţiale e bătălia ideologică. Folosind un aparat propagandistic uriaş, burghezia imperialistă încearcă să-i convingă pe cei naivi că fericirea şi libertatea umană pot fi asigurate doar acolo unde predomină „libera întreprindere". Piesa lui Mirodan demască puternic, pregnant minciuna acestor afirmaţii şi arată convingător la ce se reduce, de fapt, libertatea şi respectul omului în Statele Unite ale Americii. Demonstraţia e cu atît mai interesantă, cu cît, printr-o reţea întreagă de replici şi situaţii ingenioase, autorul permite spectatorului să tragă unele concluzii privind combaterea rămăşiţelor burgheze de la noi. Nu e armă mai eficace pentru combaterea unor atitudini incompatibile cu morala socialistă decît a arăta cu cine începi să semeni dacă nu te descotoroseşti de ele. Tensiunea dramatică în piesa lui Mirodan este de esenţă ideologică (gorkiană, într-un sens). Autorul acumulează treptat cu multă pricepere elemente variate pentru a demonstra în actul III adversitatea ireductibilă între aspiraţia spre umanitate şi lumea burgheză. Este speculat în acest sens pînă la capăt momentul confruntării cu moartea (pretext foarte des folosit în dramaturgie) pentru a se arăta că în lumea capitalistă singura posibilitate de a exista pentru om, e de a lupta împotriva burgheziei. Cheryl e condamnat la moarte. Profitînd de această împrejurare Harrisson îl cumpără şi într-adevăr Cheryl are iluzia că şi-a salvat viaţa, că există. Curînd însă, află prin gura lui Harrisson chiar, că n-a existat. A trebuit să vină „fata în albastru", adică să se trezească în ultima clipă conştiinţa sa adormită, ca Cheryl să poată exista cîteva luni. El ştie că pînă la urmă Harrisson se va răzbuna crunt. Că el, Cheryl, va muri, însă, pînă atunci va trăi, va exista cu adevărat, pentru că se va angaja cît de cît în lupta cu distrugătorii umanităţii. Al. Mirodan realizează acest mesaj combativ îmbinînd umorul savuros cu momente de tensiune, grotescul cu ironia fină, comicul de situaţie cu verva dialogului. Totul e subordonat unui înalt scop ideologic. De aceea opera literară are adîncime. De aceea piesa place.

Deoarece acest articol nu are pretenţia să fie o cronică dramatică, vreau numai să elogiez în cîteva rînduri spectacolul Teatrului de Comedie. Mi se pare că reuşita se datorează aceleiaşi cauze decisive; toţi factorii componenţi: regie, jocul actorilor, decorurile, converg în aceeaşi direcţie, urmărind aceeaşi ţintă: să atragă maximum de semnificaţii ideologice din textul piesei. Pe această linie se realizează o foarte interesantă îmbinare a procedeelor riguros realiste cu folosirea unor simboluri. Jocul e pe alocuri ca în piesele lui Cehov (în realizarea M.H.A.T.-ului) pe alocuri e uşor şarjat, atît cît e nevoie pentru ca valenţele comediei să fie reliefate. Decorurile creează pe o porţiune a scenei o atmosferă adecvată de închisoare americană, dar o înconjoară cu alte elemente sugestive pentru modul de viaţă american în ansamblu. Fiecare actor caută să simbolizeze riguros o categorie socială, îmbogăţind în acelaşi timp rolul — întocmai în spiritul piesei — cu o seamă de variaţiuni savuroase care dau ansamblului ceea ce se numeşte uneori „culoare".

Nu pot să nu termin felicitîndu-l pe autor în primul rînd, dar în aceeaşi măsură şi teatrul care şi-a inaugurat activitatea cu un spectacol atît de reuşit.

Mihai Novicov

NUMAI CARUL MARE NU SE ÎNVÎRTE PE RULMENȚI!...

Era un bătrîn oraș moldovenesc... Un oraș al birjelor colbăite, clătinate prin hîrtoapele ulițelor, pe roțile abia unite de înduioșătoare mirțoage care uitaseră de mult gustul ovăzului!... Un oraș al desculților vînzători („La trei la doi lei — covrigii proaspeți, iaaa!"), un oraș al cocoșabelor lipite pe jos cu lut, al palidei malarii, al țîncilor cu pîntecul diform — dar și al fanfarei militare care intona din chioșcul romantic al Grădinei Publice, valsurile („ah valsurile"!), care făceau să tresalte inima doamnelor sub corsajul năpădit de dantele și să lunece monoclul domnilor de-a lungul și pînă la capătul șnurului negru... Un oraș umilit și desfigurat de rapacitatea boierului și-a negustorului și-a polițaiului și-a judecătorului și-a prefectului și-a cîrciumarului și-a deputatului și-a senatorului... Un oraș prăbușit sub catastrofale inundații și îngrozitoare cutremure, un oraș trecut sub grindina de plumb a ultimului război, un oraș sortit pieirii.

Acesta era orașul celor 120 de crîșme, Bîrladul!

Pe vremuri, Bîrladul a avut un teatru. Patronul — copios asigurat, l-a incendiat. Era și un cinematograf — „Francez"-ul! (Undeva, pe malul unei gîrle pe cît de centrală, pe atît de rău mirositoare). Era pe cale de prăbușire. În 1900 Bîrladul număra 13.000 de analfabeți. Peste jumătate din populația sa. Exista, pînă în anii noștri, o singură bibliotecă și din cele 500 de aparate de radio în funcție, nici unul singur într-o casă de muncitor! Nu exista nici o policlinică de copii. În zilele premergătoare alegerilor, căruțe încărcate cu nisip și piatră de rîu, pașcurgeau fantomatic hîrtoapele străzilor desfundate. Era ceea ce se chema „campanie de alegeri". Și tot atît de fantomatic dispăreau o dată cu votul obținut de „conașu". Singuri votanți care nu crîșneau din dinți erau cei înscriși și ei cu anfisna, cei care odihneau sub crucile de pe Dealu'Raiului, la „Eternitatea"!

Acesta este Bîrladul de ieri!...

Bîrladul de astăzi?... Iată o adunare edificatoare:

— Fabrica de rulmenți Bîrlad

— Fabrica de confecții Partizanul Roșu

— noi unități de producție

— un total de 5.100 de muncitori

— numai în ultimii ani — 24 de blocuri cu peste 630 apartamente

— un complex școlar care este mîndria întregii țări

— un Institut pedagogic cu 280 studenți

— o școală pedagogică, una medie, una profesională.

— canalizarea în lucru,

— racordarea la sistemul energetic național

— asfaltarea străzilor, înființarea unei rețele de autobuze (în continuă creștere),

— un spital pentru adulți și unul pentru copii,

— un sanatoriu T.B.C. și numeroase policlinici,

— Teatrul de Stat „Victor Ion Popa", cu 580 de locuri,

— două monumentale cinematografe și un cinematograf de vară, etc. etc. etc.

Dar acest total ar fi năduvit de cele mai înalte ale sale semnificații dacă n-am adăuga: anii puterii noastre populare și elanul creator al oamenilor muncii din țara noastră eliberată, elan condus către culmile socialismului de Partidul Muncitoresc Român! „Aceasta este esența miracolului petrecut pe malurile Bîrladului!.. Este mărturisirea unuia care — în anii copilăriei: a hălăduit de-a lungul tulbure al apei, pescuind chitici cu coșul priponit în tăria firului apei. Și precum era coșul cu marginile întoarse înlăuntru, aidoma călimării „dintr-a-nțiia", așa i-au fost și ochii. Și cîte s-au întîmplat — nu le-a scăpat din amintire, în ujtare!... N-am uitat!... Și nu voi uita niciodată!... Și te slăvesc, soare, care luminezi bătrînul oraș al copilăriei mele!

De la înălțimea celor ai săi un metru și nouăzeci, inginerul Ștefan Dumitrescu, directorul Fabricii de rulmenți din Bîrlad, exclamă cu o neprefăcută modestie, cu nedumerire și chiar cu oarecare (destul de prost ascunsă!) indignare:

— Păi, bine... dar ce rost are să scrieți despre mine!?... Eu sînt doar o modestă rotiță în tot acest angrenaj!... Vă pot numi o sută și încă o sută de muncitori și tehnicieni din această fabrică... Și încă o sută și o sută, dacă memoria mă va ajuta!... Despre ei, da — merită să scrieți. Această fabrică este creația lor. Succesele fabricii — sînt succesele lor.

Totuși îmi fac datoria — devenită neplăcută — de ziarist:

— Vreau să vă cunosc biografia!?

— Biografia mea?... O biografie de toate zilele!... Sînt fiu de muncitor. La patruzprezece ani am fost ucenic la Uzinele Timpuri Noi. După război, am studiat în Uniunea Sovietică. Am devenit inginer... Insfîrșit — în 1954 — am devenit directorul... Insfîrșit... Cam atît...

Tac... Și el tace... O vreme, își alege o țigare potrivit de îndopată, din pachetul de „Favorit". Apoi, cu un gest hotărît o replantează în pachetul încă plin, dar destul de mototolit. Și reia:

— O biografie de toate zilele!.., Știți — și pleoapele i se string — în fosta mea casă bătrînească, undeva pe strada Mitropolitul Dosoftei, abea mă puteam strecura prin dreptunghiul ușorilor. La acel capăt de mahala s-a stins mama de tuberculoză... Și tata..

Să nu vă mirați că n-am decît patruzeci de ani!... Vîrsta medie a muncitorilor din fabrica noastră nu depășește douăzeci și trei de ani! Ei au creat faima fabricii noastre!... Să vă povestesc despre importanța fabricii noastre?... Dar gîndiți-vă!... Numai roțile Carului mare nu se învîrt pe rulmenți!

Aici, la apa Bîrladului, în orașul care a împlinit 800 de ani de existență cronicărească, la încrucișarea drumurilor cherva-nelor negustorești, din Istambul sau Cracovia, din Muntenegru și Chiev, aici, unde bucșa primitivă se-nvîrtea sub roata de lemn (nu mai puțin primitivă), s-au născut rulmenții creați pentru căile ferate!... Acești rulmenți, mărturisește Ștefan Dumitrescu, ne pun pe aceeași treaptă calitativă cu țările cu cea mai bătrînă tradiție în materie... Și vom dubla producția! Încă ceva: vă atragem atenția că încă din 1958, valoarea cheltuielilor făcute cu construirea și punerea în producție a acestei fabrici a fost acoperită în și întrecută!... Astăzi: [illegible] Exportăm cantități uriașe de [illegible] și sîntem exportatori prețuiți! Sîntem pe picior de egalitate cu țările cu tradiție în fabricarea rulmenților!

Tace... Închid carnetul și-l strecor, cu o oarecare stînjeneală, în buzunar.

Nu pot să trec peste unele amănunte ale biografiei sale: a fost decorat de trei ori, e deputat orășenesc, e suporterul echipei Rulmentul-Bîrlad, una dintre slăbiciunile sale este vioara ocrală, iubește teatrul, iar ultima sa inovație aduce fabricii economii de peste 500.000 lei și, mai mult, această inovație se va extinde și la alte întreprinderi!

Plec. În orașul unde, odată cu fluieratul vardiștilor de noapte, se stingeau ultimele pîlpîiri ale gazorniților — s-au aprins lumînile noi ale orașului nou... Asemeni unei corăbii — orașul pare că plutește cu toate luminile sale către viitor

Cezar Drăgoi

NOAPTE DE VEGHE PENTRU PATRICE LUMUMBA

de Gheorghe Tomozei

MOTTO:

„Rănile noastre sînt încă mult prea proaspete, pentru a putea uita de ele..."

LUMUMBA

AL DOILEA MOTTO:

„Să triumfe poporul nostru!"

LUMUMBA

AL TREILEA MOTTO:

„...Și dacă trebuie să murim pentru popor, vom muri..."

LUMUMBA

Ninge...
Aerul e crud
ca o garoafă albă...

E o ninsoare ciudată,
fulgi mari se aud
căzînd peste ramuri,
căzînd peste chipuri.

Vasăzica, i-adevărat,
departe, peste-alte temnițe săgetătoarea nisipuri
crima s-a făptuit:
Patrice Lumumba a fost asasinat!

Ninge,
ninge ameților
și aerul e crud
ca o garoafă albă...

Ninge... Fulgii se-adună
scînteind
ca lacrima ce cade în clipa victoriei,
ninge peste arborii iernii, subțiri,
peste visuri,
peste amintiri
și peste acoperișurile de tablă-ncrețită
ale memoriei...

Ochii mei privesc lumina răpezii
(ochii lui au mai sînt),
mîinile noastre se-apropie,
se caută și se găsesc,
(mîinile lui au mai sînt)
bătăile inimii vibrează, curate,
(inima lui e cenușă și vînt,
inima lui e pămînt
și nu mai bate, și nu mai bate...)

Flăcăul negru a fost ucis
poate l-au fulgerat gloanțe,
poate l-au fulgerat cuțite
ori poate a fost încredințat foc
ori a fost spînzurat
de-o creangă de sloi
cu frunze-ascuțite.

Le-a fost teama călăilor
de glasul bărbatului negru
de trupul lui, ca o trestie sosnră de bambus
de privirile lui fierbinți
și de cîntecele lui
în care se zvîrcoleau fluvii.

Imperialiștii,
colonialiștii —
și-au învățat bine slugile să ucidă
și slugile-au deprins învățătura.
Călăii-or să piară.
(cititorule, după ce le rostești numele,
clătește-ți gura!)

Ucigașii se tem,
lumina le arde fața lividă.
se tem
că singele nu li se mai supune,
că n-au ajuns încă la „perfecțiune
și-atunci, de sute de ani,
învață să ucidă,
și nu știu decît să ucidă.

De la o vreme însă, monstrul se clatină,
mîinile îmbătrînesc,
săbiile se subțiază de atîtea trupuri sfîrîcate,
pînă se rup,
și teama, ca o apă a morții
le urcă în trup.

Lustruiesc gratiile temnițelor, posaci,
țipă, dar nu mai sînt auziți
și gîtlejul le rămîne ca o cartușieră goală, —
se strecoară pe sub arbori, hoțește.

Moartea-i găsește cu degetele pe trăgaci
deci gloanțul, gloanțul pornește,
spintecă aerul, neabătut
și-atunci e sloi pe boltă aștințește
și-atunci flăcăul negru cade-n lut...

Vai, negre păsări se aud,
plîng arbori negri —
și negre tobe bat, peste păduri
pe cînd flăcăul negru cade-n lut...
Aminuți-vă cuvintele lui,
flăcări vii:
„Dacă trebuie să murim pentru popor,
vom muri!"

Cine ar fi putut s-aducă teama
în gîndurile celui ce rosti:
„Dacă trebuie să murim pentru popor,
vom muri!"

Glasul continuă să răsune
prin înșiruirile, africanele văi
și fiecare cuvînt
se rostogolește rotund peste lume
ca un fruct copt.

Ucigașilor,
Cînd ați năvălit în africane ținuturi,
ați descoperit firele de aur, în piatră,
argintul și perlele fine, din ape
sezările aproape,
și-ați zărit pasărea colibri...

Un singur lucru n-ați văzut,
în început:
izvoarele Nilului,
uriașe, scăpărătoare,
izvoarele Nilului!

Așa și acum,
nu zăriți, dincolo de ierburile păduri
cu culburi de foc,
fluviul sălbatic al mustrărei uri
în care vă veți prăbuși cu-ncetul.

Nu zăriți cum se apropie,
amenințătoare —
și vi se plumbă pe ochii deschiși,
degetele copiilor uciși!

Nu auziți cîntecul de libertate
care suie în cetățile sparte
și le împinge, ca pe caravane
spre „mîine", spre „mîine";
cîntecul negru ce crește în inimi
ca-n junglele africane
fantasticii
arbori de pîine!

Călăii vor plăti pentru tot,
văd ziua aceasta sublimă, îi simt sălc[illegible]nici
dintre răpezile ierni mele.

Nu-l vom uita pe bărbatul negru,
drapel înșiruerat,
pînă victorioasele lumii drapele —
nu-l vom uita zurisul
și vom păstra totdeauna, în noi,
singele scump și scumpa
umbră a omului
pe care totdeauna-l vom numi:
„Iubitule
Lumumba!"...

14 februarie

G. F. BOGATÎRIOVA-KONONOVA:
„Patrice Lumumba" (bust)

Patrice Lumumba în ianuarie 1960, după ce colonialiștii belgieni fuseseră siliți să-i redea libertatea. Cătușele i-au rănit mîinile.

PORNESC PĂDURILE

de Dan Grigorescu

Și noaptea s-a răsucit
ca trunchiul ars al unui copac,
risipindu-și cenușa neagră
peste inima Africii negre.
Bezne-adînci fulgerau
deasupra bătrînelor fluvii,
deasupra pădurilor cu arbori ciudați,
deasupra cîntecelor învăluite în ceață.
Dusă în galopul înduerat al inimilor,
rostogolindu-se în apele iuți ale fluviilor,
învîrtejind frunzișurile pădurilor,
vestea alerga năucă prin inima Africii:
„L-au ucis!"

Pădurile-au înghețat în noaptea imensă,
despletindu-și crengile sub bocetul vînturilor,
stelele moarte s-au prăvălit
în mîlul bătrînelor fluvii.

Lumumba,
flăcără mișcătoare, prefăcînd în scrum
lunia sclaviei,
Numele ucigașilor
prin centrul Africii negre,
osie cioplită din cîntecul de revoltă al Africii,
din cîntecul Africii.

Lumumba!
Umerii rîurilor tresar
într-un hohot de plînș.
Unde-i mormîntul? Sub care ninsori de cenușă?
„Cum socotiți că-l puteți ascunde
de ochii milioanelor de negri?
Numele ucigașilor, implantate ca niște cuțite
în amintirea Africii,
sînt blesteme rostite cu buze amare de ură.

Pădurile neslîrșite vuiesc.
Strigarul lor izbește în toba orizontului:
pe mormîntul lui se ridică
vîlvătăi,
vîlvătăi.
Fumia,
gloanțul,
securea,
pămîntul încins
au-l pot ascunde.
Pe mormîntul lui neștiut se ridică
mări vîlvătăi.

În noaptea răsfrîntă peste-ntinderi
ard milioane de scîntei,
de parcă s-ar fi aprins milioane de fitiluri de dinamită.
Sînt ochii Africii.
Lespedea nopții, prăvălită
peste trupul lui zvelt,
va fi sfărîmată de pumnii
milioanelor de negri,
de dinamita ochilor Africii.

În ochii negrilor ard ochii lui.

Africa-și șterge osarta de doliu.
Africa neagră nu va mai fi
osarta de doliu a libertății.

Fug ucigașii prin noapte, cerșind noaptea.
Dar răsunarea Africii prefăcu, în drumul lor,
frunzele pădurilor în ascuțișuri de lănci,
lianele în fulgere neîntrerupte;
o plasă arzătoare îi prinde, îi strînge.
Sevele noi explodează în ramuri,
fiecare frunză,
fiecare arbore-i un steag de răscoală
pe care fluturâ un singur cuvînt:
Lumumba!

Pădurile imense ale ecuatorului
și pădurile de oameni se ridică
și trec spre orizont în ritmul unui singur cuvînt:
Lumumba!

Schimbul

urmare din pag. 4

pe drum putrezesc încetul cu încetul.

Puieți firavi, sădiți anul acesta în noul pârculeț din fața fabricii, gem din cînd în cînd aplecîndu-se pînă jos, și, îndreptîndu-se la loc, își împreunează crestetele în aprigul vînt de octombrie dar rădăcinile lor tinere s-au înfipt de-acum puternic în pămînt și rezistă bine.

Eva îi privește uneori de la fereastra halei de mașini și, văzînd lupta lor și fermitatea cu care își apără tînăra lor viață, se simte cuprinsă de o grijă imensă, de dorința maternă de a-i ocroti...

Schimbul de după amiază e totdeauna mai liniștit, mai ușor... Și pînă cînd ajung ciorapii la călcîi mai zăbovește omul cu ochii pe geam, mai cu seamă cînd stă bine cu lucrul. Iar numărul patru stă bine totdeauna. Sînt mulți ani de-acuma de cînd n-a mai rămas niciodată în urmă.

Săptămîna aceasta Eva stă deosebit de mult la geam. Parcă o tot îmbie ceva să compare vechea priveliște atît de cunoscută care în timpul acestor cincisprezece ani s-a schimbat profund și totuși într-un fel a rămas așa „cum o știe ea". Blocurile noi, răsărite acum în dosul acoperișurilor scunde și negre, coșul uriaș al fabricii „Steaua roșie" care e în construcție de un an, zidul roșu al magaziei extinse ce aparține fabricii „Progresul", și ea ridicată aproape pe neobservate în mijlocul acestui vechi peisaj de te-ntrebi cînd și cum au apărut toate acestea parcă dintr-odată? Conștiința încă nici nu a apucat bine să ia notă de ele dar ochiul s-a și obișnuit, înregistrîndu-le într-un tot unitar și armonios.

Și Evei îi place să le privească mereu, fiindcă pentru ea toate acestea înseamnă cei cincisprezece ani trecuți... „Ani trecuți... ani trecuți..." îi răsună ca un ecou în suflet și simte cum i se umple inima de o duioșie proprie femeilor bătrîne, o duioșie care doare dulce, răscolește și mîngîie în același timp. În astfel de clipe se revede pe sine însăși în cîte o dimineață răcoroasă din toamnă, îmbrăcînd pe aceste străzi și piețe. Revede aevea imaginea „magherniței" care acum cincisprezece ani se afla pe locul uriașei uzine ultramoderne de astăzi... Mașini vechi, tip 45, deserveau sectoarele primitiv amenajate, unde oamenii se coceau, nu altceva. Își aduce aminte și de perioada aceea cînd a crăpat cazanul și timp de șase luni încălzirea s-a făcut din curte, cu un cazan provizoriu, pe care l-au instalat și l-au pus în funcțiune ei singuri prin muncă voluntară...

Apoi cînd s-a construit prima baie, azi numită „cea veche"... Cu cîtă greutate au făcut rost de fiecare țeavă, de fiecare țiglă necesară... Dar cînd s-au introdus în producție materialele sintetice... Doamne, cît au avut de furcă atunci!... N-au precupețit nici zilele și nici nopțile pentru adaptarea mașinilor la noul sistem. S-au înjurat unii pe alții, s-au certat, s-au înfuriat, dar fiecare în sinea lui era convins că pînă la urmă tot au să reușească... Apoi s-a pornit noua secție a vopsitoriei și fiecare sac de ciorapi ieșea din mașină cu o mulțime de pete, iar maiștrii, toți cîți erau în fabrică, disperați, nu mai știau ce să facă și singura lor nădejde era să plece cu toții în concediu de boală...

Acuma, cînd îți amintești, toate astea ți se par fleacuri și parcă-ți vine să rîzi. Dar multe, foarte multe din lucrurile acestea mărunte au fost probleme capitale pe vremea aceea și uite că așa au trecut anii. Cincisprezece ani.. Trecutul e drumul unora ca Marton Eva sau Kari baci.

Eva își întoarce deodată capul și privește cu ochii ei mari, negri, larg deschiși. Se uită la mașina cu numărul cinci... mașina lui Kari baci, în locul căruia lucrează o muncitoare nouă...

O muncitoare nouă care nu poate lăsa mașina singură nici o secundă... O muncitoare nouă care și ieri și alaltăieri și în toate zilele abia reușește să încheie prima tură cînd ea la numărul patru, o pornește pe-a treia... O muncitoare nouă care are o ceafă acoperită cu puf auriu, complet udă de sudoare cînd se apleacă peste bara de ace, și ai cărei ochi oglindesc o spaimă mereu crescîndă, ori de cîte ori îi cade privirea pe calendarul din perete, din care scad încet zilele scurte ale lunii.

Este abia ora cinci, dar afară se întunecă de-a binelea. Eva pleacă de la geam și în timp ce-și controlează ciorapii cu mișcări încete, calme în aparență, o cuprinde o ciudată emoție, cine știe pentru a cîta oară de acum...

O muncitoare nouă... la mașina cinci. Se gîndește că acum cincisprezece ani o fi fost poate și ea la fel „muncitoarea cea nouă de la mașina numărul patru"...

Îndemnată parcă de acest gînd, Eva trece cu pas iute, aproape alergînd, în partea cealaltă a mașinii unde se oprește deodată. O secundă parcă uită pentru ce a venit, apoi cu inima bătîndu-i tare în piept, descarcă mașina. Și între frîna de fier și clopotul de protecție al bobinei își ridică capul și aruncă din nou o privire spre cinci...

Dar n-o vede pe Ana. Capul blond al Anei zăbovește prea mult sub tarnițer. „I s-o fi defectat mașina?" îi încolțește în gînd întrebarea și cu neliniște se uită la ceasul care-și urmează cu nepăsare drumul... Trec cinci minute... opt... zece minute... „I s-a defectat mașina!" Tresare deodată și înălțîndu-se în vîrful picioarelor caută să vadă mai bine ce se petrece dincolo.

Da. Ana e acolo... I se vede numai spatele arcuit în bluza ei cu pătrățele roșii, udă leoarcă, lipită de piele, dar din felul cum îi ies în relief mușchii încordați și cum se mișcă, își dă seama: schimbă acele... Acele! Oare cîte?... Douăzeci, treizeci, cincizeci? Doamne dumnezeule!

Eva revine încet la locul ei și se uită nehotărîtă spre dulap. Cîte ace a reușit ea oare să economisească luna aceasta? Adică e tot una... Cîteva ace... Ce contează acum? Zece. douăzeci, treizeci, cincizeci... În sfîrșit, nu contează... Le-ar mai putea...

Pornește... Se apropie de dulap și-și ia cutia cu ace. Se întoarce spre mașina numărul cinci. Dar se oprește. Nu poate face nici un pas... Pe frunte îi apar broboane uriașe de sudoare: „Cotoroanță bătrînă!" Gîndul o străpunge ca o săgeată în piept și simte atît de ascuțit împunsătura încît ar putea să arate exact locul unde o doare și o ustură atît de cumplit, de parcă nici nu mai are putere și e gata să cadă... Încearcă totuși...

Face un pas, se oprește, pornește iarăși, încet, bătrînește, obosită, tîrșindu-și picioarele în tenișii ei tociți, și ajunge la cinci gîfîind din greu ca și cum ar fi urcat un munte în fugă...

Zărind-o, Ana împietrește. Întîi îi piere toată culoarea din obraji, apoi, îmbujorîndu-se, își îndreaptă spatele și o cercetează cu o privire bănuitoare. Între buzele ei pline, roșii, sclipesc acele... Mîna ei asudată tremură și strînge cu înverșunare cleștele, parcă s-ar teme ca nu cumva să i-l smulgă cineva dintre degete... În privirea ei provocatoare, hotărîtă, se răsfrînge lumina și face ape-ape ca un curcubeu.

— Ce!... ce vrei?... întreabă ținînd strîns cu dinții acele din care pricină întrebarea sună ciudată, amenințător.

Eva nu răspunde îndată. Se uită la Ana. „Poate — dac-ar știi... dacă m-ar crede că acum cincisprezece ani și eu..." — gîndește cuprinsă de o-tristețe duioasă; dar peste cîteva clipe, ridicîndu-și capul, spune cu un fel de ciudă în glas:

— Am venit să te ajut!

Ana o privește bănuitoare.

— Mulțumesc... Acuși termin... răspunde rece, respingător. Obrazul Evei se întunecă.

— Așa n-o să înveți niciodată! Și nici n-o să recuperezi nimic!

— Nu-mi purta de grijă! E treaba mea!

— Nu-i adevărat! — izbucnește Eva sacadat. Nu e treaba dumitale! Nu e numai a dumitale... Aici e vorba despre toți, despre noi toți și despre toate... despre toate... Și de altfel... dar se oprește. Înghite lacrimile de ușurare ale unui plîns interior și nu poate spune o vorbă. Numai de nu i s-ar umple ochii de lacrimi în fața acestei puștance încăpățînate și țîfnoase... Căci cu tineretul ăsta... Doamne, dumnezeule, cît trebuie să-ți mai bați capul cu ei! Cred că știu tot, că pricep tot, pînă cînd se lovesc cu capul de pereți..

În sfîrșit reușește iarăși să vorbească:

— Hai, dă-te la o parte — îi zice și-i ia hotărîtă locul Anei care, fără să vrea, se dă un pas înapoi.

— Uite acele... îi întinde Ana speriată și supusă acele din mîna ei și nu știe de ce se poticnește și ea. Eva își scutură capul. N-are nevoie. A adus ace economisite de ea...

— Dar... cleștele...

Nici de el n-are nevoie... Are și cleștc. Eva lucrează iute ca fulgerul. Schimbă acele unul după altul, și Ana roșește ori de cîte ori îi cade privirea pe mîna osoasă a Evei, care lucrează cu atîta pricepere și siguranță chiar și în interiorul mașinii, acolo unde nu te poți uita. În cele din urmă, Ana se apropie și se apleacă tot mai mult, din ce în ce mai mult și mai aproape, ca să audă cuvintele Evei care-i tot explică, dar glasul abia i se aude din pricina mașinilor din jur, abia poate distinge vorbele ei sacadate, pline de emoție:

—...Nu cu forța, fetițo, căci mașina are forță berechet... Pasiune să pui și suflet... În vîrful degetelor tale se-ascunde sufletul acestei meserii și în atenția ta. Și încă ceva... da, da... să-ți mai spun ceva: cînd o să vă cumpărați bufetul acela pentru bucătărie... nu uita... să fie neapărat roz...

În romînește de
ANA LUNGU
și
P. MATYAS

CALEIDOSCOP...

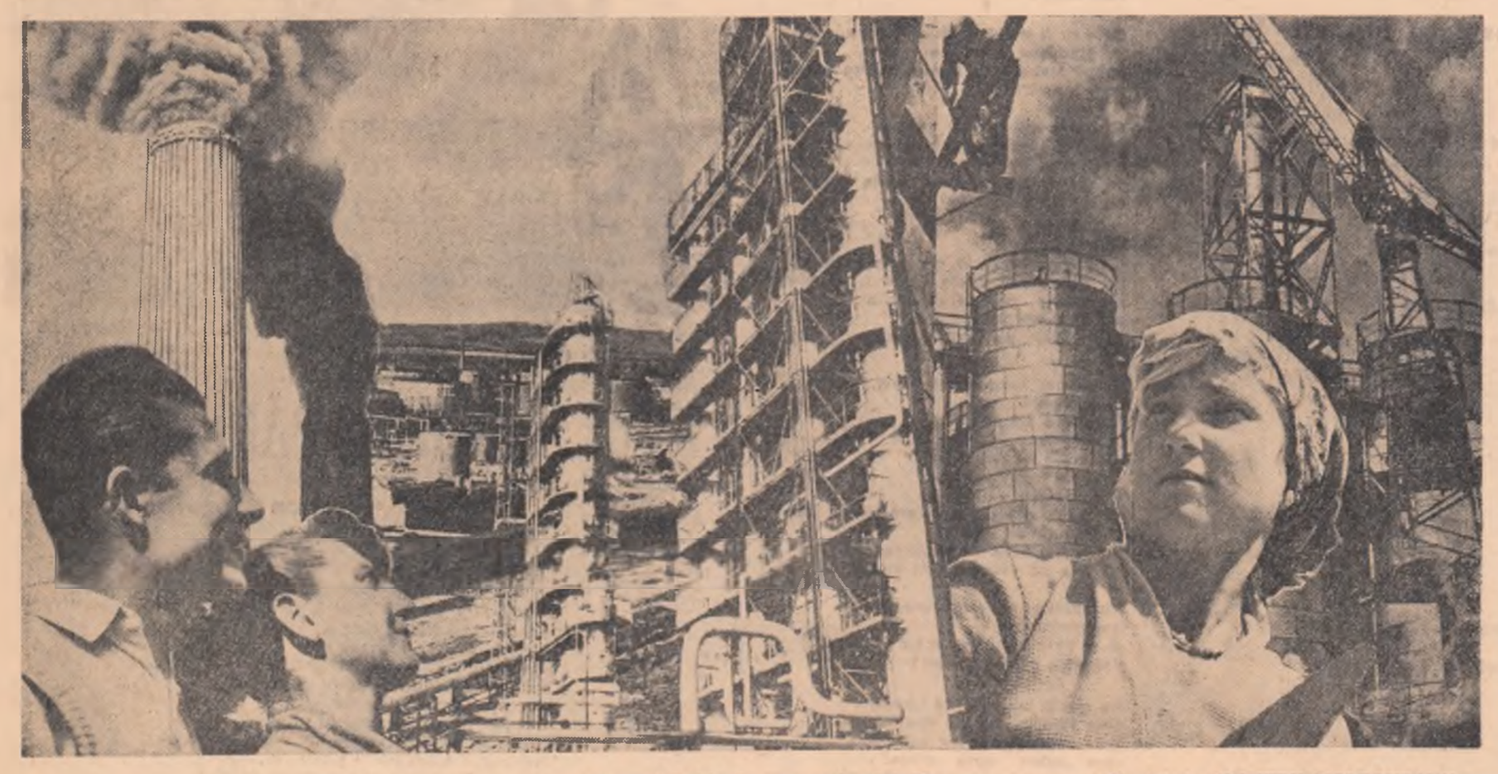

„Puternică, liberă, pe soartă stăpînă" — Montaj de DUMITRU MOLDOVEANU

EXTERN

În cursul anului trecut, teatrele din Republica Socialistă Cehoslovacă au prezentat peste 800 piese, dintre care peste 400 scrise de autori cehoslovaci.

★

Revista sovietică Teatr *va publica în 1961 lucrări dramatice noi semnate de A. Arbuzov, B. Barataşvili, A. Korneiciuk, V. Lavrentiev, N. Pogodin, V. Rozov, A. Salinski, V. Solko, A. Sofronov, I. Cepurin, A. Stein şi alţii.*

De asemenea, alături de amintirile unor cunoscuţi oameni de teatru, va publica unele capitole din memoriile lui I. Ehrenburg, consacrate lui V. Meyerhold şi A. Tairov.

★

Din iniţiativa unui important grup de scriitori argentinieni, Uniunea Scriitorilor din Argentina a creat un „Comitet pentru apărarea libertăţii de conştiinţă". Membrii acestui comitet, de apartenenţă politică variată, militează împotriva percheziţiilor organizate la librării, împotriva închiderii unor tipografii şi a interzicerii unor reviste de cultură de către autorităţile argentiniene. Cu ocazia întemeierii acestui comitet, s-a protestat împotriva amestecului clerului în viaţa culturală şi împotriva violării garanţiilor constituţionale în ceea ce priveşte libera desfăşurare a fenomenelor de cultură.

★

Romanul lui Nicuţă Tănase, M-am făcut băiat mare, *a apărut la Berlin în colecţia „Robinsons billige Bücher", în traducerea Mariannei Soţa.*

★

O iniţiativă interesantă în domeniul schimbului de păreri între autori dramatici, interpreţi şi spectatori este aceea a Teatrului Naţional din Praga. Astfel, piesa Hippodamia *de Fibich şi Vichlicky a fost prezentată în premieră pentru studenţii şi profesorii Universităţii caroline. După terminarea spectacolului au avut loc discuţii vii între autori, regizori şi interpreţi pe de o parte şi spectatori pe de altă parte. O altă premieră,* Poveste din Irkutsk *de A.N. Arbuzov, a fost închinată constructorilor Hidrocentralei de pe Orlik şi a dat loc de asemenea la utile schimburi de păreri între conducerea teatrului, muncitorii, tehnicienii şi inginerii spectatori.*

★

Ingeborg Seidel a tradus în germană Mara *lui Ion Slavici. Romanul a apărut recent în editura „Aufbau" din Berlin.*

★

În Editura Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. a apărut un vast studiu, Moştenirea romantismului englez şi contemporaneitatea.

Autorul, A. A. Elistratova, analizează creaţia poeţilor romantici Blake, Wordsworth, Coleridge, Byron, Shelley şi Keats, precum şi influenţa lor asupra literaturii contemporane.

★

Cu ocazia împlinirii a şaptezeci de ani, guvernul cehoslovac a conferit scriitorului Karel Novy înaltul titlu de artist al poporului. Personalitate remarcabilă a prozei ceh moderne, Novy a făcut un aspru rechizitoriu societăţii burgheze. Decepţionat de evoluţia politică a ţării sale după primul război mondial, el şi-a exprimat în permanenţă convingerea în victoria unei orînduiri drepte şi a militat prin scrisul său pe linia intereselor oamenilor muncii.

★

Primul volum al Micii enciclopedii geografice, *editate la Moscova sub îngrijirea Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S., este consacrat ţărilor socialiste precum şi fostelor state coloniale care şi-au căpătat de curînd independenţa.*

Celelalte trei volume ale Micii Enciclopedii geografice *vor apare pînă la sfîrşitul anului 1962.*

★

Consilier cultural al ambasadei R.P. Polone la Roma între 1955 şi 1959. Tadeusz Breza a reunit în volumul Poarta de bronz *(Spisowa Brama) impresiile culese în capitala Italiei.*

E o carte care nu poate fi uşor catalogată şi care, după capitole, e rînd pe rînd reportaj ziaristic, studiu social, culegere de impresii literare, analiză politică, eseu filozofic şi psihologic; istorioarele se alătură portretelor, digresiunile istorice, examenului instituţiilor eclesiastice.

Acest volum compact — 600 pagini — se bucură de un mare succes de librărie şi presa poloneză îl consideră în general „o critică severă, extraordinar de sugestivă prin latura ei intelectuală şi convingătoare prin aspectul ei raţionalist, a Vaticanului ca instituţie şi a rolului acestuia în lumea contemporană".

★

Cartea amintirilor *(Ksiega wspomnien) se intitulează o colecţie de documente apărute la Varşovia, referitoare la epoca 1919—1939.*

Este vorba de o antologie voluminoasă a memoriilor unor oameni politici şi a amintirilor unor scriitori şi artişti cu privire la aripa stîngă a vieţii cultural-politice poloneze între cele două războaie mondiale. Volumul dă amănunte puţin cunoscute despre lupta cu curentele reacţionare, luptă susţinută de Partidul Comunist Polonez şi de grupele de militanţi progresişti.

CARTEA STRĂINĂ

OMUL şi COLECTIVUL

În Cehoslovacia s-a încetăţenit obiceiul ca editurile să premieze în fiecare an cele mai bune lucrări originale în versuri şi proză. Anul trecut a procedat astfel pentru prima dată şi editura „Scriitorul cehoslovac".

Se vorbeşte de cîţiva ani despre nivelul ridicat al poeziei cehe şi slovace; prozei contemporane îi revine însă o parte considerabil mai mică în laudele criticilor. Dar, din producţia de cărţi a anului trecut, am avut ce alege. Au fost premiate trei romane şi o culegere de versuri: Jan Prochazka — *Orizonturi verzi* (Zelené obzory), Ivan Kriz — *Marea singurătate* (Velica samota), Eduard Patiska — *Cînd se coc bărbaţii* (Kdyz zraji muzi) şi versurile lui Jan Skacel — *Ce-a rămas din înger* (Co zbylo z andela). Aceste cărţi, cu subiecte diferite şi, bineînţeles, diferit construite din punct de vedere artistic, au o trăsătură caracteristică comună: urmăresc soarta omului simplu contemporan, fără a-l separa de soarta întregii societăţi. Dar, în acelaşi timp, nu numai mediul în care autorii îşi încadrează personajele e cel care contează (pînă nu de mult, ne întîlneam şi la noi, în discuţiile cu cititorii, cu cereri categorice adresate scriitorilor: „Scrieţi un roman din mediul feroviar!" „Scrieţi mai mult despre pompieri!". „Ocupaţi-vă de lucrătorii din domeniul sănătăţii!" etc.). Tot atît de important ca şi mediul este fără îndoială omul.

Omul, raporturile lui cu colectivul şi cu bunurile comune, — constituie problema centrală a romanului lui Prochazka, *Orizonturi verzi*. Fabulaţia lui este foarte simplă. Tînărul inginer agronom Ondrej, sătul de atmosfera unui institut din Capitală, unde lucra, pleacă la ferma unei gospodării agricole de stat din Sumava şi preia conducerea ei. Viaţa aspră de pionier din regiunea de graniţă, în perioada colonizării de după război, a reliefat mult lipsa de omogenitate a noilor locuitori, explicînd numeroasele conflicte dintre ei. Această situaţie apare frecvent în proza cehoslovacă postbelică. Atît de frecvent, încît autorii reuşesc din ce în ce mai greu să evite un punct de vedere convenţional asupra unor lucruri în general cunoscute. Dar Jan Prochazka îşi conduce eroul printre greutăţile luptei într-un mod degajat şi convingător din punct de vedere psihologic. Despre ce fel de luptă e vorba? Lupta pentru o păşune care, pentru fermă, constituie o necesitate vitală. Dacă nu o vor căpăta, animalele vor fi ameninţate cu foamea. Agronomul cinstit luptă fără compromis pentru interesele gospodăriei de stat. Se ciocneşte de un adversar care apără cu îndîrjire aceeaşi bucată de pămînt necesară unui drum spre o carieră de piatră. Fără drum, e ameninţată extracţia pietrei de construcţii. Ambele probleme sînt deopotrivă de importante. Directorul fermei şi directorul carierei sînt în egală măsură preocupaţi de interesele societăţii. Nu se poate spune acelaşi lucru şi despre unii locuitori ai satului.

Ondrej, prins de muncă şi rănit de un sentiment de dragoste neîmpărtăşită, poate cu greu să înţeleagă sentimentele unor muncitori ai gospodăriei şi ale colorlalţi ţărani. Ştie de cîţiva duşmani cunoscuţi, doritori să se răzbune în urma criticilor aduse de Ondrej. Acesta însă se îndoieşte de toţi. Îi par indiferenţi. Se crede singur, izolat. Nu înţelege că societatea omenească de care e înconjurat tace, dar tăcînd îi judecă faptele. Abia în finalul romanului, cînd doi dintre duşmanii săi se dedau la acte de violenţă care îl puteau costa viaţa, Ondrej îşi dă seama că, în clipa hotărîtoare, toţi oamenii cinstiţi

Patosul ei moral este de asemenea natură încît chiar şi cei mai pretenţioşi cititori îl primesc fără rezerve. Aceasta a reieşit, de altfel, şi din discuţiile pe care „Uniunea scriitorilor cehoslovaci le-a organizat prin satele cehe. „Viaţa de la ţară este aşa cum aţi descris-o", a spus o locuitoare dintr-un sat din apropiere de Praga. Un scriitor poate cu greu aştepta o preţuire mai înaltă decît aceasta.

În ce constă secretul succesului *Orizonturilor verzi*? Multe poate să le explice însuşi autorul. Iată ce ne spune despre asta:

— S-au întîmplat în adevăr toate despre care se vorbeşte în această carte?

— Da. Altfel, nu aş fi scris despre ele. Nu ştiu să inventez.

— Unii oameni se recunosc în cartea dumneavoastră.

— Mi-aş dori să fie mulţi. Şi nu numai din agricultură sau din regiunea de graniţă. De fapt, nici nu m-a interesat atîta mediul. M-au interesat relaţiile dintre oameni şi legătura cu lucrul pe care îl fac.

— Dar aveţi ceva comun cu agricultura?

— Mult. Iubesc agricultura. Şi sînt agricultor. Voi fi agricultor pînă la moarte... Orice aş mai fi între timp.

În 1949, după ce Jan Prochazka şi-a terminat studiile la Institutul Agronomic, a lucrat la Comitetul Central al Uniunii Tineretului Cehoslovac. Acolo a primit ca sarcină să pună bazele unei gospodării de stat a tineretului din Moravia. O mare parte din întîmplările cărţii s-au petrecut în realitate chiar acolo. Mai tîrziu a înfiinţat astfel de gospodării în alte şase locuri. Cîteva întîmplări din acea vreme, unite cu experienţa prietenilor lor, au dat ţesătura întîmplării de bază. În nuvelă apar deci multe elemente autobiografice.

Bine! Dar ce va urma? se pot întreba unii. Căci toţi cunoaştem cel puţin un autor care a scris o carte bună despre oamenii şi mediul în care a trăit ani de zile... şi pe urmă nimic. Imediat ce scriitorul pierde legătura cu frontul experienţei lui de viaţă se produce sfîrşitul. Făgăduielile rămîn simple făgăduieli. Jan Prochazka, se pare, nu trebuie să se teamă de o asemenea soartă. E adevărat că nu mai lucrează de mult la fermă. Numai că, din fericire, nu a încetat să trăiască între oameni. Munca lui în cooperativele [illegible] îi oferă posibilitatea [illegible] pe care îl frămîntă în viitorul [illegible]. Probabil merge curînd la [illegible]. Pentru, a terminat cîteva nuvele [illegible] (Zeme), pe care a scris-o pentru *Gazeta literară* (Literarny Noviny), unde a început să apară din ianuarie.

Nu este deci nelogică speranţa că tînărul scriitor (are azi 32 ani) nu va duce lipsă nici în viitor de subiecte contemporane şi că va continua, în peregrinările lui neîncetate prin Cehoslovacia, să cunoască bine oamenii despre care va scrie.

Miroslava Rektorisova
Praga

ANIVERSĂRILE CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

400 ANI DE LA NAŞTEREA LUI
Francis Bacon

Contemporan cu Shakespeare, născut acum patru secole la Londra, Francis Bacon deschide gîndirii moderne perspectivele unei ştiinţe experimentale care să înlocuiască sterila subtilitate a scolasticii medievale cu cercetarea fenomenelor naturale şi, în acelaşi timp, să întărească puterea omului asupra naturii, făcînd mai bune condiţiile vieţii omeneşti.

Ştiinţa ne dă putere (tantum possumus quantum scimus), *şi pentru elaborarea acestei noi „ştiinţe eficiente" Bacon îi formulează pentru prima oară metodele şi procedeele.*

Sîntem în Renaştere, „cea mai mare răsturnare progresistă din cîte trăise lumea pînă atunci", cum o numeşte Engels, cînd sînt dărîmate concepţiile teologice medievale şi dogmatismul scolastic care înăbuşiseră gîndirea ştiinţifică aproape un mileniu. Dacă Renaşterea timpurie (sec. XIV, XV) a fost mai ales literară, apoi în sec. XVI au fost puse bazele gîndirii ştiinţifice moderne, în primul rînd prin opera lui Fr. Bacon.

Scolastica era o ştiinţă a conceptului, care se mărginea să formuleze definiţii şi să tragă concluzii corecte din premise dogmatice. Raţionamentul era o metodă de expunere, nu de descoperire a unor adevăruri noi. Marea reformă Instauratio Magna, *cum se intitulează opera lui Bacon, urmărea crearea unei ştiinţe noi, fecunde, capabile de o continuă dezvoltare, care să stabilească legile cauzale ale fenomenelor din natură. Această ştiinţă nouă se construieşte cu o metodă nouă, un* Novum organum, *un „nou instrument sau indicii pentru interpretarea naturii". Această nouă metodă e inducţia, procedeul prin care, plecînd de la un număr de fapte observate, se ajunge la legi.*

Înaintea lui Bacon, în Italia, Bernardino Telesio şi Galileo Galilei aplicaseră metoda inductivă, dar fără să-i formuleze regulile. Pentru prima oară, Fr. Bacon a expus principiile metodei care stă la baza ştiinţei experimentale moderne şi a cărei dezvoltare a deschis umanităţii perspective nelimitate de bunăstare şi progres.

În acelaşi timp Bacon e primul empirist, deschizător al acestui curent predominant în gîndirea engleză. Aşa cum observă Marx în „Sfînta Familie", Bacon e primul materialist englez.

„Ştiinţa nouă" urmăreşte să realizeze descoperiri şi invenţii, şi în cartea V-a a lucrării „Despre demnitatea şi progresul ştiinţelor", Bacon dă şi o teorie a descoperirii (ars inveniendi), *pe care o numeşte alegoric „Vînătoarea lui Pan"* (Venatio Panis), *zeul naturii şi al vînătorii.*

În sec. XVI invenţiile tehnice începuseră a fi foarte preţuite. Bacon observă că tiparul, busola şi praful de puşcă au determinat schimbări revoluţionare. Anglia cunoştea atunci dezvoltarea industriei postavurilor şi apariţia manufacturilor. Burghezia în ascensiune, pe atunci clasă progresistă, avea nevoie de invenţii tehnice pentru industrie. De aici preocuparea pentru „arte şi meserii" care, în loc de a fi desconsiderate ca în Evul mediu, sînt acum deosebit de apreciate. Bacon consideră că „scopul legitim şi veritabil al ştiinţelor este de a înzestra viaţa omenească cu noi invenţii şi înlesniri".

Pentru construirea unei astfel de ştiinţe, bazată pe observaţie şi pusă în folosul omului, Bacon a elaborat metoda şi procedeele. În pragul epocii moderne, cînd negura Evului mediu nu se risipise încă, — Giordano Bruno era ars pe rug de inchiziţie şi Galileo Galilei fusese condamnat — Francis Bacon a proclamat eficienţa unei ştiinţe bazată pe observaţie şi pe experienţă, înlăturînd superstiţiile, prejudecăţile şi erorile izvorîte din credinţe neexaminate critic, din opinii acceptate prin tradiţie şi din explicaţii care se reduc la cuvinte goale, lipsite de sens.

Materialiştii francezi din sec. XVIII şi-au dat seama de importanţa gîndirii lui Bacon ca factor de progres. D'Alembert, în discursul preliminar la „Enciclopedie", îl numeşte „cel mai mare, cel mai universal şi cel mai elocvent dintre filozofi", iar în anii Revoluţiei franceze, Convenţia în şedinţa din 15 Brumar anul III (1794), a votat tipărirea traducerii în limba franceză a operei „ilustrului filozof englez" pe cheltuiala naţiunii.

Lenin considera materialismul lui Bacon ca plin de virtualităţile dezvoltărilor ulterioare. La Bacon „materia surîde omului întreg în toată strălucirea ei poetică senzorială". („Caiete filozofice").

La împlinirea a 400 de ani de la naşterea sa, — cum, în epoca sateliţilor artificiali şi a călătoriilor interplanetare — opera lui Bacon, care visa „să întindă stăpînirea şi puterea geniului uman asupra imensităţii lucrurilor", ne apare în toată însemnătatea ei adîncă.

C. I. Botez

Boala fericirii?

Săptămînalul parizian burghez Arts lansează într-unul din recentele sale numere — 804 din 17 ianuarie — pe un ilustru necunoscut. Redacţia îl prezintă pe Clément Rosset, în vîrstă de numai 20 de ani, învestmîntat în toga înţelepciunii, şi-i publică pe mai multe coloane năstruşnicele încercări filozofice. Însăşi aprecierea pe care redacţia amintitei reviste o face asupra tezelor lui Rosset — „operă insolentă prin caracterul său inactual şi independent faţă de curentele filozofice contemporane" — ne-ar fi scutit de orice eventuale comentarii.

Ce vrea de fapt acest Rosset? Nici mai mult nici mai puţin decît să nefericească omenirea. E curul adevăr. Clément Rosset îşi propune să vindece umanitatea de „boala năzuinţei spre fericire".

Cu aplomb — pe care bunul simţ îl numeşte impertinenţă — Clément Rosset (la o vîrstă cînd sute de mii de tineri francezi încep să cunoască de-a binelea vicisitudinele sistemului „liberei iniţiative" — mai pe scurt exploatarea), emite ostentativa pretenţie de a fi găsit **causa causarum** tuturor „crizelor civilizaţiei umane" într-o presupusă „boală a fericirii" de care suferă — fără să ştie — omenirea.

Bilbîindu-se între numele unei duzini de filozofi idealişti, luîndu-l drept mentor pe Nietsche, Rosset afirmă: **„Luciditatea intelectualului constă în a şti să abandoneze raţiunea într-un moment în care aceasta abandonează lumea. Cel care păstrează speranţa unei soluţii superioare în faţa insolubilului — se înşeală pe sine însuşi".**

Şi unde începe junele Clément Rosset să se dea în vînt după spectacolul morţii, absurdului, josniciei, pe care l-ar vrea universal glorificat.

Să fim serioşi!

Ar fi prea naiv să presupunem că domnişorul Rosset şi-a făcut apariţia din proprie iniţiativă. El nu face decît să emită enormităţi pe o undă dinainte dirijată. Căutînd permanent să semene defetismul, iraţionalismul, pesimismul, în rîndurile intelectualilor din ţările capitaliste, burghezia scoate periodic pe piaţa artistică şi literară astfel de copii sau bătrîni minune pe care-i pune să repete postulatele filozofiei fricii. Da! Acesta este sensul adevărat al impusturilor filozofice gen Clément Rosset. Semnificaţia lor nu este greu de descifrat. O clasă căreia istoria îi refuză viitorul încearcă să otrăvească şi să ameţească conştiinţele, să le abată de la comandamentele majore ale vremurilor noastre. Desigur că, în accepţia lui Rosset şi a tutorilor săi spirituali şi financiari ar fi mult mai comod ca milioanele de oameni ai muncii belgieni să nu fi desfăşurat acea măreaţă bătălie de clasă care a însemnat greva generală de la începutul anului acesta; ca milioanele de francezi care se împotrivesc continuării războiului din Algeria să-l tolereze; ca sutele de milioane de oameni de pe toate continentele (între care se încadrează şi foarte numeroşi intelectuali) să privească nepăsători urzelile agresive ale generalilor nord-atlantici. Ce supremă satisfacţie ar fi pentru inspiratorii lui Rosset să constate, de pildă, că milioanele de latino-americani, care mor în jurul vîrstei de 30 de ani striviţi sub călcîiul de fier al dominaţiei colonialiste, ar exclama în ultima clipă: „Mor de fericire"!

Nu! Hotărît nu!

Raza de acţiune a ideologiei burgheze e tot mai îngustă, iar străduinţele de a inocula în minţile oamenilor asemenea virusuri tot mai falimentare.

Cît despre obrăznicia celor care, la 20 de ani, se vor imortalizaţi ca descoperitori ai pietrei filozofale, ea ar trebui sancţionată la o casă de corecţie.

Cristian Popişteanu

— Să-mi daţi 8 m. de Armstrong, 5 metri şi jumătate de Johann Strauss, 3 m. de Mozart şi un metru şi jumătate de Beethoven...

Desen de
TIBOR KAJAN
(R. P. Ungară)

PARODII

TEXTE DE MUZICĂ UŞOARĂ

Vino lîngă mine
Că altfel nu-i bine
Nu-i bine, nu-i bine, nu-i bine
Decît lîngă mine...

Astăzi iar sînt supărată
Ziua toată
N-o să am nici poftă de mîncare,
De ce oare?
Vrei să-ţi spun de ce?
Fiindcă eşti prostuţ
Asta e!

Cînd veneam aseară
Prima oară
Braţ la braţ de la cinema,
Oprindu-ne în dreptul casei mele
(După ce ne-am întîlnit cu cineva)
Tu te-ai roşit şi ţi-ai luat imediat la reve
Şi ai plecat, şi ai plecat, şi ai plecat...

Timidule, prostuţule, tăcutule.
De ce nu mai sărutat?
De ce nu mai sărutat?
Urîtule!

Tra-la-la-la-la!
Tu eşti viaţa mea,
Tra-la-la-la-la!
Auzi? Să nu zici ba!

Cînd voi veni ca să te iau de
Să ieşi zîmbind în calea mea
Şi aşa să-mi zici:
Tra-la-la-la-la!

Tu eşti viaţa mea,
Eu sînt viaţa ta,
Tra-la-la-la-la!

Fără tine, draga mea copilă,
Viaţa mea este imposibilă...
Dar ce să mai vorbesc:
Te iubesc, te iubesc, te iubesc
Cînd te văd îmi creşte inima
Uite-aşa, zău aşa, uite-aşa —

Te iubesc, da, da, da!

Aviz pentru compozitori:
Transpunerea pe note interzisă.

Marin St. Sorescu

REDACŢIA: B-dul Ana Ipătescu nr. 15, telefon 11.51.54, 11.38.51; ADMINISTRAŢIA: Şoseaua Kiseleff nr. 10, telefon 18.63.99; Abonamente: 6 lei — 3 luni; 12 lei — 6 luni; 36 lei — un an; Tiparul: Combinatul poligrafic Casa Scînteii — „I. V. Stalin"